Biblioteca Bucureștilor

8
August
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

J34050

MIHAIL JORA

1891 – 1971

120 de ani de la naştere

Compozitor, dirijor, academician, profesor universitar la Bucureşti, Mihail Jora a fost creatorul liedului şi al baletului românesc contemporan ("La piață", "Curtea Veche", "Întoarcerea din adâncuri", Hanul Dulcinea"). A studiat în Leipzig cu Max Reger şi Robert Teichmuller. Talentul său, inteligența remarcabilă, pregătirea muzicală excepțională au generat apariția unui număr impresionant de lucrări (muzică simfonică - suita "Privelişti moldoveneşti", poemul "Poveste indica", muzică vocal-simfonică, sonate, cvartete), cuprinse în peste 50 de opus-uri, multe dintre ele premiate în țară şi în străinătate. Mihail Jora s-a afirmat şi ca dirijor, critic muzical sau profesor al Conservatorului din Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI / *EXCERPTS*

Teodor DIMA – Antinomii kantiene / *Kantian Antinomies*/2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ / *THE BYGONE BUCHAREST*

Dem I. DOBRESCU – Viitorul Bucureştilor (II) / *Future of Bucharest (II)*/3

Silviu N. DRAGOMIR – Dem I. Dobrescu asanează Râul Colentina / *Dem. I Dobrescu dikes in the Colentina River*/4

Viorel COSMA – Cântecul de lume şi repertoriul lăutăresc / *The popular song and the fiddler's repertory*/7

PATRIMONIU / *PATRIMONY*

Ediţii de colecţie / *Editions of collection*/8

ISTORIA CĂRŢII / *HISTORY OF BOOK*

Ion C. ROGOJANU – Eminescu este citat, dar nu este citit / *Eminescu is quoted, but is not read*/9

AUTOGRAFE CONTEMPORANE / *CONTEMPORARY AUTOGRAPHS*

Emil LUNGEANU – Un scriitor de frontieră / *A border line writer: Emil Lungeanu*/10

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC / *LIBRARIANSHIP'S MERIDIAN*

Confruntări cu viitorul / *Challenging the future* /13

Gabriela TOMA – Proiectul "Bibliotecile pentru inovaţie" / *The Project "Libraries for Innovation"*/16

Constantin ROTARU – Lectura şi câteva pilde biblice / *Reading and some Biblical illustrations*/19

150 de ani - aniversarea ASTREI / *150 years - At the anniversary of ASTRA*/21

Angela BOTEZ – Impresii de la Nancy / *Some Impressions from Congress of Nancy/22*

ORIZONTURI / HORIZONS

Ştefan ŞTEFĂNESCU – Mihail Kogălniceanu, istoric şi ilustru om de stat / *Mihail Kogălniceanu, historian and illustrious state person*/23

Nicolae MAREŞ – Eugen Ionescu şi avatarurile unui referat diplomatic / *Eugen Ionescu and the upcoming of a diplomatic referee*/27

Ion CONSTANTIN – Ion Pelivan, vector al mişcării naţionale din Basarabia / *Ion Pelivan, vector of the national movement from Bessarabia*/28

CATALOG / CATALOGUE

Cărţi nou primite la redacţie / *New books received*/36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE / DAILY CUSTOMS, EVERLASTING FESTIVALS

Marian NENCESCU – Un mileniu de la creştinarea slavilor răsăriteni / *A millenary from the Christianization of the Eastern Slavs*/38

CALENDAR – August / *August 2011*/39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI Inventar Nr. 34050

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

Antinomiile kantiene

Acad. Teodor DIMA

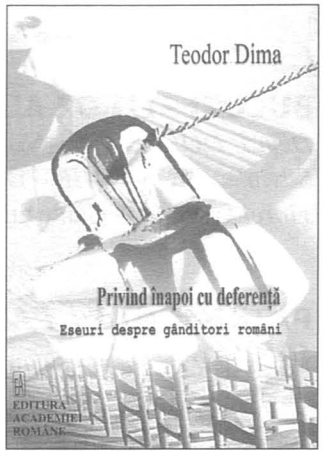

Într-un studiu, *Structuri logice în demonstrațiile kantiene ale antinomiilor,* arătam că, luându-şi drept fundament al demonstrațiilor sale ideea că rațiunea pură ajunge la *opoziții,* atunci când se referă la probleme metafizice, Immanuel Kant a constatat că „rațiunea tinde spre speculație" pentru a atinge transcendența, „dar greşeşte făcând aceasta", pentru că ajunge la elaborarea unor raționamente *dialectice* ale rațiunii care pot fi numite *sofistice* (paralogismul, antinomia şi idealul). În manieră aristotelică, acestea sunt *numai aparent corecte,* în schimb, *antinomia* înseamnă *contradicție;* etimologia termenului antinomie luminează sensul termenului: contradicție între două legi *(nomoi)* care par la fel de îndreptățite, deşi, formal, ele nu pot fi, în acelaşi timp şi sub acelaşi raport, nici adevărate, nici false împreună, conform logicii formale bivalente.

În continuare, prezentăm pe scurt antinomiile kantiene folosind textul tradus în limba română al *Criticii rațiunii pure,* la care ne-am şi referit mai sus.

„Primul conflict al ideilor transcendentale" are ca teză următorul enunț:

„Lumea are un început în timp şi este de asemenea limitată în spațiu", iar ca antiteză: „Lumea nu are început, nici limite în spațiu, ci este infinită atât în timp cât şi în spațiu".

Teza, credem noi, se sprijină pe următoarele argumente: Dacă s-ar admite ca lumea nu are început în timp, atunci, până la fiecare moment dat, s-ar scurge o eternitate, ceea ce înseamnă că s-ar fi parcurs o serie infinită de stări succesive ale lucrurilor în lume. Dar infinitatea unei serii constă tocmai în aceea că ea nu poate fi niciodată terminată printr-o sinteză succesivă. Deci este imposibil ca o serie infinită să fie parcursă; prin urmare, un început al lumii este o condiție necesară a existenței lumii.

Pentru a argumenta antiteza primei antinomii, Kant preciza că, în lume, se pot naşte multe serii de lucruri, dar lumea însăşi nu are un început şi este deci infinită în raport cu timpul trecut.

A doua antinomie se produce între *teza:* „Orice substantă compusă, în lume, constă din părți simple şi nu există nicăieri absolut nimic decât simplul sau ceea ce este compus din simplu", şi *antiteza:* „Nici un lucru compus, în lume, nu constă din părți simple şi nu există nicăieri absolut nimic simplu în lume,, În studiul consemnat mai sus, ne-am exprimat părerea că acest al doilea „conflict" kantian este o *pseudo-antinomie,* pentru că cele două enunțuri universale sunt formulate din puncte de vedere diferite, însuşi Kant susținând că, în metafizică, se pot susține cu aceeaşi îndreptățire enunțuri aparent contrare şi chiar contradictorii.

„Al treilea conflict" se produce între *teza:* „Cauzalitatea după legile naturii nu este singura din care pot fi derivate toate fenomenele lumii. Pentru explicarea lor este necesar să mai admitem o cauzalitate prin libertate" şi antiteza: „Nu există libertate, ci totul în lume se întâmplă numai după legi ale naturii".

De data aceasta, Kant arăta că, dacă s-ar admite numai cauzalitatea specifică legității naturale, supusă principiului rațiunii suficiente, atunci s-ar produce *eroarea demonstrației la infinit:* tot ce se *întâmplă* presupune o stare anterioară. Astfel, cauza cauzei datorită căreia se întâmplă ceva este ea însăşi ceva *întâmplat* care, potrivit legii naturii, presupune la randul ei o stare anterioară, iar această stare, la fel, presupune o alta mai veche etc. Deci, dacă totul se întâmplă numai în lumea reală, unde acționează *principiul rațiunii suficiente,* atunci există întotdeauna *început subaltern* (anterior), dar niciodată nu *prim început.* Dar tocmai în aceasta constă „legea naturii (cum se exprima Kant): nimic nu se întâmplă fără o cauză. De aceea, pentru a evita regresul la infinit, trebuie admisă *o spontaneitate absolută* a cauzelor, adică o *libertate transcendentală,* datorită căreia cauzele au capacitatea de a începe de la sine o serie a fenomenelor, care apoi se produc după legi naturale. Pentru a susține *antiteza* celui de „al treilea conflict": „Nu există libertate, ci totul în lume se întâmplă numai după legi ale naturii" – Kant a schimbat sensul dat în teză *libertății,* adică a trecut în alt univers al discursului: libertatea transcendentală conduce acum de la independență la anarhie: „Libertatea (independența) față de legile naturii este o *eliberare de constrângere,* dar şi de *firul conducător* al tuturor regulilor..., căci, dacă libertatea ar fi *determinată* după legi, e*a n-ar mai fi libertate, ci ea însăşi n-ar fi altceva decât natură.* Deci natura şi *libertatea transcendentală* se deosebesc între ele aşa cum se deosebesc libertatea şi anarhia". Interesante sunt observațiile lui Kant la această a treia antinomie. El a făcut distincții între libertatea transcendentală, neafectată de elemente psihice implicate în cunoaştere şi având ca trăsătură esențială *spontaneitatea absolută,* şi *libertatea morală,* izvorâtă din necesitatea rațiunii de a nu admite o stare a lumii absolut primordială, sau un început absolut al seriei de fenomene care se derulează succesiv. În sfârşit, „al patrulea conflict al ideilor transcendentale se instituie între *teza:* „Lumea implică ceva care, fie ca parte sau cauză a ei, este o ființă absolut necesară", şi *antiteza:* „Nu există nicăieri o existență absolut necesară nici în lume, nici în afara lumii, ea fiind cauza ei".

Argumentarea kantiană a tezei încerca să explice că, *ontologic,* trebuie admis un *necondiționat Absolut,* o cauză nedeterminată sau autodeterminată. Un necondiționat care nu se află în interiorul realității spre care gândirea se îndreaptă şi descoperă lanțuri cauzale. El este un *principiu* al rațiunii pure, este o *idee* care se poate transforma, la nivel *gnoseologic,* într-o *regulă metodologică* de investigare, conform căreia trebuie ca fiecărei cunoştințe dobândite să i se găsească *determinantul* astfel încât investigarea să continue cu speranța că până la urmă se va găsi nedeterminatul. În *teza* celei de *a patra antinomii,* Kant a încercat o *determinare logică* a Absolutului, argumentându-l ca fiind o existență supremă în afara şi deasupra seriei fenomenelor. Cu alte cuvinte, Kant utiliza *argumentul cosmologic* pentru a conchide că este imposibil să se admită o serie infinită a cauzelor în lumea reală sensibilă fără să se presupună existența unei cauze ultime, necondiționate, a unei ființe absolute, supreme, Dumnezeu, cauză a tot ce există. Dar, pe de altă parte, argumentul cosmologic lasă nedecisă problema dacă Absolutul se află în lumea însăşi sau în afara ei.

Din volumul: Teodor Dima, *Privind înapoi cu deferență,* București: Editura Academiei, 2008, p. 206 – 208

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Viitorul Bucureştilor (II)

Dem I. DOBRESCU (1869–1948)
fost primar al Capitalei

(continuare din numărul trecut)

Pentru ca să putem să ştim care este viitorul Bucureştilor, trebuie să ştim mai întâi ce rol putem să dăm sau trebuie să dăm noi capitalei noastre, având în vedere resursele ei, aspiraţiunile ţării noastre şi natura mediului înconjurător.

Mai întâi, ca oraş, Bucureştii trebuie să capete proporţiile sale normale, cerute de proporţiile ţării noastre. Dacă considerăm numărul locuitorilor pe care îi are Bucureştii, putem să constatăm că faţă de populaţia de 18 milioane a ţării întregi şi faţă de populaţia capitalei sale, România este încă o ţară rurală. La o populaţie dublă, Franţa are o capitală de 5 ori mai mare. Londra, care este şi mai populată decât Parisul, este capitala unui popor, care nu este mult mai numeros ca poporul nostru. Această populaţie o găsim în tot occidentul şi la toate ţările care evoluează către o industrializare şi comercializare intensă.

Având în vedere aceste proporţii şi ţinând cont de creşterea normală a populaţiei în capitala, Bucureştii ar trebui să ajungă la o populaţie de 1.200.00 - 1.500 000 locuitori. Dacă ar rămâne cu mult prea în urma acestei cifre, Bucureştii n-ar mai putea să dea un mediu social destul de mare, pentru dezvoltarea unei civilizaţii superioare cerută de poporul nostru. Dacă el ar ajunge să treacă cu mult peste această cifră, capitala noastră ar prezenta toate inconvenientele aglomeraţiunilor care sunt cu mult mai mari, în raport cu proporţiile ţării, în raport cu productivitatea şi cu nevoile mediului lor imediat înconjurător. Bucureştii ar ajunge o capitală macrocefală, astfel cum a ajuns să fie astăzi Viena. De asemenea şi concluziile urbanisticei moderne, duc la o cât mai mare urbanizare a ţărilor, în sensul că e mai bine să ridicăm oraşe mai mici şi mai numeroase, decât oraşe puţine şi prea mari. Numai în astfel de oraşe, locuitorii pot înlătura marile inconveniente ale oraşelor mari şi numai în aceste oraşe putem uni avantajele marilor aglomeraţii de populaţie, cu avantajele unui contact mai apropiat cu natura. În aceste limite, toate năzuinţele noastre trebuie să tindă către un cât mai mare Bucureşti.

În al doilea rând oraşul Bucureşti trebuie astfel îndrumat, încât el să poată să dea toată civilizaţia pe care poate s-o realizeze geniul neamului nostru. El trebuie să simbolizeze geniul nostru naţional, în concurenţă cu geniul popoarelor înconjurătoare. Bucureştii se găsesc la încrucişarea drumurilor, care leagă mările nordului cu mările sudului Europei şi vestul cu orientul apropiat şi depărtat. Oraşul Bucureşti este destinat să crească în importanţă, în raport cu creşterea legăturilor noastre cu aceste părţi de lume. Cu modul acesta Bucureştii noştri, care s-au format la încrucişarea chervanelor care treceau de la vest spre est, de la sud la nord şi viceversa, este destinat să crească tot din cauza acestor raporturi comerciale, astăzi şi mai frecvente.

Dar pe lângă rolul său de oraş şi de capitală, Bucureştii pot să-şi permită ambiţiunea să devină şi o metropolă. Bucureştiul este capitala poporului român care este poporul cel mai mare, cel mai civilizat şi cel mai bogat din aceste părţi de lume. Ţara noastră se găseşte cu mulţi paşi înaintea celorlalte popoare vecine, deşteptate mai târziu la civilizaţia timpului. În aceste meleaguri noi avem prestigiul nostru bine fixat, de popor superior. Capitala noastră trebuie să aspire să devină metropola culturală a Balcanilor. Ba a şi început să fie considerată ca atare. În toate vizitele pe care le face primarul Bucureştilor în alte oraşe vecine, el este considerat ca reprezentant al unei metropole. Ţara noastră trebuie să facă toate sacrificiile pentru a menţine şi a mări acest rol, prin cultura, prin arta noastră, prin comerţul şi prin industria noastră. În peninsula Balcanică se vorbeşte româneşte mai mult de cât ne închipuim noi. În Bulgaria am întâlnit ţărani bulgari, care îmi vorbeau româneşte de „Maica România". Pentru a prepara metropola, luasem măsuri ca în capitala noastră să putem înlesni viaţa studenţilor balcanici, care ar vrea să studieze în şcolile noastre. Voiam să organizez congresele marilor profesiuni balcanice în Bucureşti şi hotărâsem să începem cu preoţii, pentru că religia leagă mai mult şi mai de mult popoarele balcanice între ele. Am făcut primul schimb de copii între Bucureşti şi

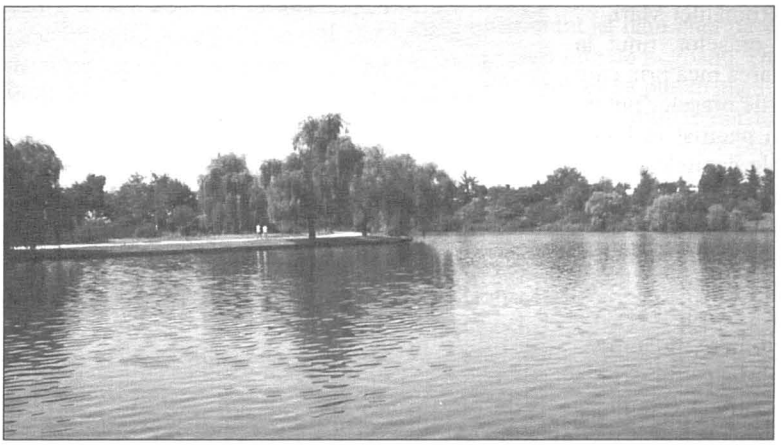

Lacul Plumbuita, parte din salba de lacuri a râului Colentina

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sofia, îngrijiţi la Agigea şi la Varna, care la despărţire au plâns cu hohote timp de zece minute. Printr-un manifest al copiilor bulgari şi români care se despărţeau, am făcut apel la toţi copii capitalelor balcanice, să ceară primarilor să facă şi ei acest schimb. În anul următor urma ca să facem acest schimb general. Convenisem cu Camera de Comerţ din Berlin şi rugasem pe toate legaţiile ţărilor industriale să-şi construiască în Târgul Moşilor pavilioane pentru o expoziţie permanentă. Vrem să apucăm noi acest rol, înainte ca celelalte capitale balcanice să se gândească la acest punct.

Comunitatea de cultură ne-ar putea duce la comunitatea de suflet. Elada în vechime şi Franţa în timpurile noastre, au ţinut lumea timpului lor, numai prin cultura lor. Franţa a câştigat marele războiu atât prin priceperea generalilor săi, cât şi prin strălucirea geniilor sale, care i-au adus simpatia unei lumi întregi. Pe când generalii care au apărat Elada, au încetat de mult lupta lor, geniile ei continuă să lupte şi astăzi şi vor continua să lupte întotdeauna, pentru gloria vechii Elade.

Poporul român şi-a realizat pe deplin idealurile sale naţionale. Într-o atmosferă războinică noi am mai putea să pierdem ceva, dar n-am putea să câştigăm nimic. Viitorul nostru naţional este legat de viitorul păcii. Singurul război pe care românul l-ar mai putea face, ar fi războiul pentru apărarea păcii. Prin prestigiul nostru cultural şi artistic, trebuie să întărim această atmosferă de pace în Balcani şi să formăm o atmosferă de cultură şi de civilizaţie, care este chiar atmosfera păcii. Bucureştii trebuie să devină Geneva Balcanilor. Noi trebuie să preparam cu aceeaşi ardoare şi armata războiului pentru cei războinici şi armata păcii pentru pacifişti.

Înţelegem ca să contribuim la fixarea unui rol de metropolă pentru capitala noastră, prin vizitele pe care le-am făcut primarilor din Paris, Berlin, Londra, Nothingam, Belgrad, Praga, Budapesta şi Sofia şi pe care le proiectasem la toate capitalele Balcanice. Numai modestia mă împiedică de a vorbi de primirea în unele părţi grandioasă, care s-a făcut primarului Capitalei României Mari.

La Congresul uniunii oraşelor, ţinut la Londra, am trimis comunicarea mea prin care demonstram că prin legăturile oraşelor putem ajunge la lărgirea spiritului pacifist în lume. Vream să ajung la legăturile capitalelor balcanice, pentru ca să formăm atmosfera pacifistă în aceste părţi de lume atât de învrăjbite.

În fine, atât oraşul cât şi capitala, cât şi metropola, trebuie să caute să ajungă să realizeze o cât mai mare estetică, o cât mai desăvârşită higienă şi o cât mai mare monumentalitate. Estetica unei capitale este arta pusă la îndemâna democraţiei. O capitală este chiar salonul ţării, în care se civilizează sufletele şi inimile şi care ridică prestigiul poporului în faţa lumii civilizate. Higiena oraşului este de esenţa civilizaţiei unui popor. Bucureştii tre-

Dem. I. Dobrescu asanează Râul Colentina

Asanarea râului Colentina, spre a scăpa Capitala de veşnica mizerie generată de această vale, s-a sugerat încă din anii 1926-1927, sub primariatul lui Anibal Teodorescu. O comisie de specialişti a analizat problema pusă şi a depus memoriul său în anul 1930.

Până în acel moment, singurul executant de lucrări de o mai mare anvergură hidraulică era doar UCB, care prin ing. Ricardo Canella executase canalul Mogoşoaia-Băneasa (1931-1934) şi prin ing. Dorin Pavel pusese în funcţiune cea mai importantă fântână arteziană din Bucureşti, anume "Zodiacul" conceput de Octav Doicescu – Mac Constantinescu, din faţa Parcului Carol I, în anul 1934. Or, asanarea Colentinei era cu totul altceva. Ea ridica probleme practic insurmontabile pentru inginerii noştri.

"Lucrări de o aşa mare întindere, necesitând fonduri importante, nu puteau găsi decât cu greu o soluţionare în cadrul de organizare a primăriei municipiului, şi cum acestea erau mai mult de resortul UCB, am prezentat primarului general Dem. I. Dobrescu un proiect financiar şi o schemă de execuţie pe etape a unui anteproiect pe care între timp îl schiţasem. Propunerea a fost imediat acceptată cu impulsivitatea creatoare, cunoscută, a lui Dem. I. Dobrescu şi ea a fost ratificată de Consiliul General al Municipiului în şedinţa din 21 octombrie 1932" (din Amintirile ing. Nicolae G. Caranfil- iunie 1936).

"Un oraş fără ape este un oraş mort, un oraş fără păduri este o stepă... Am găsit lacurile din jurul oraşului Bucureşti ca fiind adevărate focare de infecţie, de friguri şi de tuberculoză. Din primul an a început asanarea lacului Băneasa, care constituia o adevărată cloacă prin murdăria şi prin mirosul lui şi un mare scandal public prin promiscuitatea afişată"... Am început lucrările sub zâmbetul ironic al tuturor cela care le considerau fie "imposibile", fie o "nebunie"... Mi s-a mai spus că dacă mă ating de Colentina comit un sacrilegiu, pentru că în acea apă se scăldase Mihai Viteazul. Mi s-a mai obiectat că lucrările de asanare sunt "tichie de mărgăritar". A trebuit să merg la faţa locului, pentru a mai linişti populaţia instigată, care, după explicaţiile mele, a primit lucrarea cu bunăvoinţă. Am fost terorizat de proprietarii locurilor ce urmau să fie expropriate. Unul dintre proprietari m-a ameninţat în plin Consiliu că mă împuşcă dacă nu renunţ la lucrare... După încheierea contractelor şi efectuarea unei mari părţi din lucrări... am fost forţat să plec de la Primărie şi lucrările au fost oprite. Sunt mulţumit că ele au fost reluate în urmă, după planurile generale aprobate de mine" (din Amintirile lui Dem. I. Dobrescu – decembrie 1936).

Pentru asanarea propusă, anteproiectul inginerului Nicolae G. Caranfil prevedea cinci etape:

1 - *Lacul Buftea,* lucrare 18 luni, terminarea în septembrie 1934;
2 - *Lacurile Băneasa şi Herăstrău,* lucrare 5 luni, terminarea în iunie 1935;
3 - *Barajul de pe Ialomiţa* pentru captarea apei şi canalul de derivare spre Colentina, lucrare 18 luni, terminare în noiembrie 1936. În paralel, amenajarea lacului Floreasca, cu terminare în septembrie 1936;
4 - *Lacul Tei,* cu baraj, lucrare 16 luni, terminare în noiembrie 1937;
5 - *Lacul Fundeni,* planificat pentru 1938-1939.

Termenele au fost respectate cu o eroare de maximum cinci luni; de unde se vede că bunicii noştri aveau naivitatea să se ţină întocmai de planificări, luându-le în serios...

Ca elemente de noutate, asanarea râului Colentina, prin crearea salbei de lacuri, a realizat două mari probleme ce încă nu erau cunoscute la noi. În primul rând primenirea apelor acestor lacuri nu doar prin debitul râului Colentina (ineficient), ci şi prin captarea unor ape suplimentare din Ialomiţa. În al doilea rând s-a impus tuturor fabrici lor şi industriilor aşezate de-a lungul Colentinei să-i trateze apele uzate, infestate, acide etc., înainte de a le vărsa în lacuri şi totodată de a stabili un canal colector închis de-a lungul Colentinei care să primească apele industriale.

Din volumul: Silviu N. Dragomir, *Un Bucureşti mai puţin cunoscut,* Bucureşti, Editura Lucmans, 2008, p. 223-224

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

buie să devină oraşul mare şi higienic, capitala civilizată, metropola culturală. Trebuie să combatem meschinul în toate direcţiunile şi să-i dăm toată monumentalitatea rolului său. Capitala noastră trebuie să fie o demnă reprezentantă a civilizaţiei, a culturii, a industriei şi a comerţului întregii noastre ţări. Ele trebuie să fie îndrumate şi preparate pentru acest mare rol al ţării noastre şi al capitalei noastre. Politica pe care trebuie s-o inaugurăm pentru capitala noastră, este politica Bucureştilor metropolă.

Pot Bucureştii să răspundă acestui mare rol de oraş, de capitală şi de metropolă? Mai întâi trebuie să ştim că Bucureştii se lovesc în dezvoltarea lor, de toate dificultăţile de care se lovesc toate oraşele mari, de factură veche. El se mai loveşte încă de dificultăţile speciale capitalei noastre. Toate oraşele vechi au căzut în timpurile noastre, în vârtejul unei mari revoluţii urbanistice. Oraşele celorlalte ţări, au avut timpul să se adapteze treptat în această mare revoluţie. Capitala noastră a căzut în ea cu factura oraşului care ţine mai mult de sat decât de oraş. De aceea şi lupta lui trebuie să fie mai grea. Revoluţia urbanistă a timpurilor noastre, de care s-au lovit toate oraşele vechi, se poate rezuma în următoarele puncte, care constituiesc axiomele urbaniste, de la care trebuie să plecăm în transformările oraşului Bucureşti:

1. Viteza locomoţiunii din timpurile noastre, nebănuită de mintea cea mai ageră, a revoluţionat ideea de stradă, de bulevard şi de piaţă. Astăzi viteza locomoţiunii ne cere străzi drepte, largi, neîntretăiate şi bine pavate. Pitorescul străzilor curbe, rămâne pentru reveria aleelor de plimbare.

2. Circulaţia în oraşe, care în timpurile vechi se făcea la periferie, astăzi s-a concentrat în centru, unde locul zonei de odihnă l-a luat zona de afaceri. Afacerile s-au strâns la mijlocul oraşului, pentru că din toate părţile lui putem să ajungem la zona de afaceri pe raza cercului, care este linia cea mai scurtă. Din cauza centralizării afacerilor, astăzi centrul strâmt al oraşelor vechi sugrumă activitatea lor. De aceea cea mai mare problemă urbanistă a timpului nostru, este problema centrului oraşului, care crapă de o prea mare presiune a circulaţiei şi a vitezei şi care ameninţă cu o prea mare insalubritate. De aci este concluzia mai tuturor urbaniştilor că dărâmarea centrului se impune fără milă, pentru ca să asiguram viteza pentru circulaţie şi spaţiul liber pentru higienă.

3. Descoperirea betonului armat a făcut posibilă construcţia a la minut. Instabilitatea valorilor a repezit capitalurile spre construcţiuni; iar sărăcia generală a făcut ca în locul construcţiunilor de lux, să fim împinşi către construcţiunile de rentabilitate. În construcţia modernă utilul a învins esteticul.

4. Criza agriculturii şi dezvoltarea afacerilor, a împins populaţia satelor către oraş, din care a rezultat creşterea vertiginoasă a tuturor oraşelor şi invazia gustului şi sărăciei rurale. Aglomeraţiile exagerate au născut insalubritatea lor şi toate pericolele lipsei de higienă. Timpul nostru a ridicat chestiunea higienei oraşelor la rangul de problemă, de care este legată chiar existenţa lor. Higiena oraşelor a fost atât de mult exagerată, încât s-a spus că oraşele flamande, sunt cu mult mai curate ca locuitorii lor.

5. Nevoia vitezei a dat prioritate oraşelor de şes şi ca o consecinţă, e pe cale să înlocuiască pitorescul natural al terenului accidentat, prin pitorescul artei omeneşti. Astăzi, atât pitorescul urban cât şi peisajul urban, sunt mai mult artificiale decât naturale.

6. Bucureştii intră în marea revoluţie urbanistică a timpului nostru, cu factura lui specială de oraş vechi şi oriental, atât din punct de vedere edilitar cât şi din punct de vedere social. Din punct de vedere edilitar, el vine cu murdăria lui ancestrală, cu construcţia-şandrama, cu înghesuiala, cu meschinăria peste tot şi cu complotul ruralismului contra urbanismului. Orientalismul general social, ne dă anarhia socială indisciplina generală, anarhia valorilor, lipsa de mândrie, laşitatea politică, nostalgia noroiului şi politicianismul a tot corupător. Urbanismul Bucureştilor a fost nenorocit de politicianismul populaţiei sale. Capitala noastră trebuie să lupte şi cu inconvenientele facturii sale de oraş vechi şi cu meschinăria sa de oraş oriental.

7. De la Bucureştiul mic, care era capitala României mici, oraşul nostru s-a pomenit deodată, obligat să devină **Bucureştiul mare,** capitala României mari. Noul său rol trebuia să provoace o mare revoluţie în dezvoltarea capitalei noastre.

Dar pentru a lupta contra acestor mari dificultăţi, uneia generale tuturor oraşelor şi altele speciale capitalei noastre, au Bucureştii toate resursele necesare, morale şi materiale, adică au Bucureştii posibilitatea să devină un mare oraş, o mare capitală şi o metropolă balcanică? Putem să afirmăm de la început că da. Pentru ca să poată deveni un mare oraş, Bucureştii ar trebui să aibă frumuseţi artistice şi naturale; să aibă frumuseţi arhitectonice; să aibă monumentalitatea marilor oraşe; trebuie să aibă o personalitate urbanistică; trebuie să aibă o personalitate morală, adică să-şi fixeze sufletul său deosebit, format şi susţinut de o populaţiune capabilă să dea naştere unei civilizaţii de metropolă. În fine, trebuie să aibă mijloacele financiare necesare.

Între frumuseţile naturale ale unui oraş sunt apele, pădurile şi terenul. Un oraş fără ape mari, oricât ar fi el de mare, este un oraş mort. Şi chiar frumuseţea urbanistă, dacă nu este încadrată de frumuseţea apelor, este o frumuseţe moartă. Capitala noastră poate să aibă foarte uşor apele sale mari pe care noi, până astăzi le-am nesocotit. Lacurile din jurul capitalei, pe care noi le-am lăsat prea multă vreme, să fie nişte centre pestilenţiale, pot să devină atâtea centre pitoreşti şi dătătoare de viaţă. Din fericire contractele încheiate de mine pentru asanarea lacurilor, au rămas în picioare şi lucrările se continuă. În curând vom avea în jurul capitalei noastre lacuri mari şi sănătoase, unele cu o suprafaţă de sute de pogoane. Ele vor schimba starea sanitară a periferiilor vecine, sleite de nişte lacuri infecţioase. Când am asanat lacul Băneasa, locuitorii acelui sat mulţumeau cu lacrimi în ochi că le-am scăpat de la moarte copii seceraţi de friguri palustre şi de ftizie. Primul plan era să ridicăm un mare dig la Tei, care ar fi dat lacuri cu o suprafaţă foarte mare. Ele ar fi influenţat clima oraşului iar prin căderile de apă, am fi putut să dăm energie electrică şi am fi putut să irigăm până la o mie de pogoane. Dar am constatat că pentru a le aduce la nivel, ca să putem căpăta un singur lac mare, trebuia să ridicăm prea mult malurile lui şi ar fi costat prea scump. Planul aflat în lucru micşorează suprafaţa de apă, şi face lacuri mai multe şi mai mici. Pe lacurile obţinute vom putea pluti; iar pe întinsele lor maluri vom putea face vile de agrement. În aceste lacuri mari şi adânci, vom putea face intensă cultură de peşte. Am ridicat nivelul acestor lacuri, pentru ca să putem să aducem apă în canalurile oraşului, care din cauză că vara rămân uscate, strică atmosfera oraşului.

Apa necesară asanării acestor lacuri este adusă din Ialomiţa şi este strânsă în lacuri-rezervoare umplute în timpul primăverii, când apa este în abundenţă. Somasem pe proprietarii de lacuri, să facă lucrările de asanare şi sunt convins că din cauza costului mare al asanării şi în urma proceselor pe care le-am fi intentat, ele ar fi intrat uşor în proprietatea comunei, singura care le poate asana.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Avem gata studiile şi planurile necesare pentru ca, cu o cheltuială foarte mică, (până la 10 milioane), să legăm lacul Snagov cu lacul Căldărușani şi să putem pluti de la Tâncăbești până la 18 km, de București. După studiile făcute de specialiştii noştri, lacurile Snagov şi Căldărușani pot fi legate cu lacurile Colentinei şi cu modul acesta s-ar putea pluti de la Tâncăbești până la București. În propunerile pe care le primeam de la un grup de capitaliști englezi, ca să facem din Snagov o mare staţiune climaterică, el se obliga să facă aceste legături.

Lacul Snagov, cu apa lui clară de izvor şi cu pădurile lui mari de jur împrejur, este destinat să joace un rol important în viaţa Bucureştilor. Primisem propunerea aceluiaşi grup englez, ca să fac din Snagov un centru climateric interbalcanic, pentru care se obliga să investească până la cinci sute de milioane de lei. După modul febril cu care a început să se construiască, în curând Snagovul va fi un orăşel pitoresc încheiasem o convenţie cu Ministerul Domeniilor ca în pădurile Snagovului, să ne facă o mare cerbărie sistematică şi începusem o mare staţiune de piscicultură. Una din pădurile Snagovului era destinată pentru colonii şcolare permanente.

În timpurile noastre de mare progres al aviaţiei, unul din lacurile din jurul Bucureştilor trebuie preparat pentru primirea hidroavioanelor. Principiul în aviaţie cere ca avionul să ajungă direct la destinaţie, pentru ca pasagerii să nu mai aibă nevoie să se servească de teren. Este un câştig de timp şi o economie de bani. Acelaşi principiu trebuie să fie şi pentru hidroavioane şi trebuie să căutăm să răspundem acestui principiu raţional.

Pentru a înlocui lipsa băilor în apă curgătoare, am încurajat facerea primelor ştranduri, care trebuie să ia un mare avânt. Nimeni nu-şi închipuie atacurile pe care a trebuit să le înfruntăm, pentru ca să putem aproba facerea ştrandurilor. Toate prejudecăţile trecutului, se ridicau în contra lor şi am fost atacat cu o sălbatecă violentă ca corupător al moravurilor oraşului nostru, de oameni de mare valoare.

Dâmboviţa noastră pe care au cântat-o toţi poeţii din faza noastră ruralistă, trebuie acoperită, pentru ca s-o transformăm într-un canal. Dâmboviţa nu poate fi apă dulce, decât pentru un popor care vrea să moară cu mijloace naturale şi naţionale. Dâmboviţa e mai mult moarte dulce, decât apă dulce.

Prin urmare, capitala noastră poate să aibă pitorescul apelor. Lacurile noastre, care până acum au semnat moartea, vor deveni în curând izvoare de viaţă şi locuri de desfătare. Cred că suntem pe calea bună de a scăpa de ruşinea lacurilor pestilenţiale.

Dar Bucureştii poate să aibă şi pitorescul pădurilor, pe care de asemenea le-am neglijat până la distrugere. Parcurile şi pădurile ridică pitorescul şi asigură sănătatea oraşelor. Cine face cheltuieli pentru parcuri, face economii de spitale. Bucureştii, care la început au fost aşezaţi în mijlocul codrilor celor mai mari, a ajuns astăzi să nu mai aibă păduri. S-a dat dreptul proprietarului să defrişeze pădurea Băneasa, pe motivul că el ar fi avut nevoie de lemne de foc la fabrica sa de cărămidă. De jur împrejur se defrişează cu îndârjire.

Luasem măsuri prin casa grădinilor, ca să plantăm în jurul capitalei, pentru ca să reparăm greşelile trecutului, care a lăsat oraşul nostru cu un mare deficit de verdeaţă. Oraşul Bucureşti, este complet deschis la nord şi est şi din această cauză este expus vânturilor şi crivăţului iernii. De aceea, nu numai că trebuie să-i păstrăm pădurile pe care le are, dar trebuie să începem o mare ofensivă de împădurire, ca să-l înconjurăm din toate părţile cu păduri noi. Cred că ar fi mai bine să dăm preferinţă pădurilor de pini, care ridică pitorescul şi parfumează atmosfera şi care păstrându-şi frunzele şi iarna, pot să împiedice vânturile şi crivăţul, mai bine decât pădurile de foioase, care iarna se golesc de frunze.

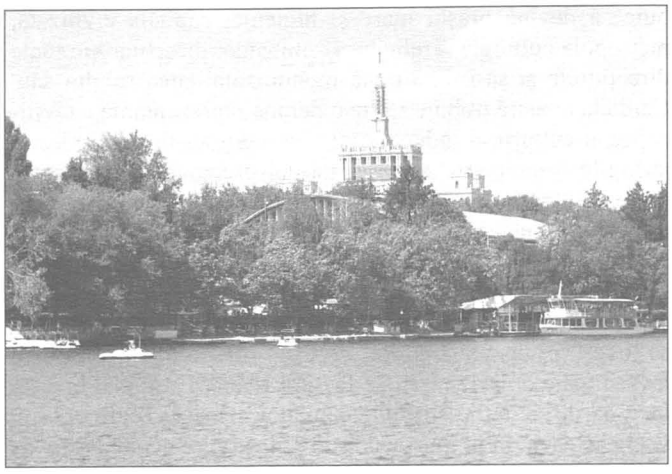

Lacul Herăstrău (2011)

Pentru a mări suprafaţa verde atât de deficitară în Bucureşti, în planul de sistematizare am înconjurat capitala cu o zonă circulară de plantaţie, care ar fi mărginit şi oraşul nostru atât de întins. În timp de cinci ani Bucureştii au mai căpătat două parcuri noi: Snagovul, cu 3.000 pogoane pădure seculară şi Băneasa, cu 250 pogoane. Necesitatea lor se vede din afluenţa până la înghesuială din zilele de sărbătoare. Ţi-era mai mare mila de bucureştenii noştri, chinuiţi de călduri tropicale şi ţinuţi închişi într-un oraş urât şi oriental. Bucureştenii au stat sechestraţi într-o adevărată închisoare, pentru că Bucureştii era un oraş pitoresc numai pentru poeţi, dar nu şi pentru locuitori. Sunt convins că numai pitorescul Snagovului, a făcut pe bucureşteni să capete gustul vieţii în aer liber şi dragostea de frumuseţile naturii. Snagovul a schimbat deja gusturile bucureştenilor.

Planul de sistematizare mai dă oraşului un parc gata făcut. Deviam circulaţia de la bufet spre şoseaua Jianu şi şoseaua Colonel Ghica şi lăsam la dispoziţia pietonilor toată grădina şi toată şoseaua transformată în grădină, de la bufet şi până la piaţa Victoriei. De asemenea, aveam planul gata făcut pentru parcul din valea Plângerii. Am luat pentru comună, de la stat, grădină botanică, care se găseşte în curs de amenajare, Am luat, de asemenea de la stat, în plină proprietate pădurea Pustnicul de lângă Cernica, acum în curs de amenajare. Pentru a mări centura de parcuri, am încheiat cu statul convenţia prin care punea la dispoziţia capitalei toate masivele păduroase până la 40 km. împrejur. Ni se dă dreptul de a face toate amenajările şi toate construcţiunile necesare pentru agrementul cetăţenilor şi pentru salubritatea oraşului. Cu modul acesta astăzi avem la dispoziţia comunei pădurile Cernica, Comana, Plumbuita, Ţigăneşti, Căldărușani, Gruiu etc. Pădurea Pustnicul de lângă Cernica, am luat-o în plină proprietate. Urmaşul meu a făcut greşeala să amenajeze Pustnicul şi nu Cernica, pădure mult mai mare şi mult mai frumoasă. Parcul Naţional va completa oraşul verde, alături de oraşul clădit. Cu modul acesta am putea spune că şi problema parcurilor, pădurilor şi verdeţii capitalei este complet rezolvată. Rămâne însă, ca un adevărat postulat, că din cauza climei sale aride şi a terenului său prăfos, Bucureştii trebuie să ducă o luptă dârză pentru păstrarea şi pentru înmulţirea parcurilor şi pădurilor sale.

Cred că în viitorul mai depărtat se va putea obţine ca în grădina Botanică, unită cu parcul palatului Cotroceni, să facem grădina noastră zoologică, pe care Bucureştii o aşteaptă de mult. Palatul regal de vară ar trebui construit în partea cea mai pitorească a Bucureştilor, pe dealul Piscului, a cărui poziţie strălucită a observat-o şi defunctul rege Carol I. *(va urma)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Despre muzica şi muzicienii români de odinioară (I)

Viorel COSMA,
muzicolog

Cântecul de lume şi repertoriul lăutăresc

Pe bună dreptate că „nebunia" cântecelor de lume care au circulat prin mahalele bucureştene a cuprins şi cele mai luminate personalităţi ale culturii româneşti, devenind un fenomen artistic esenţial al societăţii autohtone orăşeneşti din Valahia şi Moldova.

Cântecul de lume autentic din vremea lui Anton Pann s-a alăturat repertoriului de manele ţigăneşti, alcătuind un folclor lăutăresc de mahala, preţuit de un cerc restrâns de consumatori de periferie a oraşelor de provincie, a unor solişti de origine ţigănească. După mai bine de o jumătate de veac de „somn profund" a mahalalelor, imediat după apariţia televiziunilor particulare (după 1990) s-a produs o „explozie" a maneliştilor profesionişti contemporani, care au depăşit prin vulgaritatea textelor şi precaritatea muzicii tot fondul sonor al lăutarilor de altădată. Unde şi când s-a născut maneaua? Când a pătruns în România? Care au fost primele atestări documentare scrise şi orale ale manelei în Bucureşti?

Fărîmiţă Lambru şi Maria Tănase, două legende ale muzicii lăutăreşti

Maneaua – ca subspecie a cântecului popular de dragoste este o piesă vocală, de sorginte extra-europeană (turco persano-indiană) promovată în Ţările Române prin intermediul lăutarilor ţigani şi lăutarilor turci de serai din perioada domniilor fanariote (sec. XVIII), preluată, prelucrată şi adaptată textelor româneşti de către lăutarii autohtoni orăşeneşti din pragul sec. XIX. Maneaua a făcut parte din repertoriul mehterhanalelor turceşti (fanfare de protocol), deci a pătruns şi în repertoriul instrumental de dans, lăutarii ţigani împrumutându-i caracter de suport ritmic-oriental în jocurile din buric ale femeilor, prezente la zaiafeturile boiereşti înainte de 1830.

Melodia manelei este – în general – melancolică, tărăgănată, languroasă, bogat ornamentată, ambitusul vocal între octavă până la decimă (la piesele instrumentale se simplifică), abundă în cromatisme, sferturi de ton, gama cu una sau două secunde mărite pe întregul parcurs sonor (între treptele III-IV sau II-III şi VI-VII, aşa zisă „gamă ţigănească"), ritmul uniform, obsedant, liber – la dorinţa solistului vocal, armonia simplistă, invariabilă, fără schimbare de tonalităţi şi modulaţii. Din cauza uniformităţii ritmului şi armoniei, maneaua devine obositoare, banală, fără relief după înlănţuirea a 4-5 piese la rând, diversitatea constând exclusiv în schimbarea tematicii versurilor. Produs muzical hibrid, maneaua a coexistat în repertoriul lăutăresc alături de folclorul mahalalei (cântecul de lume), de cântecul popular autohton, de melodiile de muzică de dans naţional (hora, sârba, bătuta etc.) şi universal (valsul, mazurca, polca, ländlerul, cotilionul, galopul etc.).

Stăpânirea otomană de aproape 500 de ani asupra popoarelor din sud-estul european a lăsat urme adânci în folclorul acestor naţiuni. Unele melodii turceşti au pătruns nu numai în repertoriul de mahala, ci şi în repertoriul tradiţional de nuntă, de înmormântări, modificând chiar şi sistemul modal al cântecelor (ne referim în special la modurile cromatice, unii cercetători din secolul trecut socotind secunda mărită de pildă, ca fundamentală proprie melosului naţional). Influenţa turcească a alterat până şi creaţia cultă românească de la sfârşitul sec. XIX, unde compozitorii apelau frecvent la secunda mărită importată din folclorul oriental, spre a de „culoare" naţională limbajului sonor autohton.

Interesant ni se pare şi faptul, că stilul de interpretare al lăutarilor ţigani a prins atât de puternic încât şi pătura aristocratică a oraşelor noastre l-a adoptat. Aşa se explică apelul compozitorilor români, de la Ioan Căianu (sec. XVII) până la J.A. Wachmann, Alexandru Flechtenmacher, Ludwig Anton Wiest, Eduard Caudella, Ciprian Porumbescu, Carol Miculi, Alexandru Berdescu etc. de a teoretiza „gama ţigănească" (Ed. Caudella), de a reda în unele piese chiar şi texte ţigăneşti (C. Porumbescu).

Pentru urechile străinilor „gama ţigănească" din folclorul „românesc", prelucrată de clasicii muzicii culte naţionale în marile lor lucrări (opere, poeme simfonice, rapsodii, sonate) a devenit „sigil" de recunoaştere a şcolii naţionale. Cercetătorul francez Marcel Montadon, în articolul La Musique en Roumanie, publicat în prestigioasa Encyclopedie de la musique et Dictionnaire de Conservatoire, (Vol. V, 1913-39) de Albert Lavignac şi Lionel de la Laurencie, conchide ferm că aşa-zisa „gamă ţigănească" (cu secunde mărite de proveniență turcească), oferă „caracteristici proprii" muzicii româneşti. Este o confuzie gravă a muzicologilor străini, fiindcă simpla prezenţă a melosului ţigănesc în creaţia compozitorilor europeni (să nu uităm că şi W.A. Mozart a apelat la muzica turcească!) nu constituie o trăsătură specifică, esenţială, a întregii şcoli muzicale a unui popor.

Între maneaua orientală de import şi cântecul de dragoste din folclorul autentic românesc (provenit din „doina propriu-zisă") existau multe interferenţe. Ele au coexistat în repertoriul lăutăresc orăşenesc. Expresia care circulă în mediul lăutăresc („fără cântece de dragoste, nici nu intrăm în nuntă"), demonstrează nu numai popularitatea genului muzical la români, ci şi vechimea sa. *(va urma)*

Din volumul: Viorel Cosma,
Citadela seculară a lăutarilor români (1550-1950), Bucureşti,
Editura Fundaţiei Speteanu, 2010

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

I. XENOFON, *Filarmonica dela 1833. Centenarul primei reprezentaţii de teatru naţional în Bucureşti,* Editura „Munca Literară", Bucureşti, 1934.

Eliade îşi urmărea cu încăpăţânare ideea cu care şi pentru care pornise la luptă în 1833: înfiinţarea unui teatru naţional permanent. La sfârşitul sesiunii 1840 convinge Adunarea obştească să trimită domnului anafora prin care să propuie întocmirea unui proiect pentru clădirea Palatului filarmonic, pe locul cumpărat în 1836. Se trimite anafora şi este aprobată de Vodă prin Opisul de la 4 iunie, acelaşi an, dar ce folos [...]

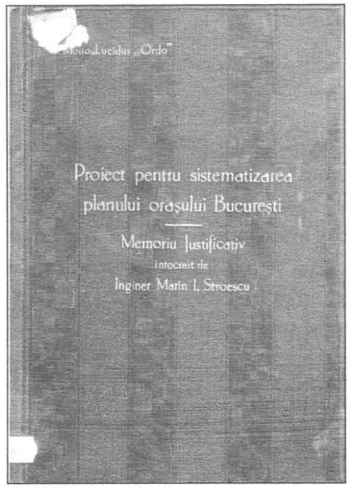

Inginer Marin I. STROESCU, *Proiect pentru sistematizarea planului oraşului Bucureşti,* memoriu justificativ, [f.e.], Bucureşti, 1906

Calea Victoriei, lărgită treptat cu reconstrucţiunea clădirilor aflate pe ea, va rămâne pentru Bucureşti ceea ce este Friderich Strasse pentru Berlin, rue de Rivoli, pentru Paris, Auchassyutca, pentru Budapesta sau Wallzeile, în Viena. Lărgiri ca acestea făcute la Palatul Poştelor, în piaţa Carol Sărindar şi altele care vor mai trebui făcute la intersecţia cu Calea Griviţei [...] sunt menite a face din calea Victoriei una din stradele monumentale europene de prim rang.

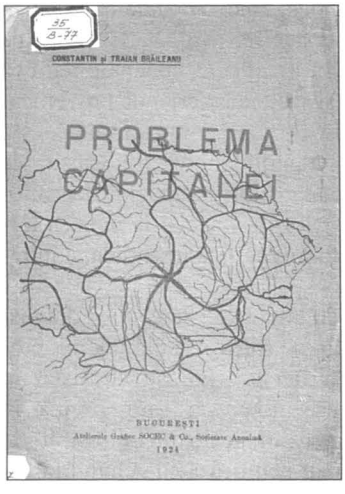

Constantin şi **Traian BRĂILEANU,** *Problema capitalei,* Atelierele grafice SOCEC, Bucureşti, 1924

Este cu desăvârşire greşit să credem că o capitală trebuie să fie centru comercial şi industrial. Centrele comerciale şi industriale se ivesc din trebuinţele materiale ale regiunilor. Or, noţiunea statului reclamă mai întâi dobândirea şi stăpânirea unui teritoriu. În acest sens, Capitala va fi locul potrivit pentru concentrarea tuturor organelor şi forţelor menite să asigure apărarea Ţării, deci superioritatea Ţării faţă de vecini.

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Memorie Comunitară. Patrimoniu Cultural Bucureştean

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

Eminescu este citat, dar nu este citit

Ion C. ROGOJANU,
bibliofil

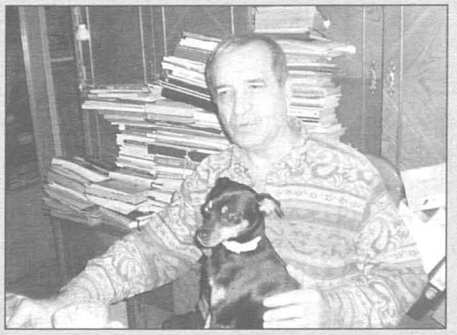

Ion C. Rogojanu (n. 3 nov. 1939, la Coteşti, jud. Vrancea) este singurul bibliofil român care a donat unei instituţii publice – Biblioteca Judeţeană Botoşani – un întreg fond documentar, cuprinzând peste 10.000 cărţi, documente şi obiecte personale, cu referire directă la şi despre Mihai Eminescu. Azi fondul, constituit iniţial în 1989 şi completat ulterior, poartă numele „Biblioteca şi Colecţia Ion C. Rogojanu", iar donatorul *(foto)* este *cetăţean de onoare* al municipiului Botoşani.

Autorul acestui gest de *mecenat bibliofil,* foarte rar în peisajul cultural autohton, a copilărit şi trăieşte în Bucureşti, viaţa purtându-l practic prin toate cartierele. La maturitate s-a stabilit, după cum obişnuieşte să glumească, pe singura stradă cu nume predestinat – *Calea Moşilor.* A urmat studii comerciale, dar a practicat şi sportul de performanţă. După 1968 a lucrat ca hotelier la mai multe unităţi de elită bucureştene, exersându-şi calităţile native de *manager* şi *gazdă,* ospeţia fiind în accepţia sa una din caracteristicile noastre naţionale. Deloc întâmplător, şi ca o continuare a acestor preocupări, înfiinţează, după 1990, singurul ONG din România cu acest profil: „Ospeţia din România. Tradiţie şi inovaţie", având ca obiectiv, între altele, crearea unui „Muzeu al ospeţiei". Deocamdată, acest muzeu funcţionează sporadic la locuinţa proprietarului. Altă iniţiativă pe linie muzeistică şi bibliofilă a vizat crearea „Muzeului paşapoartelor şi al documentelor de călătorie", inaugurat la sediul Inspectoratului pentru Paşapoarte şi închis, temporar, *din raţiuni interne.*

După 1986 părăseşte sectorul comercial pentru a se dedica pasiunii pentru scris şi cercetare. Este redactor la „Tribuna României", apoi la cotidianul „Curierul românesc". Este membru de onoare al Asociaţiei Jurnaliştilor Români din Turism, iar în 1990 înfiinţează Asociaţia Hotelierilor Români, fiind, de asemenea, membru fondator.

Î: Cum s-a născut această pasiune a colecţionării de cărţi şi documente de arhivă?

R: La vârsta de 6 ani am citit prima carte, *Ochiul lui Turculeţ,* de Emil Gârleanu. Apăruse în colecţia „Biblioteca pentru toţi". Ţin minte că atâta m-a fascinat că am „cumpărat-o", plătind pe ea 25 de nuci. Serios vorbind, am asistat, în anii '80, la distrugerea şi risipirea unor biblioteci particulare aparţinând unor personalităţi şi nu m-am putut abţine să nu achiziţionez ceea ce credeam eu că este mai important. Cu timpul, această preocupare a devenit pasiune, iar azi regret că nu am citit *toate* cărţile achiziţionate de mine.

Revenind la începuturile mele de bibliofil, aş aminti că am intrat în posesia, parţială, a bibliotecii regretatului critic Perpessicius. Aşa am început să colecţionez un patrimoniu inestimabil din opera lui M. Eminescu, începând cu seria Titu Maiorescu a volumului de *Poezii.* Menţionez că au fost 11 ediţii, dar Perpessicius nu avea cunoştinţă decât de 6. Consider şi azi că a fost o şansă rară a vieţii mele să-mi exersez pasiunea de bibliofil cu colecţionarea operei lui Mihai Eminescu. Desigur, poţi colecţiona orice, de la cutii de chibrituri, la timbre sau căni de porţelan, dar dragostea de carte rămâne. Fără ea, nu exişti nici ca om, nici ca şi colecţionar.

Î: Cum se face că au existat şi încă există pe piaţa liberă atâtea valori bibliofile?

R: Din păcate, răspunsul este unul singur: atât de la Biblioteca Academiei, de la Naţională, ca şi de la fosta Bibliotecă Regală *s-a furat enorm.* Nenorocirea nu-i de ieri, de azi, ci din 1945, când multe volume aflate în colecţiile Academiei Române au fost clasate, pe motiv că Biblioteca mai deţine şi alte exemplare *(dublete, triplete* etc., în limbaj biblioteconomic – n.a.). S-au găsit atunci nenumăraţi *hârciogi,* „salvatori" cum s-au auto-intitulat, care să scoată aceste exemplare pe *piaţa neagră,* fie în anticariatele ce funcţionau oficial, fie direct, prin ofertă clandestină. Explicaţia, sau mai bine zis justificarea acestor negustori, era nevoia de a-şi completa veniturile modeste. În realitate ei nu făceau în nici un caz parte din categoria bibliotecarilor, care, se ştie, au un *cult al cărţii.*

O „legendă urbană" care circula în acea vreme aminteşte că cel mai longeviv dintre fraţii Eminescu, Matei, s-ar fi prezentat, către anii '60, la Biblioteca Academiei cu intenţia de a dona ultimele cărţi din colecţia familiei – aproximativ 100-200 bucăţi. Un vremelnic director din acele vremuri l-ar fi refuzat pe motiv că „din acestea mai avem!" În realitate, orice cultură care se respectă ar trebui să recupereze *integral* patrimoniul atins sau doar menţionat în mărturii indirecte despre marile personalităţi.

Î: Preţul de vânzare al acestor „comori" bibliofile corespunde valorii lor?

R: Fără falsă modestie, de când îmi exersez pasiunea de „căutător de comori", cum bine spui, cota de piaţă a cărţilor lui Mihai Eminescu a sporit de la câteva sute, la mii de euro. În acest sens, am satisfacţia de am da o cotă de piaţă creaţiei lui Mihai Eminescu.

Personal, după ce am făcut donaţia către Biblioteca de la Botoşani, mă simţeam ca un om ciung. Îmi căutam braţul şi nu înţelegeam de ce nu-l mai am. Am depus, de pildă, la Botoşani, cele 11 ediţii ale seriei *Poesii,* între care trei ediţii cu semnătura lui Titu Maiorescu, despre care Şerban Cioculescu spunea că ar fi un miracol dacă ar mai exista. Am satisfacţia că ediţiile donate de mine oraşului Botoşani sunt rarisime, unele lipsind chiar de pe rafturile Bibliotecii Academiei, care editează seria facsimilată Mihai Eminescu.

Î: În încheiere, vă rog, domnule Rogojanu, să-mi spuneţi ce este, în accepţiunea dumneavoastră, un bibliofil?

R: Chinezii au o vorbă: „Nu lăsaţi copiilor bani, lăsaţi-le cărţi." La noi dragostea pentru biblioteci şi cărţi în general cam lasă de dorit. Desigur, exemplul domnitorilor şi boierilor care au investit în cărţi este înălţător. Visez încă la o vreme când calitatea de deţinător de bibliotecă personală va deveni un fel de pedigree social. În fond, biblioteca este o formă civilizată de evidenţă culturală.

Vă mulţumesc.

A consemnat, Marian Nencescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Un scriitor de frontieră: Emil LUNGEANU

Un scriitor prolific, original şi perpetuu surprinzător este bucureşteanul Emil Lungeanu, cu siguranţă un vârf de lance al generaţiei literare actuale, ba chiar, după o expresie a regretatului Paul Everac, „un monstru" [de talent – n.a.]. Etalând varii şi temeinice cunoştinţe în domeniile de frontieră ale literaturii, situate la confluenţa cu filologia, istoriografia literară, filosofia sau chiar istoria propriu-zisă, Emil Lungeanu pare să reuşească în tot ce întreprinde, cărţile sale fiind nu doar o demonstraţie de virtuozitate componistică, dar şi un izvor nesecat de reflexii şi observaţii socio-culturale.

Shakespeare Files (2007), o carte ce aşteaptă încă Premiul Academiei

Un exemplu de astfel de pseudo-literatură comparată, în fapt o eseistică superioară ce se potriveşte exclusiv celor chemaţi, este *Ceasul lui Făt-Frumos* (Iaşi, Ed. Institutul European, 2007), carte comparată de criticul Alex. Ştefănescu direct cu clasicul *Pseudokynegetikos* de Alexandru Odobescu. Evident, o astfel de referinţă tulbură, iar avertismentul editorial (colecţia „Texte de frontieră" a editurii menţionate) nu este suficient de explicit. Cartea reuşeşte, în doar 100 de pagini de cărturărie pură am zice, să parcurgă, într-un vesel şi controlat zig-zag, deopotrivă o temă literară şi filosofică, cât şi, pentru cititorul avizat, o reflexie, în cheie post-modernă, asupra mitului nemuririi.

Dacă surprinde ceva la Emil Lungeanu este tocmai lipsa aparentă a unui fir călăuzitor al demonstraţiei. Trecerile de la o referinţă la alta, de la modele literare revolute, aparţinând repertoriului medieval, la trimiteri deloc nepotrivite către teoriile fizicii relativiste, sunt bine articulate şi temeinic asimilate. Un repertoriu de lecturi vast, din care nu lipsesc, evident, textele de referinţă, academice, alături de câteva popasuri pur poetice, ne conduce „cu o viteză ameţitoare" către fascinanta lume de dincolo şi înapoi. Intenţia nedeclarată, dar evidentă, a autorului este aceea de a evita drumurile bătute, respectiv opiniile intrate, mecanic, în conştiinţa publică, sub influenţa pontificatului şcolar/academic. Luându-şi deplină libertate de interpretare, Emil Lungeanu plasează destinul lui Făt-Frumos pe urmele lui Anton Dumitriu (v. eseul *Ulysse sau cercul destinului,* publicat în volumul *Eseuri,* Ed. Eminescu, 1986, p. 573), anume între faustic şi apollinic şi invers, precizând că între Ceasul lui Făt-Frumos (metaforă a timpului subiectiv) şi pendula sa de acasă (timpul ca sistem referenţial absolut) există un decalaj (identificat prin înşelătorul paradox al gemenilor). Fundamental, *tema tinereţii* fără bătrâneţe este analizată pe baza diferenţei dintre percepţiile subiective ale duratei. Timpul călătorului devine astfel simplă halucinaţie, o formă de „al unei realităţi subiective, iar trezirea la realitate, respectiv revenirea la „ora exactă", se produce cu brutalitate. Specificul acestui gen de poveşti, în care timpul „o ia razna", după expresia lui Emil Lungeanu, îl reprezintă distincţia clară între timpul trăit şi timpul etern (ontic). Esenţială nu este mărturia propriu-zisă a experienţei temporale, cât retorica mărturiei. Sau, aşa cum observă un personaj din Muntele vrăjit al lui Thomas Mann, invocat de eseist, şi anume Hans Castorp: „Care este organul cu care pipăim timpul?" (op. cit., p. 28)

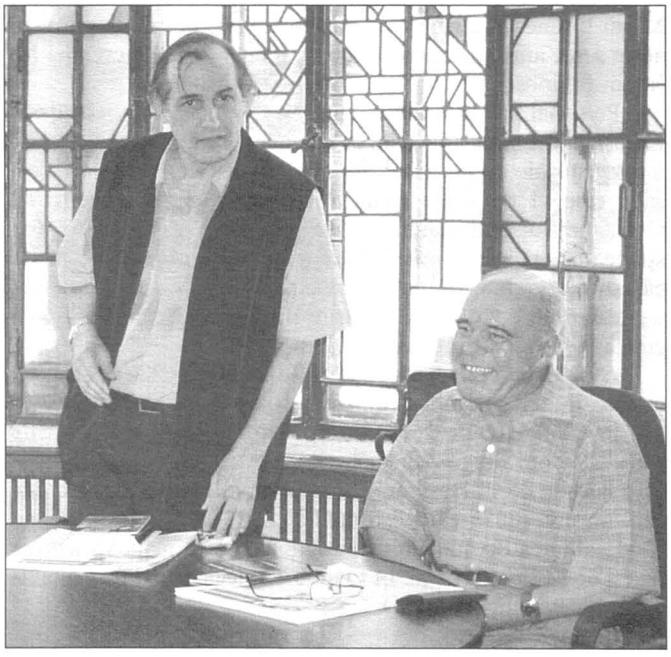

Emil Lungeanu (în picioare) şi criticul Florentin Popescu

Fără a avea intenţia de a epuiza multitudinea surselor bibliografice invocate de Emil Lungeanu, constatăm că şi în privinţa analizei filosofice intuiţia este fără cusur: „Singura şansă autentică de recuperare a nemuririi este, paradoxal, moartea înseşi, înţeleasă ca tranzit către o existenţă sustrasă determinismului spaţio-temporal, către o lume guvernată de alte legi decât gravitaţia şi principiile termodinamicii." Recunoaştem, în acest text, o evadare din cercul aparent închis al metaforei platoniciene a morţii, văzută ca o consecinţă a asumării condiţiei de muritor. Or, aventura ontică a lui Făt-Frumos rămâne doar o paradoxală încercare de a evita moartea prin antamarea nemuririi. Este o teză la care Emil Lungeanu aderă fără rezerve, în virtutea intuiţiei fenomenologice după care natura (inclusiv cea umană) este guvernată de legi încă nedescoperite de ştiinţă. În acest caz, Făt-Frumos pare să deţină un secret pe care doar uitarea predestinată fiinţei umane îl mai poate ascunde. *(Redacţia B.B.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biobibliografie

Emil Lungeanu *s-a născut la Bucureşti, la 4 iunie 1958, într-o familie de intelectuali. De mic, beneficiază de o educaţie aleasă, manifestând variate preocupări artistice şi literare, de la studiul viorii la pasiunea pentru literatură. La vârsta de 11 ani debutează la radio, cu gânduri despre arhitectura peisageră, iar la 16 ani îşi citea propriile versuri la Televiziune. Urmează cursurile Colegiului „Sf. Sava", apoi pe cele ale Universităţii Bucureşti. Debutul editorial are loc în 1989, cu volumul de versuri* ***Eu, deodată.***

În prezent, Emil Lungeanu este unul dintre cei mai prolifici scriitori contemporani, numărul volumelor publicate depăşind 30. Diversitatea preocupărilor literare, precum şi varietatea subiectelor abordate sunt elemente ce caracterizează creaţia sa artistică. Urmându-şi vocaţia de romancier, publică ***Strict secret*** *(1999),* ***apoi Profesorul de frig*** *(2000),* ***Ereticii*** *(2001),* ***Graffiti*** *(2003),* ***Jurnalul lui Henry Wilde*** *(două ediţii, 2010, 2011). Lista romanelor este, evident selectivă şi provizorie. Având probabil şi unele antecedente familiale – vărul său, Mihai Lungeanu, fiind un cunoscut şi apreciat regizor – se manifestă şi în dramaturgie:* ***Moarte în cinci mutări*** *(2003),* ***Profesor de frig, ofer meditaţii*** *(2003),* ***Grajdurile lui Augias*** *(2003), iar în 2008 publică un masiv volum cu caracter retrospectiv,* ***Teatru.*** *În 2010 publică o altă antologie,* ***Déjà vu,*** *ce reuneşte 14 piese originale. În absenţa ofertelor din partea teatrelor profesioniste, colaborează frecvent cu Teatrul Naţional Radiofonic, instituţie pentru care reconverteşte unele din eseurile şi romanele sale:* ***De ce a rămas în urmă ceasul lui Făt Frumos*** *(2004),* ***Shakespeare Files*** *(2007). Frecvent, prezintă la Clubul Dramaturgilor, ca şi la Cenaclul „Literatorul", spectacole-lectură:* ***Moarte în cinci mutări*** *(2009),* ***Dureri de cap & Miorița*** *(2010). În calitate de critic literar, publică* ***Pescar în larg*** *(2011),* ***Gura lumii – extracţii critice fără anestezie*** *(în curs de apariţie). Se exersează şi în domeniul istoriografiei literare cu volume precum:* ***Tartor în infernul comediei. Manierismul satirelor lui Dinu Grigorescu*** *(două ediţii 2008),* ***Rapsod în miezul iernii – Introducere în poetica lui Constantin Marafet*** *(2011). În acelaşi an, are sub tipar un volum cu totul special, cuprinzând critică literară în versuri, volum dedicat lui Florentin Popescu, cu titlul:* ***Călător în Parnas – odiseea literară.***

Acest excurs, fie şi sintetic, asupra creaţiei lui Emil Lungeanu, îndreptăţeşte afirmaţia lui Dinu Grigorescu şi anume că „Opera sa este un avertisment asupra rezervorului de mari talente ce ies la iveală mereu în literatura română".

Pe plan profesional, desfăşoară activităţi specifice în cadrul Uniunii Scriitorilor şi Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti, organizaţii profesionale al căror membru deplin este (la Asociaţie este simultan membru al Secţiei de proză, dar şi de dramaturgie), iar din 2011 este angajat al Bibliotecii Metropolitane, responsabil cu activităţile de cenaclu şi promovare a cărţii.

„În aproape 400 de pagini, cu numeroase şi bogate citate, cu alunecări în demersuri detectivistice, romancierul şi dramaturgul Emil Lungeanu face o demonstraţie pe care o doreşte irefutabilă că William Shakespeare a fost o fantomă, o uriaşă mistificare. Autorul textelor atribuite lui a fost Edward de Vere, conte de Oxford (1550-1604), iar persoana din Stratford-upon-Avon, pe nume Will Shaksper, nu era decât un negustor incult, de nu cumva neştiutor de carte, un cărpănos procesoman, care a dat rar pe la Londra, n-a urcat în viaţa lui pe scenă şi a murit lăsându-şi fiicele analfabete [...] Cartea lui Lungeanu e doctă, plăcută la lectură, combinând gluma cu erudiţia şi construcţia deductivă." ***(Horia Gârbea)***

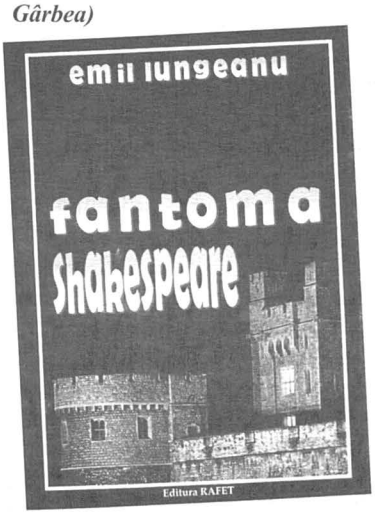

„Eseul ***Ceasul lui Făt Frumos*** *tatonează enigma intersectării basmului* ***Tinereţe fără bătrâneţe****... cu provocările cosmologiei moderne. Este o exegeză liberă, savantă şi degresivă în acelaşi timp, dovedind erudiţie şi pasiune, rafinament şi nonconformism, eleganţă stilistică şi umor... Ni se oferă, s-ar spune, un* ***Pseudokynegetikos*** *al vremii noastre."* ***(Alex. Ştefănescu)***

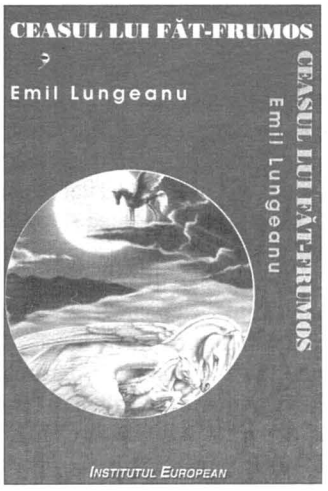

„Emil Lungeanu ştie ce ştie: în felul său, meşteşugit, stăpâneşte o sumă de viziuni, invocă umanitatea necoruptă a notelor dominante ale celui care traversează, ca biograf, reporter, poet şi lector de varii orizonturi, o amplă experienţă de atelier [...] Pot crede că Florentin Popescu merită pe deplin încercarea critică ce i-a fost destinată. În fond, vitalitatea lui intelectuală se întâlneşte cu omagiul celuilalt, glumeţ, pe jumătate grav, eminamente spectaculos. După ce reţetar? Păi după şederi tainice în mijlocul nisipului aurifer presărat de Florentin Popescu, peste aşteptări, cu pepite de adevărată literatură." ***(Henri Zalis)***

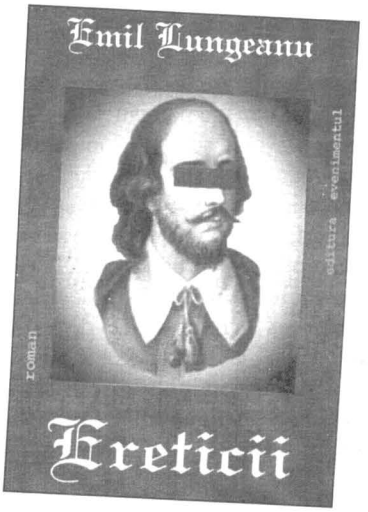

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calul năzdrăvan şi simbolistica ecvestră

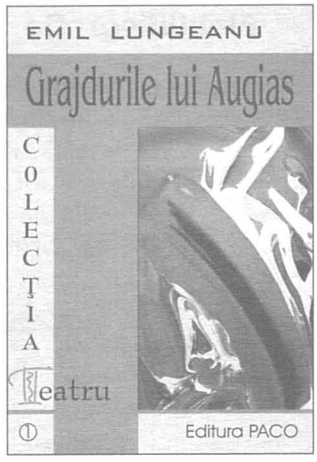

...Obsesia calului năzdrăvan este, cum ştim, arhetipală. Dintre atributele calului mitic, îndeosebi două atrag atenţia. Mai întîi; dubla apartenenţă la spaţiul terestru şi la un "spaţiu imaginar" (Richard Lewinshon). Apoi, bineînţeles, viteza: în teogonia lui Hesiod, Pegas cel născu1 din capul Meduzei îi aducea lui Zeus fulgerul şi trăsnetul, iar în mitologia indiană caii zburători îl purtau pe Nala către stimata doamnă Damayanti. Imitînd modelul sacru, Alexandru Macedon acordase armăsarului său Bucefal cele mai înalte onoruri (sindromul Caligula de mai tîrziu), culminînd cu întemeierea cetăţii Bucefalia pe locul unde patrupedul răposase. Aceeaşi maximă consideraţie o acordau arabii calului, socotit drept cea mai nobilă dintre creaturi. Coranul povesteşte cum galopase Mahomed în noaptea sfîntă pe miraculosul său Burak, de la Mecca pînă la templul din Ierusalim, însoţit de arhanghelul Gabriel. În apropierea stîncii de unde calul profetului îşi luase cică zborul spre ceruri, califul Omar-al-Khattab avea să zidească moscheea ce-i poartă astăzi numele. Apoteozarea calului la vechii indieni prin ritualul eroic-sacrificial ashvamedha reprezintă încă o pildă în acelaşi sens. Dar sacralizarea calului nu e nicăieri mai expresivă ca în basme şi în tradiţiile folclorice, unde adeseori calul „năzdrăvan" este în realitate chiar personajul principal sau, cel puţin, un sine qua non al tranzitului de la pămînt la ceruri, călăuză sigură în trecerea frontierelor dintre lumea terestră şi lumea de dincolo. În virtutea dublei sale apartenenţe la aceste lumi în opoziţie, simbolistica este cînd selenar-chtoniană, cînd solar-uraniană (caii negri, respectiv albi ai folclorului), cum putem vedea pe frontonul Parthenonului. Prin comparaţie cu caii medicului de ţară al lui Kafka, asociaţi în mod explicit magiei Lunii, calul năzdrăvan de fabricaţie românească este solar prin excelenţă. Confruntarea dintre Făt-Frumos în postura călăreţului şi zgripţuroaicele apocaliptice nu este altceva decît un caz particular al tradiţionalei asocieri iconografice dintre cal şi balaur, avînd ca prototip lupta Sf. Gheorghe cu fiara infernală. O simbolistică ecvestră care, aşadar, ne îndreptăţeşte suficient să recunoaştem în prezenţa patrupedului înaripat al eroului o epifanie.

Dar atunci cum se face că îngerul hipomorf, care-şi trecuse cu bine călăreţul peste hotarele morţii la "dus", nu-l mai poate proteja deloc la "întors" după ce-l trece înapoi dincolo de aceleaşi hotare? Calul însuşi îşi avertizase stăpînul despre răspunderea exclusivă pe care şi-o asuma la întoarcere: "Dacă nu vrei să mă asculţi, stăpîne, orice ţi se va întîmpla, să ştii că numai tu eşti de vină". De ce acelaşi călător în lumea de dincolo este învingătorul morţii, iar în lumea de aici este învinsul ei? Personal, nu găsesc logic decît un singur răspuns.

Fragment din volumul: *Ceasul lui Făt Frumos*

* * *

File din "Jurnalul lui Henry Wilde"

„Mie tot nu-mi place acest vas. Îmi produce o impresie ciudată..."

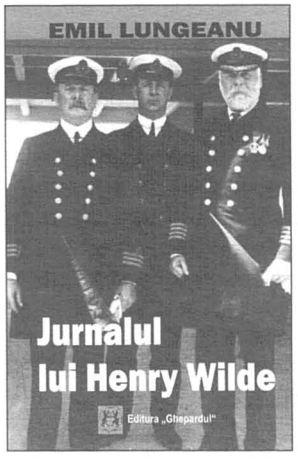

Din cele 3800 obiecte recuperate de batiscaful Nautilus de pe fundul oceanului, expuse astăzi într-un depozit din Hamburg, nici măcar unul nu e marcat cu numele vasului de proveniență, iar dr. Robert Ballard, faimosul conducător al expedițiilor din adîncurile Atlanticului, nu a găsit nici el vreo inscripție cu numele Titanic. Şi cum altfel? Obiectele din inventarul gemenilor Olympic, Titanic şi Gigantic, de la bărci sau colaci de salvare şi pînă la scrumiere, fuseseră lăsate neinscripționate înadins. Explicația oficială dată de compania White Star Lines în urmă cu un veac a fost că s-ar fi procedat aşa din rațiuni de economii în exploatare ("pentru a permite folosirea lor şi pe alte nave ale White Star la nevoie"), dar ea nu face decît să încurajeze suspiciunile legate de ciudata idee de a se construi trei pacheboturi de lux identice. Oare pînă unde s-ar fi dorit profitabilă o asemenea multiplicare generatoare de confuzie? Proprietarul liniilor maritime White Star, magnatul J.P. Morgan, ar fi fost în stare de orice pentru un milion în plus. Artizan fără scrupule al monopolului Rezervei Federale, al primului război mondial şi al marelui crah din 1929, acest bandit fără egal al finanțelor lumii a reuşit să arunce în haos bursa şi economia globală printr-o simplă farsă, lansînd în presă ştirea unui pretins faliment al unui bancher. Cazi pe gînduri cînd descoperi azi că fotografiile de interior din publicitatea făcută lui Titanic înainte de naufragiu proveneau în realitate de la geamănul său Olympic, inclusiv ilustrațiile apărute în reputata revistă Shipbuilder. Confuzia produsă de aceste împrumuturi de identitate pare să-l fi derutat chiar şi pe un experimentat lup de mare ca Henry Wilde, secundul vasului Olympic, care se pomeni se transferat peste noapte la bordul noului Titanic pentru voiajul inaugural. La ultima escală în Queenstown din 11 aprilie 1912 înainte de traversarea oceanului, el îi trimitea surorii sale o radiogramă: „Mie tot nu-mi place acest vas. Îmi produce o impresie ciudată..." Să fi trăit el cumva strania senzație a unui déjà vu? Cum printre cei pieriți în naufragiu patru zile mai tîrziu avea să se numere şi Wilde, răspunsul nu-l vom mai afla niciodată. Recent, recuperarea din adîncurile oceanului a unei palete de elice a fost cît pe ce să spulbere toate suspiciunile: ea poartă numărul 401 – seria de fabricație a Titanicului. Numai că la reparațiile din februarie 1912, după ce căpitanul E.J. Smith rupsese o elice forțînd motoarele lui Olympic, vasului îi fusese altoită o paletă luată împrumut de la Titanic, pe atunci aflat încă în şantier; şi dacă paleta scoasă azi la lumină se întîmplă să fie cumva tocmai cea cu pricina? Iată deci rămasă deschisă în continuare ipoteza unei fraude de asigurare puse la cale prin substituirea celor doi gemeni, lansată de Robin Gardiner şi Dan van der Vat în studiile The Riddle of the Titanic şi Titanic Conspiracy (după ştiința mea, încă netraduse la noi din păcate). Nu-mi mai rămînea decît s-o transpun în versiune narativă şi s-o dezvolt eu însumi, complicînd-o cu bizarele coincidențe dintr-un roman de epocă al americanului Morgan Robertson (Futility, 1898) şi din arhivele Amiralității Britanice, astfel încît exploatarea teoriei să fie dusă pînă la ultimele consecințe.

Fragment din volumul: *Jurnalul lui Henry Wilde*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Confruntări cu viitorul

În luna iunie a.c. Oficiul pentru Informaţii şi Politici în Domeniile Tehnologiei din cadrul Asociaţiei Bibliotecarilor Profesionişti din Statele Unite ale Americii a publicat raportul anual cu titlul Confruntări cu viitorul. Viziuni strategice asupra evoluţiei bibliotecilor publice în sec. al XXI-lea. Raportul cuprinde o sinteză a celor mai coerente opinii privind viitorul bibliotecilor din SUA, ca şi din întreaga lume, fără ca punctele de vedere exprimate de autori să fie întru totul însuşite şi de către editor, Fundaţia John and Catherine MacArthur, care a asigurat şi suportul financiar pentru realizarea acestui studiu.

În continuare reproducem, în rezumat, studiul asupra politicilor de perspectivă ce urmează a fi aplicate în bibliotecile publice din SUA, având convingerea că multe din opiniile cuprinse au echivalent şi în situaţia bibliotecilor din România.

Viziuni strategice privind viitorul bibliotecii în secolul al XXI-lea

Bibliotecile americane se vor confrunta cu provocări formidabile în următoarele decade ale secolului al XXI-lea. Şi mijloacele de comunicare şi tehnologiile pe care le utilizează vor continua transformarea digitală, care deja a erodat sau a înlăturat în câţiva ani ceea ce durase de zeci de ani sau secole. Nici viteza de schimbare nu scade. Noile mijloace de comunicare şi tehnologiile permit un curs constant în domeniul schimbării utilizării şi a genului inovaţiilor, iar instituţiile care se bazează pe aceste schimbări disruptive concurează cu biblioteca în rolurile ei fundamentale.

Bibliotecile se confruntă de asemenea cu constrângerile financiare cu care se luptă agenţiile care le sprijină, ca şi cu schimbările în natura şi cerinţele utilizatorilor de bibliotecă. Dacă bibliotecile vor evolua suficient de rapid pentru a depăşi aceste provocări, va trebui să se ia decizii strategice adecvate şi dificile şi să se persevereze în implementarea acelor decizii.

Strategiile sunt construite pe o evaluare atentă a imaginii din viitor a organizaţiei – care dintre diferitele viziuni alternative sunt cele mai potrivite pentru misiunea ei şi cu ce realităţi se va confrunta.

Acest rezumat al politicii se intenţionează să ajute la dezvoltarea de strategii eficiente pentru bibliotecile publice americane, prin delimitarea elementelor viziunii lor alternative pentru biblioteci în decadele următoare.

Nu recomandă viziuni particulare; mai degrabă sugerează un proces pe care bibliotecile pot să-l urmeze pentru a face propriile alegeri strategice, bazate pe situaţiile lor specifice.

Procedând astfel, bibliotecile pot transforma provocările subliniate mai sus în ocazii de a aduce şi mai multe contribuţii în beneficiul indivizilor şi al comunităţilor pe care le servesc.

Accentul aici este pe biblioteci publice. Alte tipuri de biblioteci – *biblioteci şcolare* (deservind de la clase primare până la clasa a XII-a), *biblioteci academice* (deservind educaţia superioară şi institutele de cercetare) şi *biblioteci speciale* (deservind organizaţii de afaceri, non-profit şi guvernamentale) – se confruntă cu multe dintre aceleaşi provocări ca şi bibliotecile publice, şi modurile generale în care vor răspunde vor fi similare. Totuşi, clientela lor, cadrul instituţional şi scopurile sunt suficient de diferite pentru a garanta tratament separat în publicaţii ulterioare.

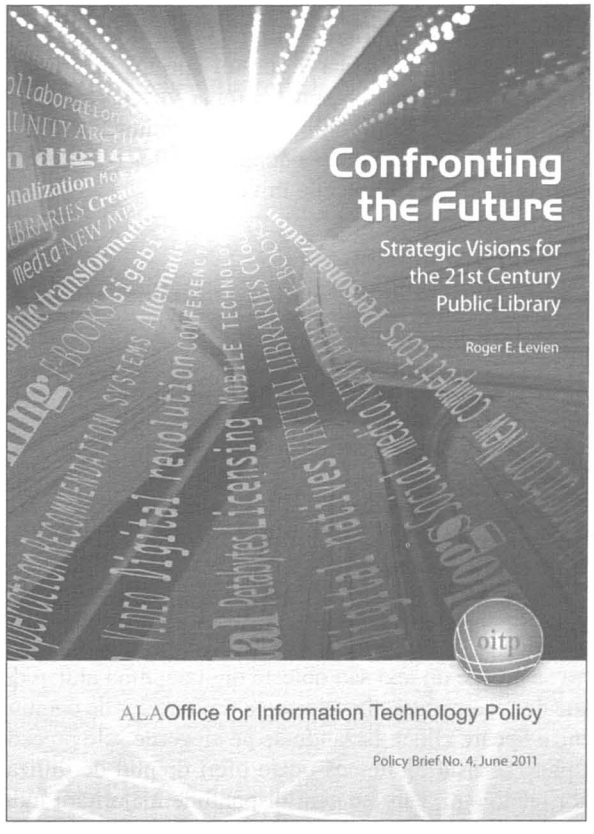

Viziuni alternative pentru bibliotecile publice ale viitorului

Bibliotecile publice americane, din care peste 9.000 (din cele aproximativ 16.000), au autonomie strategică substanţială în cadrul politicii şi conducerii financiare generale, stabilite de comunităţi, în vederea îndeplinirii cerinţelor clienţilor lor.

Pentru a înfrunta provocările, sunt necesare opţiuni strategice în patru dimensiuni distincte, aflate între două extreme.

În total, opţiunile pe care o bibliotecă le face de-a lungul celor patru dimensiuni creează o viziune despre care se crede că o va ajuta să-şi servească cât mai bine clienţii şi comunitatea.

La o extremă a primei dimensiuni stă cazul bibliotecii pur fizice, care are două componente – facilităţi fizice şi mij-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

loace de comunicare fizice. Biblioteca pur fizică nu mai este realistă din punct de vedere strategic. Mai degrabă, cea mai realistă extremă la acest capăt al continuum-ului fizic versus virtual este o bibliotecă fizică care a adăugat o componentă *Web* la facilitățile sale fizice substanțiale și o atentă selecție a mijloacelor de comunicare virtuale la inventarul de mijloace fizice, care probabil vor fi devenit o colecție depozitată în afara sediului, deținută în comun cu alte biblioteci în regiunea ei.

La altă extremă a acestei dimensiuni stă cazul unei biblioteci pur virtuale, care de asemenea cuprinde "facilități" și mijloace de comunicare.

În contrast cu biblioteca fizică, totuși, este posibil să ne imaginăm o bibliotecă realistă pur virtuală, în care ambele aceste elemente devin virtuale. Clienții acestei biblioteci virtuale își îndeplinesc dorințele – găsirea și achiziționarea de mijloace de comunicare, obținerea de răspunsuri la întrebări, participarea la întâlniri – prin accesarea componentei *Web* a bibliotecii de oriunde, prin intermediul internetului. Această extremă caracterizează cea mai dramatică provocare a bibliotecii publice în forma curentă.

În timp ce majoritatea bibliotecilor publice operează aproape de extrema fizică a acestui spectru de posibilități, aproape toate sunt trase spre extrema virtuală de creșterea rapidă a disponibilității mijloacelor de comunicare digitală de pe internet. Oare unde de-a lungul acestei dimensiuni vor aspira să opereze bibliotecile în viitor?

Dimensiunea a doua:
Biblioteci individuale versus comunitare

A doua dimensiune este centrul de atenție al bibliotecii față de utilizatorii ei: indivizi sau comunitate. La o extremă a acestei dimensiuni stă biblioteca centrată doar pe individ, îndeplinind cererile clienților săi, unul câte unul. Mobilierul și echipamentul sunt destinate să permită indivizilor să găsească și să folosească resursele bibliotecii, într-un cadru privat și în deplin confort, cu minimum de elemente perturbatoare, în camere de citit sau de vizionat liniștite. Membrii personalului bibliotecii sunt disponibili să ajute fiecare utilizator pentru a-și realiza dorințele, fie că este vorba despre un mijloc de comunicare, fie că are nevoie de un răspuns la o întrebare sau vrea să creeze un text sau obiecte digitale, fiind ajutați de sisteme de recomandare în selectarea mijloacelor de comunicare pentru fiecare client, bazându-se pe alegerile sale precedente. În plus, această bibliotecă poate oferi dreptul de utilizare al unor tehnologii, care nu sunt disponibile majorității indivizilor, din cauza costului sau dificultății de folosire, cum ar fi xeroxuri pentru cărți, ecrane foarte mari sau mașini pentru jocuri de ultimă generație. Multe dintre aceste servicii, cu excepția mobilierului sau echipamentului, pot fi de asemenea puse la dispoziție în mod virtual prin internet.

O bibliotecă ce se concentrează pe comunitate face acest lucru, de exemplu, prin punerea la dispoziție de spații de muncă și de întâlnire pentru grupurile comunității, convocarea de grupuri pentru a munci la proiecte comunitare, găzduirea de evenimente de interes comunitar în camerele ei; crearea și menținerea de arhive locale, artefacte, memorii și suveniruri, precum și organizarea de prezentări și expoziții de materiale de interes local. De asemenea, poate oferi tehnologii avansate și scumpe, altfel inaccesibile membrilor comunității și grupurilor. Aceste servicii sunt disponibile și în biblioteca fizică și, în măsura posibilă, pe internet.

Biblioteca virtuală... caracterizează cea mai dramatică provocare adusă bibliotecii publice în forma ei curentă.

Dimensiunea 3:
Biblioteci de colecție versus biblioteci de creație

Această dimensiune acoperă modurile în care biblioteca își servește utilizatorii.

La o extremă este biblioteca pur și simplu de colecție, un loc unde vii ca să asimilezi informație, să achiziționezi cunoștințe, să te bucuri de artă și să te distrezi. În formă fizică sau virtuală, această bibliotecă asigură acces rapid și gratis la colecțiile sale: resurse de informații, artă muzicală și virtuală, și diverse surse de divertisment, înregistrate printr-o varietate de mijloace. Acesta este rolul tradițional al bibliotecilor.

La cealaltă extremă este biblioteca de creație, care și-a extins rolul și a devenit un loc unde sunt create mijloace care transmit informație, cunoaștere, artă și divertisment. O asemenea bibliotecă găzduiește o paletă de echipament specializat și facilități pentru a ajuta autorii, editorii, actorii și alți creatori să pregătească noi opere, singuri sau în grup, prin mijloace de comunicare noi sau vechi, pentru folosință personală sau largă distribuție. Utilizatorii săi au toate condițiile pentru a construi pe baza bogată de material, disponibilă la bibliotecă.

Dimensiunea a 4-a:
Portal către Biblioteci de arhivă

Ultima dimensiune privește întinderea proprietății bibliotecii asupra mijloacelor de comunicare pe care le accesează clienții ei. La o extremă stă biblioteca-portal, o fereastră prin care patronii bibliotecii pot accesa o vastă paletă de resurse media, toate deținute și găzduite de alte organizații. O asemenea bibliotecă poate avea o facilitate fizică cu acces la rețea și bibliotecari care-l asistă pe client să găsească resursele potrivite, deși are puține sau nici un mijloc fizic sau virtual propriu. Datorită cerințelor fizice minime, asemenea biblioteci pot fi larg răspândite, cum ar fi vitrinele magazinelor sau birouri până la mall-uri, clădiri de birouri sau birouri guvernamentale locale, cu posibilitatea includerii școlilor publice. La cealaltă extremă stă biblioteca arhivă, al cărei rol este să dețină materiale documentare într-o paletă de genuri și mijloace de comunicare, fie fizice sau virtuale. O bibliotecă pur de arhivă ar semăna cu o bibliotecă fizică de cărți rare. Bibliotecile publice locale sunt biblioteci de arhivă în sensul că dețin colecții de cărți comerciale, reviste, CD-uri și DVD-uri, dar ele pot deveni în mod distinctiv arhiva unică pentru materiale locale din tipurile menționate pentru biblioteca comunității, în forme și fizice și virtuale. Chiar și printre colecțiile tradiționale de carte și alte mijloace de comunicare, ele pot deveni arhive pentru genuri sau teme specializate, servind ca trimiteri pentru acele materiale la alte biblioteci și clienții lor.

Luarea de decizii strategice pentru biblioteci publice

Întregul organic pentru fiecare din cele patru dimensiuni de mai sus acoperă alegerile strategice realiste pentru viitorul bibliotecilor publice, cele mai multe aflându-se între extremele descrise. Observați că aceste alegeri privesc modul în care o bibliotecă este condusă, nu tehnologiile specifice pe care le folosește, situația ei financiară sau datele demografice din teritoriu; de aceea ele vor fi caracteristice pentru marea masă de biblioteci publice mult timp de acum înainte.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Teme comune

Un număr de teme are legătură cu toate cele patru dimensiuni şi alegerile strategice asociate:

– ***competenţele bibliotecarului*** – Viitorii bibliotecari vor deveni îndrumători în domeniul mijloacelor de comunicare digitale, fluenţi în limbajele şi structurile documentelor digitale şi a datelor şi vor şti dacă resursele de informaţie sunt disponibile pe internet şi în alte părţi. După cum este cazul astăzi, va fi nevoie ca ei să aibă o bună înţelegere a utilizatorilor şi a comunităţii pe care o servesc şi cerinţele lor distinctive.

– ***colaborare şi consolidare*** – O creştere constantă în diferitele forme de colaborare şi consolidare a colecţiilor va rezulta din creşterea continuă a volumului materialelor bibliotecii, fizice şi digitale; schimbarea în cererea utilizatorului de materiale digitale mai mult decât fizice; şi presiunile financiare asupra bibliotecilor.

– ***digitalizare*** – Caracteristica tuturor bibliotecilor din viitor, cu aproximaţie, se pare că va fi din ce în ce mai mult una digitală. Tăcerea rafturilor va fi înlocuită de zgomotul serverului; verificarea cărţilor va deveni o descărcare de mijloace de comunicare.

– ***personalizarea şi reţeaua socială*** – Sisteme care permit bibliotecilor să suplimenteze recomandările în persoană cu unele generate automat vor deveni din ce în ce mai accesibile. Bibliotecile vor folosi de asemenea reţelele de socializare şi sistemele de mesagerie pentru a-i contacta pe clienţi în mod obişnuit.

– ***arhivarea şi catalogarea*** – Bibliotecile se pare că vor prelua arhivarea materialelor locale importante, şi pentru uz local şi pentru acces prin internet. Aceste materiale pot fi acte guvernamentale comunitare, memorii personale sau documente istorice.

– ***preţurile*** – Un avantaj semnificativ pe care-l au bibliotecile în raport cu concurenţa din domeniul comerţului este preţul; foarte puţine biblioteci îşi taxează clienţii pentru acces la materiale şi facilităţi, deşi ei pot limita un asemenea acces la rezidenţi sau utilizatori ale bibliotecilor asociate din alte comunităţi. Acesta este un avantaj pe care bibliotecile vor lupta din greu să-l menţină.

Consideraţii finale

În alegerea unei viziuni pentru viitor şi în formularea unei strategii pentru realizarea ei, o bibliotecă trebuie să ţină cont de un număr de factori cheie.

✓ În primul rând, trebuie să-şi stabilească clar misiunea şi ţintele – caracterul ei specific şi cerinţele clienţilor şi ale comunităţilor pe care se va strădui să-i servească.

✓ În al doilea rând, trebuie să ţină cont de tendinţele externe semnificative şi de forţele care o vor afecta probabil în viitorul previzibil, rezumându-le ca pe un set de presupuneri care este cunoscut de conducerea organizaţiei – o viziune explicită a lumii.

✓ În al treilea rând, trebuie să realizeze o evaluare critică a punctelor forte sau avantajelor pe care le are, în raport cu posibilii "concurenţi". Aceste puncte forte cuprind şi ceea ce face sau competenţele centrale şi ceea ce deţine sau bunurile strategice.

Împreună, aceste puncte forte constituie o parte majoră din activitatea unei biblioteci.

✓ În al patrulea rând, viziunea bibliotecii pentru viitor ar trebui să se bazeze pe imperative strategice care derivă din evaluarea viziunii asupra lumii şi viziunea asupra bibliotecii luate împreună. Imperativele strategice sunt acţiuni care trebuie îndeplinite în lumina acelor realităţi.

✓ În al cincilea rând, bazându-se pe imperativele strategice, biblioteca trebuie să examineze viziunile alternative pentru viitorul ei, a căror paletă este descrisă în acest rezumat al politicii. Apoi trebuie să evalueze care dintre acele viziuni răspund imperativelor strategice şi sunt fezabile, ţinând cont de mediul extern (viziunea asupra lumii) şi în lumina competiţiei, comparativ cu punctele forte ale organizaţiei (viziunea asupra bibliotecii).

✓ În al şaselea rând, trebuie luată o decizie pe baza acestei informaţii pentru a stabili cursul strategic către o viziune specifică care combină alegerile strategice luate de-a lungul fiecăreia dintre cele patru dimensiuni descrise mai sus.

✓ În sfârşit, pe măsură ce strategia este implementată, setul de ipoteze reprezentate de viziunea asupra lumii şi de viziunea asupra bibliotecii trebuie să fie monitorizate. Schimbări semnificative în acele ipoteze pot garanta o corecţie pe parcursul strategiei. Astfel, cu toate că este rezultatul unei gândiri atente, nici o strategie nu poate fi considerată permanentă

Acest rezumat al politicii se doreşte să asiste bibliotecile publice americane în dezvoltarea strategiilor efective, prin descrierea spaţiului viziunilor alternative posibile pentru bibliotecile publice în decadele următoare.

Concluzie

Schimbările cu care se confruntă bibliotecile publice în următorii 30 de ani vor fi profunde, aşa după cum au fost cele din ultimii 30 de ani. Faptul că bibliotecile au răspuns atât de eficient până acum este încurajator, totuşi se pare că va trebui să înfrunte provocări şi mai dificile în viitor. Alegerile descrise în acest rezumat al politicii se referă la posibilele rezultate ale forţelor şi tendinţelor economice, sociale şi tehnologice care vor afecta bibliotecile. Totuşi toate admit că bibliotecile publice vor continua să existe.

Din nefericire, nu este imposibil să ne imaginăm un viitor fără biblioteci. Dacă acest lucru trebuie evitat astfel ca bibliotecile să poată continua să-şi îndeplinească rolul ca garanţi ai accesului liber şi absolut corect la informaţie, ele trebuie să joace un rol activ în formarea propriului viitor.

Traducere şi adaptare:
Redacţia Biblioteca Bucureştilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Proiectul „Bibliotecile pentru inovaţie": schimbări în biblioteci şi în societate

Traducere şi adaptare: drd. Gabriela TOMA
Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Raportul privind studiul evoluţiei impactului pe 2010

Sondajele sociologice realizate pe durata implementării proiectului **„Bibliotecile pentru inovaţie"** au relevat următoarele schimbări şi curente importante existente în biblioteci şi în societate în decursul anului 2010:

- S-a realizat un salt esenţial în implicarea comunităţii în proiectele de training privind instruirea IT – numărul bibliotecilor care au organizat training-uri ale comunităţii a crescut cu o cincime, în timp ce numărul bibliotecarilor care le-au organizat a fost mai mult decât dublul. În 2010, training-ul locuitorilor a fost organizat de 56% dintre biblioteci comparativ cu 34% în 2009. în 2010, training-ul locuitorilor a fost organizat de 39% dintre bibliotecari, în timp ce în 2009, au colaborat 15%.
- Numărul utilizatorilor care au participat la training privind accesul public la Internet organizat de biblioteci a crescut considerabil. În 2010, 55% dintre utilizatorii cu acces public la Internet şi-au dezvoltat cunoştinţele în instruirea IT şi a resurselor Internet în timpul cursurilor, iar acest lucru s-a datorat bibliotecii, în 2009, această participare a constituit 27%. Deseori, la cursurile de instruire IT organizate de bibliotecile publice au participat persoane de peste 55 de ani şi pensionari.
- Bibliotecile au atras aproape o treime din noii utilizatori. în 2010, accesul public la Internet în biblioteci a cunoscut pentru prima dată un procent de 28% dintre utilizatori, 25% dintre noii utilizatori fiind cooptaţi în 2009.
- Percepţia utilizatorilor cu acces public la Internet privind beneficiile oferite de accesul la Internet în biblioteci a crescut. Schimbări semnificative au fost înregistrate în domeniul calităţii îmbunătăţite în ceea ce priveşte timpul liber (în 2010 – 80%, în 2009 – 72%), comunicarea cu prietenii şi colegii (în 2010 – 69%, în 2009 – 57%) şi asistenţă în a câştiga bani pe Internet (în 2010 – 15%, în 2009 – 7%).
- Numărul locurilor pentru accesul public la Internet a crescut cu mai mult de o zecime în biblioteci, iar diseminarea lor a ajuns la 90%. Majoritatea spaţiilor pentru accesul public la Internet a fost stabilită în bibliotecile rurale, dintre care accesul public la Internet a fost disponibil în 88% dintre biblioteci în 2010, şi în 74% în 2009. Numărul mediu al bibliotecilor care au oferit acces public la Internet în zona rurală a fost de 90% în 2010, comparativ cu 78% în 2009.
- Conştientizarea comunităţii în ceea ce priveşte accesul public la Internet a crescut cu trei pătrimi. În 2010, 72% dintre locuitori au conştientizat posibilitatea utilizării Internetului public în bibliotecă, comparativ cu 69% în 2009. Din acest număr, 28% dintre membrii comunităţii au utilizat Internetul public în biblioteci.
- Rolul bibliotecarilor ca şi consultanţi, în special în zonele rurale, s-a întărit. în 2010, numărul utilizatorilor care au accesat Internetul public şi care au solicitat bibliotecarilor pentru consultanţă în mod regulat şi frecvent a crescut cu până la 29%, comparativ cu 23% în 2009. Bibliotecile au fost cel mai adesea şi în mod frecvent solicitate de 39% din utilizatorii bibliotecilor rurale şi de 19% din utilizatorii bibliotecilor urbane. Consultarea ori ajutorul cel mai frecvent a fost solicitat de către membrii comunităţii de peste 55 de ani şi de pensionari.
- Evaluărilor accesului utilizatorilor la Internet public referitor la o bibliotecă „inovatoare" rămân favorabile. Evaluările cele mai pozitive au fost acordate atmosferei generale din bibliotecă (57% din evaluările pozitive); posibilitatea de a obţine sfat şi consultanţă de la bibliotecari în timp ce utilizează un computer şi Internetul (59%); perfecţionarea şi calitatea hardware-ului computerului (44%); perfecţionarea aplicaţiilor software (44%) şi calitatea acestora (43%); diversitatea şi calitatea evenimentelor organizate (44%)
- Activităţile „tradiţionale" ale bibliotecilor au primit o evaluare mai săracă. Câmpurile evaluate cel mai slab de către utilizatorii cu acces la Internetul public – reînnoirea varietăţii cărţilor şi periodicelor (32% şi, respectiv, 28%)

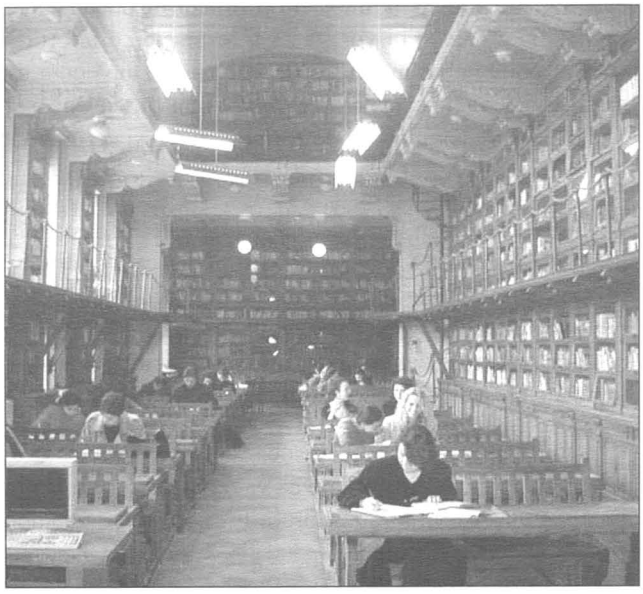

Biblioteca Facultăţii de Litere, din Bucureşti

Începuturile proiectului

De la începutul implementării proiectului „Biblioteci pentru inovaţie" în 2008, sondajele de opinie la scară largă a locuitorilor, a utilizatorilor cu acces la Internet public în bibliotecă, experţi, manageri de bibliotecă şi bibliotecari au fost realizat anual, ceea ce a permis identificarea schimbărilor sociale care au avut loc în timpul proiectului. Rezultatele primite au fost comparate cu cele din 2008, când a fost realizat un studiu al situaţiei iniţiale.

Este deja a treia astfel de publicaţie ce prezintă rezultate generale ale datelor sondajelor sociale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pe baza acestor studii, sunt evaluate schimbările sociale, la fel și informațiile obținute legate de numărul locuitori lituanieni și de motivul pentru care folosesc ei Internetul public în bibliotecile publice; ce fac cel mai adesea grupurile de utilizatori; ceea ce îi distinge de alți utilizatori de Internet; care sunt obiectivele pentru care este utilizat accesul public la Internet; cum diferă utilizarea Internetului în bibliotecă de utilizarea sa în alte spații; cum percep utilizatorii beneficiile oferite de accesul public la Internet.

În timpul acestui sondaj, a fost acordată o mare atenție evaluării competențelor în utilizarea tehnologiei informației de către membrii societății considerați vulnerabili din punct de vedere social, celor cu dizabilități, locuitorii zonelor rurale și oameni în vârstă.

Datele strânse și analizate ajută nu doar în ceea ce privește schimbările în utilizarea Internetului în societate și bibliotecă, dar și în ce privește planificarea activităților viitoare ale proiectului într-un mod îmbunătățit.

Datele strânse în perioada 2009-2011 au permis concluzionarea faptului că biblioteca modernă poate fi calificată drept o instituție de cultură deschisă tuturor, dar și ca o cale pentru progresul în societate.

În prezent, există posibilitate de a utiliza accesul la Internet în aproape toate bibliotecile publice, serviciu care a devenit astfel un centru de atracție pentru utilizatori. Astfel, bibliotecile participă la crearea unei societăți informaționale care se arată prietenoasă tuturor grupurilor sociale. Resursele informaționale și ale literaturii în bibliotecile respective, ca și echipamentul și spațiile publice sunt disponibile locuitorilor, în timp ce specialiștii sunt obișnuiți cu populația comunităților locale și căreia le cunoaște nevoile, prin urmare îi ajută din toată inima.

Dezvoltarea spațiilor cu acces gratuit la Internetul public în bibliotecile lituaniene este un pas important în aducerea oamenilor într-un singur loc, precum și în a face atractive bibliotecile din țară și a le transforma în centre confortabile de întrunire pentru comunitățile locale, facilitând viața de zi cu zi a acestora, oferindu-le posibilități de a primi și împărtăși informații, de a căuta o slujbă, de a comunica sau, pur și simplu, de a duce o viață mai interesantă.

Despre Proiectul „Biblioteci pentru inovație"

Informație cadru: Harta spațiilor cu acces la internet se extinde în perioada implementării Proiectului „Biblioteci pentru inovație", spațiile destinate accesului public la Internet sunt create în biblioteci unde nu au existat până în momentul respectiv. între timp, în bibliotecile care dețin deja acces public la Internet, acesta se extinde și se înnoiește.

Inițiat în 2008, proiectul „Biblioteci pentru inovație" este implementat de Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mazvydas" în colaborare cu Ministerul Culturii al Republicii Lituaniene. Este finanțat de Fundația Bill și Melinda Gates, Guvernul lituanian și co-finanțat de municipalități și Compania Microsoft care a donat cel mai nou software.

Peste 1.200 de biblioteci publice și aproximativ 2.000 de bibliotecari au participat în acest proiect. Proiectul se așteaptă a se finaliza în iunie 2012.

Către o societate progresivă

Esența proiectului „Biblioteci pentru inovație" constă în întărirea capacităților bibliotecilor publice; furnizarea de oportunități pentru populația lituaniană în ceea ce privește utilizarea Internetului; inaugurarea unor noi posibilități de comunicare și de tehnologii ale informării.

Cea mai importantă misiune a proiectului este aceea de a reduce divizarea digitală și, în același timp, excluderea socială prin acordarea unei atenții speciale persoanelor lipsite de posibilitatea de a folosi această sursă și acest canal de comunicare. Astfel, prin încurajarea utilizării accesului public la Internet, o atenție deosebită este acordată locuitorilor din spațiul rural, pensionarilor, persoanelor cu dizabilități și altor grupuri vulnerabile din punct de vedere social.

Activitățile proiectului

Fondurile destinate proiectului sunt folosite pentru cumpărarea de hardware, conectarea bibliotecilor la Internet, îmbunătățirea calității comunicării, organizarea asistenței tehnice, training-ul bibliotecarilor, promovarea accesului gratuit la Internet; atragerea utilizatorilor, precum și evaluarea impactului proiectului.

Propunându-și să atragă mai mulți adulți și persoane în vârstă, ateliere speciale și campanii sunt organizate acolo unde sunt introduse și serviciile electronice care pot fi adaptate cu ușurință vieții de zi cu zi; completarea electronică a câștigurilor, e-banking, căutare de slujbe, educație la distanță, servicii de sănătate etc. Populația care nu știe să utilizeze computerul este instruită în domeniul IT și al bazelor Internet.

Se fac eforturi, de asemenea, pentru a dezvolta competența IT a angajaților bibliotecii publice și pentru a-i ajuta să devină încurajatori activi și asistenți ai comunității locale prin cunoașterea posibilităților IT.

Rezultatele proiectului Computer și Internet

S-a constatat faptul că, în ultimii ani, locuitorii Lituaniei folosesc serviciile Internet practic în toate bibliotecile publice localizate în diferite orașe și sate din Lituania.

Astfel, se poate afirma că Internetul a devenit o parte inseparabilă a serviciilor oferite de biblioteca publică locuitorilor săi.

În perioada 2008-2010, a fost achiziționat și instalat un nou hardware destinat serviciilor de acces public gratuit în 1.144 de biblioteci publice din 1200 de participanți în cadrul proiectului.

În 2010, accesul la Internet a fost instalat sau îmbunătățit în 137 de biblioteci rurale, ceea ce a permis locuitorilor să utilizeze toate posibilitățile oferite de Internet și de serviciile electronice.

Mai mult, 524 de stații, 179 de laptop-uri, 179 de aparate wireless pentru acces, 178 de aparate multifuncționale și alte echipamente, cum ar fi cititorul de card DI, au fost instalate în filialele rurale ale celor 179 de biblioteci publice. Mai mult, utilizatorii accesului public la Internet folosesc serviciile e-autority în biblioteca publică. Locuitorii care au vizitat bibliotecile în 2011 și care au cârduri cu chip-uri DI pot participa electronic la recensământul populației care are loc în martie.

Îmbunătățirea competențelor bibliotecarului

În timpul anului 2010, căutând să dezvolte capacitățile și motivația angajaților bibliotecii de a folosi computerele și Internetul, 785 de biblioteci au luat parte la training-uri de instruire IT ținute în filialele rurale ale bibliotecilor publice; 713 bibliotecari au participat în programul de educație continuă pentru a consolida competențelor de instruirea IT. De asemenea, training-uri speciale au fost organizate pentru specialiștii celor 65 de biblioteci publice propunându-și să le ofere cunoștințe legate de Windows 7 și de administrarea serverului.

De la începutul implementării proiectului, peste 3000 de participanți au fost prezenți la cursurile organizate pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bibliotecari. în total, aproximativ 1500 de biblioteci au participat la 3-7 cursuri tematice – pornind de la instruirea IT de bază și a resurselor Internet și terminând cu tehnologii mai sofisticate utilizând Web 2.0, relații publice, training-ul adulților în biblioteci, managementul informației în limba engleză.

Training-ul localnicilor

Cursurile de instruire IT ajută bibliotecarii să ofere asistență consultativă locuitorilor pe problemelor legate de utilizarea Internetului și computerelor într-o manieră specializată.

Informație cadru: Internet-ul, practic în toate bibliotecile

Locuitorii lituanieni folosesc serviciile Internet practic în toate bibliotecile publice, așadar se poate afirma cu certitudine că Internet-ul, în prezent, a devenit o parte inseparabilă a serviciilor oferite locuitorilor de către biblioteca publică.

În perioada 2008-2010, training-ul individual sau în grup a fost oferit pentru 25% din locuitorii și vizitatorii bibliotecii, și peste 200.000 consultări pe Internet au utilizat temele oferite de bibliotecile publice.

Campania de implicare a localnicilor

Cu scopul de a îmbunătăți înțelegerea posibilităților oferite de utilizarea computerelor și Internetului, locuitorii au fost invitați să participe în campaniile de implicare în cadrul cărora vizitatorii au fost familiarizați cu Internet-ul, posibilitățile și beneficiile oferite.

De exemplu, o campanie de implicare „Internet pentru grădina ta" a fost organizat pentru persoanele în vârstă, cu scopul de a-i încuraja să utilizeze accesul public la Internet și asistența bibliotecarilor în biblioteci. Peste 12.000 de persoane cu vârsta înaintată au participat la campanie. Pentru mai multe informații, vă rog să vizitați site-ul http://www.esenjoras.lt. în total, opt campanii de implicare a populației au fost organizate pe tot parcursul anului 2010.

Beneficiile proiectului

Proiectul deja ajută un număr de oameni care nu au avut nicio posibilitate de a utiliza Internet-ul înainte. Acest lucru este relevant în mod special pentru persoanele care locuiesc în mediul rural pentru educația lor, care caută un loc de muncă, pentru postarea diferitelor reclame, comunicarea cu rudele din străinătate în mod gratuit și folosirea diferitelor servicii electronice.

În timp ce pentru orbi și ambliopi, precum și pentru persoanele vulnerabile din punct de vedere social, proiectul „Biblioteci pentru inovație" poate deveni un sprijin important și o posibilitate de integrare în viața publică împlinită.

Dincolo de reducerea anterior menționata divizare digitală și excludere socială în același timp, proiectul „Bibliotecile pentru inovație" creează următoarea valoare adăugată și beneficii:

- Bibliotecile publice sunt dotate cu cele mai moderne echipamente hardware și software care pot fi folosite de locuitorii care nu au alte posibilități de a folosi Internet cu o viteză mare;
- Competența IT a angajaților bibliotecii publice este îmbunătățită în mod esențial: bibliotecarii devin încurajatori activi și asistenți ai comunităților locale prin sprijinul pe care îl acordă în folosirea oportunităților oferite de tehnologia informației.
- În perioada training-ului și a campaniilor de implicare, locuitorii și în special persoanele în vârstă, de asemenea locuitori ai zonelor rurale, au devenit utilizatori activi de Internet – Internet-ul îi ajută să comunice gratuit, să găsească diferite informații, să-și plătească facturile, ca și impozitele într-un mod simplu
- Furnizarea și utilizarea resurselor cu conținut electronic se dezvoltă considerabil în bibliotecă.
- Inovațiile, cum ar fi instalarea spațiilor cu acces la internet fără fir, sunt promovate în rețeaua de bibliotecă. Această noutate este apreciată în mod esențial – ea asigură posibilitatea utilizării propriului laptop, ceea ce este comod, întrucât permite încărcarea informației necesare direct în computerul personal.

Pentru a rezuma, se poate spune că utilizarea serviciilor oferite de bibliotecile moderne promovează o implicare puternică în viața comunității și în dinamismul social. între timp, rolul bibliotecilor ca centru social, spațiu de întâlnire a comunității, s-a întărit în mod treptat. Cu ajutorul mijloacelor moderne, oricine poate beneficia de servicii și informații indiferent de statutul social sau economic, de zona în care locuiește – un oraș mare sau un sat.

Utilizarea tehnologiilor solicită un nou sens în conștiința utilizatorilor înșiși – Internet-ul și serviciile asociate sunt în mod cert percepute ca instrumente pentru schimbarea calității vieții. Dincolo de beneficiile sociale, Internet-ul în bibliotecă oferă un beneficiu economic – în primul rând economisește timp și bani.

Studiile de impact ale proiectului

O atenție deosebită în cadrul proiectului „Biblioteci pentru inovație" este acordată evaluării impactului care s-a desfășurat utilizând același tip de metodologie în fiecare an. Scopul este de a dezvălui impactul proiectului „Biblioteci pentru inovație" asupra persoanelor care sunt în centrul acestor activități.

Principalele instrumente de evaluare a impactului – sondaje sociale – sunt realizate în următoarele etape:

- 2008 – un sondaj asupra situației inițiale realizate înaintea implementării proiectului.
- 2009 – prima evaluare a impactului s-a concentrat asupra bibliotecilor urbane asupra cărora se concentrau activitățile proiectului în cea mai mare parte a anului.
- 2010 – a doua evaluare a impactului s-a concentrat asupra bibliotecilor rurale asupra cărora se concentrau activitățile proiectului în cea mai mare parte a anului.
- 2011 – evaluarea de final a impactului.

Datele obținute sunt comparate anual cu cele ale sondajului inițial realizat în 2008. Rezultatele sondajului sunt folosite, de asemenea, pentru planificări viitoare ale activităților proiectului sau actualizări ale celor planificate deja.

Aceasta este al treilea tip de publicație ce conține sondajul generalizat obținut la sfârșitul anului 2010 și începutul anului 2011. Sondajele reprezentative (metoda calitativă), interviurile detaliate și sondajele focus grupurilor (metoda calitativă) au fost realizate de analize de piață și grupuri de cercetare RAIT.

Pentru a evalua schimbarea, 1.518 locuitori adulți lituanieni (15-74), 600 de copii (12-14), 2.028 utilizatori ai accesului Internetului bibliotecii publice, 630 angajați ai bibliotecii și peste 2000 de locuitori ai regiunii (cinci municipalități din Lituania) au participat la sondaj. Date adiționale au fost colectate de discuțiile focus grupurilor purtate cu utilizatorii vulnerabili din punct de vedere social, care accesează Internetul public, precum și cu experți, pe tot parcursul interviurilor.

Date complete legate de sondaj sunt disponibile pe website la http://www.bibliotekospazanaai.lt/ImpactAssessement

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Lectura şi câteva pilde biblice

Constantin ROTARU,
Preot

Suntem în perioada vacanței, și una dintre preocupările predilecte ar trebui să fie lectura. Vorbim despre o preocupare ce este vital să intereseze mai ales pe cei tineri, nu că noi, cei trecuți cu pași prea grăbiți de prima tinerețe, nemaiavând, aparent, motive să citească. O carte este disponibilitatea de a liniști sufletul și mintea, o carte poate avea efect de balsam pentru un suflet căutător, la fel ca rugăciunea, însă în acest spațiu sacru care este literatura se intră tot mai rar pentru că bucuria lecturii și emoția incursiunii în paginile îngălbenite de vreme ale unei cărți s-au rătăcit în colbul acestei lumi grăbite spre nicăieri.

Fiecare carte necitită este uciderea premeditată a celui care a scris-o, spunea cineva, și întrebarea la care vom încerca să găsim un răspuns este de ce nu mai citesc tinerii? De ce au încetat să iubească cărțile? De ce nu mai sunt pasionați de literatură și de autorii români, în special? De ce auzim tot mai des spunându-se că elevii și studenții români "nu mai citesc" și ei nu mai dovedesc respect - ba chiar nici interes -pentru valorile culturale naționale? Este doar o perioadă de trecere, o schimbare a mentalităților sau o trecere spre nicăieri... spre uitare? Începem astăzi o serie de materiale dedicate acestui subiect fragil - tinerii și literatura -, bucuria lecturii sau timpul regăsit prin darul cuvântului. Și cum putem păși mai frumos pe acest drum decât printr-o scrisoare!

Scrisoare către un frate din pustia acestei lumi

Am citit odinioară o istorioară care mi-a rămas pururi vie în minte: Stăpânul își trimite sluga să vadă câți locuitori sunt în cetatea, orașul sau satul din față, unde acesta urma să găzduiască în seara aceea. Sluga, foarte isteață, ia un pietroi și îl pune în mijlocul drumului - toți care treceau se împiedicau de pietroi. Spre seară, cineva se apropie și, cu grijă, ridică pietroiul, îl pune lângă zid și trece mai departe. Atunci, sluga vine în grabă la stăpân și-i spune: - Stăpâne, satul din fața noastră are numai un singur locuitor, restul sunt dobitoace.Am putea și noi să facem o asemenea experiență. În loc de pietroi să așezăm în mijlocul drumului o carte, de pildă. Veți constata în mod sigur că nimeni, absolut nimeni nu va opri mașina și nu se va da jos din ea, curios să caute, să afle ce este cu acel obiect insolit, "extraterestru", așezat în mijlocul drumului, de unde, cum a ajuns acolo și ce conține el.Odată mergeam cu cineva pe stradă și-mi spune: "Iartă-mă! Așteaptă puțin!" Și-l văd că ridică de jos o foaie de hârtie tipărită. Era o pagină aruncată de cineva, poate dintr-o carte obișnuită, sau dintr-o Carte.

– Vezi, îmi spune, de ani de zile caut această pagină, atât de mult îmi lipsea. Cineva din Bagdad a intrat la mine în anticariat și m-a întrebat atunci dacă am cumva o anume pagină dintr-o carte de mare preț.

– Domnule, dă-mi un răgaz ca să cercetez. Lăsați-mi adresa. Și cum o voi găsi, vă voi înștiința.

– Aveți pentru această osteneală un mic avans - și-mi strecoară în palmă un mic bilet cu o monedă de aur - acolo erau numele și adresa lui. Eram atât de uimit, încât nici n-am observat când a dispărut pe ușă.

M-ai întrebat, iubite frate:

– De ce nu mai citesc tinerii literatură?

– Dar au citit vreodată?, cu smerenie te întreb.

Am citit noi vreodată cu adevărat literatură? Dacă am fi citit noi cu adevărat literatură, nu am fi ajuns aici.

– Și noi am fost tineri. Spune-mi, am citit literatură?

– Când și când, vei zice.

– Lucrul acesta, adică a citi literatură, nu este de ici, de colo. Este un lucru de mare preț și care cere multă osteneală. Începe din copilărie și nu sfârșește niciodată. Iată, marile biblioteci. Ce rost au? Să adune comorile civilizației unui popor într-un loc deosebit spre a nu se pierde? Numai pentru atât? Dacă o bibliotecă nu este privită ca un loc de educație spirituală, instruire morală, unde se învață iubirea de bine, frumos și de adevăr, zestrea ei, cărțile, rămân literă moartă: un morman de maculatură înnegrită cu funingine de slove care, cu vremea, se degradează și pier.

Slăbiciunea duhului a înlocuit sensibilitatea

Referindu-ne la câteva idei cuprinse în cartea "Viața Sfântului Vasile cel Mare", putem spune că o bibliotecă reprezintă un lăcaș al frumuseții și puterii. Și oare de ce majoritatea tinerilor de astăzi nu mai simt nevoia de frumusețe și putere, altele decât cele ale vremilor de astăzi? Unul din motive ar fi acela că sensibilității i-a luat locul slăbiciunea duhului. Pentru că cine are cu adevărat sensibilitate are, de fapt, puterea de a pricepe marile dobândiri ale spiritului și înțelesul vremilor. Cartea este vie cât timp este citită și aduce folos spiritual, duhovnicesc. În rest, este un obiect oarecare. Dar, atenție: cu explozie întârziată.

Astăzi, tentațiile s-au înmulțit. Au apărut televizorul, internetul, ecranul care vine cu imaginea pe tavă, fără să mai oboseşti să deschizi o carte - lucru teribil de greu, pentru că nici nu mai știm cum se procedează. Am văzut inși care ridicau de pe masa de lectură o carte de proză sau de poezie etc., apucând-o de un colț așa cum apuci o pasăre moartă de-o aripă. Și aceștia, acum, ne conduc. Interesul pentru lectură se dezvoltă încetul cu încetul, începând din familie, de la raftul mic cu cărți din copilărie; apoi, în școală, profesorii sunt cei care, bine pregătiți, țin cu râvnă aprinsă această făclie, prin dragostea și erudiția lor pedagogică - de a le trezi tinerilor curiozitatea și a-i călăuzi spre un ideal cu adevărat nobil - dragostea și respectul față de om, de natură, de lege, de datini și de instituțiile unui popor - și mai presus de toate, de credința în care s-au născut.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am primit, vă semnalăm

O carte necesară – Condiţiile şi efectele cedării Cadrilaterului

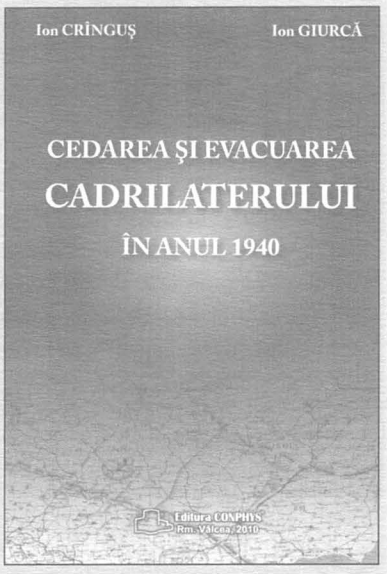

Relaţiile româno-bulgare din ultimul secol au fost, fără îndoială, dominate de diferendul privind Cadrilaterul, o temă despre care istoriografia comunistă s-a ferit să se pronunţe răspicat, dar rămasă ca o rană deschisă în conştiinţa publică din întregul areal balcanic. Istoric, teritoriul denumit aleatoriu Cadrilater (cu trimitere la termenul militar sugerând un ţinut în formă de pătrat) a intrat în componenţa României în baza Tratatului de Pace de la Bucureşti (10/23 august 1913) încheiat în urma celui de-al doilea Război Balcanic. În fapt, ideea „recompensării" României, ca urmare a pierderii Basarabiei, cu spaţiul dobrogean de la Gurile Dunării şi până în sud, în apropiere de Balcic, inclusiv cu acordarea Insulei Şerpilor, a apărut încă din perioada tratativelor pentru Conferinţa de Pace de la Berlin, 1878, fiind adesea blocată de spiritul revanşard al naţionalismului bulgar.

Aşadar, tema Cadrilaterului s-a accentuat la nivel balcanic prin presiunile exercitate de Macedonia şi Grecia în legătură cu populareа acestui spaţiu de către etnici aromâni. Problema nu s-a stins odată cu Pacea de la Paris, fiind invocată periodic în scop revanşard şi iredentist de autorităţile bulgare. În acest sens, apropierea Sofiei de cercurile de dreapta de la Berlin, Roma şi Budapesta au determinat reevaluarea cererii Bulgariei de cedare a Cadrilaterului, acţiune survenită prin Tratatul de la Craiova, din 7 septembrie 1940, semnat de Carol al II-lea la presiunea Berlinului.

Vorbind despre anul 1940 ca „an al pătimirii noastre", nu putem să nu evocăm, odată cu pierderea Ardealului de Nord, Bucovinei şi Basarabiei, şi a Cadrilaterului, teritoriu locuit în principal de etnici români, dar şi de aromâni strămutaţi ca urmare a acordurilor între statele balcanice.

Operaţia militară şi administrativă de evacuare a Cadrilaterului este analizată pe larg, cu ample referiri arhivistice, în cartea istoricilor militari general (r) dr. Ion Crînguş şi col. (r) prof. univ. dr. Ion Giurcă (*Cedarea şi evacuarea Cadrilaterului în anul 1940,* Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 2010, 410 p. cu il.), în fapt o contribuţie istoriografică cu totul originală şi necesară în contextul geo-strategic actual.

Fără a intra în detaliile exercitării actului de administrare a Cadrilaterului, autorii se opresc cu insistenţă asupra operaţiunilor derulate în lunile august – septembrie 1940, privind evacuarea. Cum această acţiune a revenit în principal Armatei Române şi Jandarmeriei, prin unităţile şi subunităţile dislocate în regiune, autorii insistă asupra operaţiilor militare derulate. Atunci, ca şi astăzi, Jandarmeria era o structură având sarcini multiple şi care trecea – la rândul ei – prin ample eforturi de reorganizare. Totuşi, printr-o mobilizare exemplară, operaţiunea de evacuare a decurs în condiţii relativ normale, fără efecte negative majore, depăşind condiţiile inerente de tensiune şi stres specifice acelor vremuri.

O analiză completă a evenimentelor de acum 70 de ani relevă că, la nivel de concepţie şi execuţie, autorităţile se aflau, ca de obicei, nepregătite. În cadrul Rezidenţei Regale a Ţinutului „Marea", cuprinzând judeţele Constanţa, Ialomiţa, dar şi cele din sudul Dobrogei, Durostor şi Caliacra, planurile de evacuare erau superficiale, fiind concepute în pripă, şi numai sub presiunea evenimentelor politice. Astfel, „Studiul asupra evacuării judeţelor Durostor şi Caliacra" a fost finalizat abia la 8 august 1940, cu puţin timp înainte de aplicarea lui propriu-zisă. Întreaga responsabilitate revenea, în aceste condiţii, autorităţilor militare, care au stabilit şi principalele trasee de evacuare, precum şi zonele de regrupare a populaţiei strămutate.

Totodată, armata română a pus la dispoziţia strămutaţilor şi mijloacele fizice de transport, toate cheltuielile fiind suportate de statul român. În acest sens, au fost luate măsuri de întrerupere a lucrărilor agricole, amenajare a căilor de transport etc. Politica statului român a fost aceea de a evacua întregul avut al etnicilor români, fără a se apela la rechiziţii de la populaţia bulgară din Cadrilater. A fost creat în acest scop „Serviciul evacuării", care a coordonat efectiv toate măsurile întreprinse de autorităţile române, îngrijindu-se inclusiv de moralul populaţiei afectată de aceste măsuri.

Simultan, autorităţilor române le revenea şi misiunea de a păzi populaţia de atacurile grupurilor înarmate ale rezidenţilor bulgari puşi pe jafuri. Totodată, erau evacuate şi forţele militare, care, în urma lor, încheiau frontul. A fost o operaţie de anvergură, la care au participat Divizia 9 Infanterie, Divizia 1 Grăniceri, Brigada 7 Cavalerie, totul sub comanda generalului Gheorghe Mihail.

Deplasarea populaţiei, a forţelor militare, ca şi a convoaielor cu bunuri şi a turmelor de animale s-a efectuat pe culoarul Hârşova – Slobozia – Urziceni. Simultan, avea loc şi un schimb de populaţie. Astfel s-au repatriat aproximativ 78.000 de români şi 60.000 de turci şi au părăsit România 42.000 de bulgari.

Din analiza documentelor de arhivă rezultă că populaţia bulgară nu s-a manifestat ostil contra armatei române, având în vedere comportamentul militarilor noştri. Timp de 27 de ani, cât a durat autoritatea românească în Cadrilater, nu au lipsit în schimb incidentele locale, la nivel uman.

Ca o concluzie la studiul domnilor Ion Crînguş şi Ion Giurcă, reţinem ideea că evacuarea populaţiei româneşti, a bunurilor şi a efectivelor armate din Cadrilater se încadrează în ceea ce s-ar numi confruntarea de tip „război rece", când acţiunile şi starea de spirit a populaţiei sunt cel mai greu de stăpânit. Astăzi, când în lume se produc frecvent operaţiuni de strămutare, evacuare şi schimb de populaţii, ca urmare a numeroaselor războaie locale, lecţiile desprinse din operaţiunile militare din 1940 ar trebui evaluate cu mai multă răspundere. A găsi vinovaţi doar în spaţiul românesc este o eroare, câtă vreme decizia politică a cedărilor teritoriale şi, implicit, a generării de suferinţe populaţiei afectate s-a luat peste hotare, independent de voinţa românilor. Lecţia Cadrilaterului ar putea fi evitată dacă rezolvarea conflictelor geopolitice s-ar face exclusiv în plan diplomatic, iar nu în teatrele de operaţii. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

150 de ani – Aniversarea ASTREI

În octombrie 1861 lua ființă, la Sibiu, Asociația Transilvană pentru Literatura și Cultura Poporului Român, pe scurt ASTRA, societate având drept scop declarat renașterea conștiinței naționale a românilor. Meritul înființării revine în întregime mitropolitului Andrei Șaguna, primul președinte al Asociației, secondat de Timotei Cipariu și Gheorghe Barițiu, vicepreședinți. Despre rolul mitropolitului Andrei Șaguna în organizarea și sprijinirea Revoluției de la 1848 s-au scris pagini emoționante. Realitatea este că intervalul 1848-1865 a reprezentat cea mai activă perioadă propice redeșteptării avântului național, întreruptă prin pierderea autonomiei Transilvaniei și desființarea Dietei de la Sibiu.

În aceste condiții, Andrei Șaguna, al cărui țel era constituirea unității culturale a românilor de pretutindeni, a conceput ASTRA drept liant al acestui ideal. Astfel, încă din 1861 Șaguna solicită guvernatorului Ardealului, baronul Lichtenstein, dreptul de a înființa o asociație culturală predominant românească. Proiectul de statut este încredințat unor intelectuali de vază, cu autoritate în rândul comunității românești, respectiv Timotei Cipariu, Gheorghe Barițiu și Ioan Pușcariu, care îl finalizează în 1861.

Practic între 1861 și 1948, an în care ASTRA este desființată abuziv, Asociația a funcționat ca o veritabilă „academie a tuturor românilor", cum o denumea acad. Al. Surdu (*A sufletului românesc cinstire,* București, Ed. Renaissance, 2011, p. 73), adunând cărturari, preoți, dascăli și voluntari din toate ținuturile românești sub faldurile unității culturale. Funcționând pe despărțăminte / secțiuni și cercuri, ASTRA s-a extins în toată țara, construind și dotând case de cultură, biblioteci și alte lăcașe culturale. Prin colecția „Biblioteca poporală" a editat cărți practice pentru luminarea sătenilor, iar prin sistemul de premii și burse a stimulat pe cei mai merituoși fii de țărani să meargă la învățătură.

În sfârșit, scopul tainic și sacru al ASTREI, Marea Unire a tuturor românilor, înfăptuită la 1 Decembrie 1918, a pecetluit eforturile membrilor fondatori.

Se spune că vremurile mari nasc oameni mari. În următoarele numere ale revistei „Biblioteca Bucureștilor" vom prezenta fragmente reprezentative din operele corifeilor ASTREI, spre dreapta și binecuvântata lor cinstire. Începem acest demers cu opera lui Timotei Cipariu, cel care, în conștiința publică, s-a contopit cu numele ASTREI. *(Redacția B.B.)*

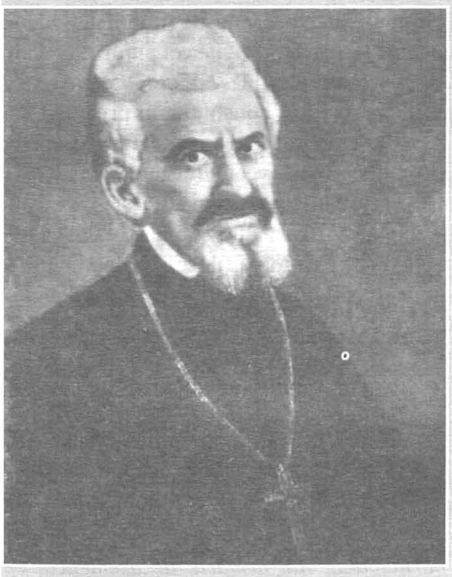

Despre **Timotei Cipariu** *(foto),* istoricul literar Ion Buziaș afirma (v. art. *Cipariu în literatură,* Revista *Transilvania,* Sibiu, an IV, 1975, nr. 2, p.45) că deși nu este cuprins de „iubirea exaltată pentru Limba românească" ca G. Sion, și nu deține „sprinteneala și adâncimea aforistică a lui Alexe Mateevici", rămâne totuși „un tezaur născut de la țâțele maicii noastre, dulce ca sărutările mămuțelor... fără de care nu am mai fi demni a ne mai numi fii ai limbii românești". Concluzia acestei analize este că „românul ca națiune este un copac îndoit, dar nu rupt".

În calitate de vicepreședinte al ASTREI, la toate adunările pe care le-a prezidat sau a luat cuvântul T. Cipariu a insistat asupra continuității noastre ca popor și indivizi pe aceste meleaguri „Românii nu au părăsit această patrie, nici au ieșit din ea afară. Cine e acela să cuteze a zice că Românul nu e în Transilvania în patria sa?" se întreba el retoric, răspunzând astfel, indirect, și celor care umblau „pa calea clevetirilor, fățarnicilor și a ticăloșilor". În tot ce a scris și a susținut prin cuvânt și faptă Timotei Cipariu a susținut cu tărie ideea păstrării limbii materne în vederea conservării ca națiune. Acesta este leit-motivul principal al cuvântărilor sale, începând cu cea rostită în 1861, la Blaj, apoi cea de la Constituirea ASTREI, la 23 octombrie 1861, de la Sibiu. Reluând această idee și dezvoltând-o Cipariu e convins „o națiune e moartă fără limbă și literatură, precum trupul e mort fără trup", adăugând că „e un miracol cum de am dăinuit cum de ne impunem, cu demnitatea ce-l caracterizează pe român".

Din tezaurul neprețuit al cuvântărilor lui Timotei Cipariu reproducem un fragment, din *„Cuvântarea cu ocazia inaugurării și deschiderii Asociațiunii Transilvane...",* desprins din volumul: Timotei Cipariu, *Discursuri,* ediție îngrijită de Ștefan Manciulea și Ion Buziași, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1984, p. 62-64.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Chiar şi această zi solemnă ce ne-a adunat din toate părţile patriei, e un testimoniu al vieţii româneşti şi o protestaţiune mai solemnă decît şi jurământul, că naţiunea română nu vrea şi nu va suferi niciodată, ca să apună din seria naţiunilor ca română, că nu vrea şi nu va suferi niciodată acea batjocură, ca să se lapede de al său nume şi de a sa limbă în favoarea nici celei mai culte naţiuni şi limbi din lume, cu atât mai puţin în favoarea oricărei alte, care ieri, alaltăieri, era încă nu cultă, barbară, şi care şi până astăzi încă nu şi-a scuturat rugina, ce o rodea până la inimă încă înainte de 20-30 ani, sau înainte ca de o sută de ani. Această adunare atât de număroasă, atât de strălucită, de atâţi bărbaţi bravi şi demni, cari cu atâta bucurie nu-şi pregetară nici osteneala nici spesele, ca să alerge aici în depărtare şi să ia parte la această sărbătoare naţională, e un document neînfrânt că se simt măreţi a fi fii ai naţiunei române şi a se numi cu numele strămoşesc. Naţiunile cari visează şi trăiesc în acel vis deşert, că oarecum tot vor să aducă pe români ca să-şi disprefuiască limba şi să adoreze pe alta străină, cari nu se pot dezbara de iluziunile lor, că românul va mai voi a se împăna cu penele străine şi vor înavuţi sărăcia acestor naţiuni îngâmfate şi pretensive, depună-şi odată pentru totdeauna toate ambiţiunile rău calculate, deştepte-se din visul lor şi să nu se mai nutrească cu iluziuni seci şi amăgitoare. Căci amin, amin, le zicem lor, că mai curând va trece cerul şi pământul, decât să se mai prefacă românul în cea sau cea naţiune. De român ca naţiune zic, nu de român ca individ: că dacă au fost împrejurări când câte un biet de român, au de foame, au de golătate, au de oarecare ambiţiune, au de vreun alt calcul s-a depărtat de trupina naţiunii sale şi s-a inochiat ca un oliv domestic în oliv sălbatec, asta s-a putut întâmpla, poate că se va mai întâmpla şi poate că chiar şi în zilele noastre să vedem cu ochii asemenea tâmplări: să-i lăsăm însă în numele lui Dumnezău să-şi caute fericirea şi repausul inimii unde le place şi unde sperează să le afle: ci românul ca naţiune, pe carele 17 secoli l-au strâmbat la pământ în adevăr, ci nu l-au rupt nici l-au smuls din rădăcină, şi deci înainte să mai treacă şi de 17 ori câte 17 secoli tot român va rămânea, de s-ar duce cu miile înstrăinându-se: Asta ne e credinţa neclintită, şi sperăm că toţi cei ce nutresc asemenea credinţă nu se vor ruşina: căci mai măduvoasă e trupina ei decât să se usuce, dacă se şi uscă multe şi oricât de multe ramuri din corpul ei: ca un agru fructuos, carele e în stare nu numai a nutri grâul din destul, ci şi polomida, şi polomida se va arde, iară grâul se va aduna şi iarăşi se va semăna, ca sămânţa să nu-i lipsească în toată eternitatea.

Ci nu voiesc a mă întinde mai departe, măcar că multe s-ar mai putea zice şi aduce din viaţa naţiunii, ce demustră învederat că deşerte sunt toate sperările, iluziunile, visele: în deşert toate sofismele şi machinaţiunile tuturor, cari mai duc şi trag sperare că doar, doar, din român vor putea face alt popor nordic sau asiatic. Un reazim naţionalităţii române se împlântă astăzi, ci sperăm că asemenea razime de astea şi de alte forme, se vor împlânta şi de aici înainte şi mai multe şi mai puternice.

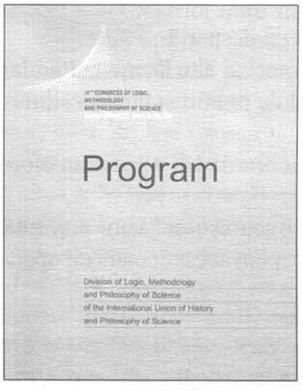

Impresii de la Nancy

Dr. Angela BOTEZ

Între 19-26 iulie a.c. a avut loc la Nancy (Franţa) al 14-lea Congres Mondial de Logică, Metodologie şi Filosofia Ştiinţei (pe scurt CLMFS – 2011), manifestare la care ţara noastră a fost reprezentată de o delegaţie condusă de cunoscuta şi apreciata profesoară, traducătoare şi redactor şef al „Revistei de Filosofie", apărută sub egida Academiei Române, d-na Angela Botez. Din datele culese din masivul volum de prezentare editat cu acest prilej reţinem că au fost înregistrate peste 900 de referate, susţinute de cercetători în filosofie, epistemologie şi filosofia ştiinţei din 56 de ţări. În total, au fost 115 şedinţe comune, 21 simpozioane şi 15 întâlniri afiliate. Numărul total al participanţilor – peste 600 – a cuprins atât delegaţii propriu-zişi, cât şi invitaţii speciali. Într-un cuvânt, CLMFS, ediţia 2011, a reprezentat o întâlnire la cel mai înalt nivel a elitei ştiinţifice în domeniile de referinţă, cât şi o confruntare a celor mai avansate proiecte de cercetare cu răsunet internaţional.

Deviza reuniunii de la Nancy din acest an a fost: „Logică, ştiinţă şi noile tehnologii". Ideea nu este fără acoperire: interacţiunea între diversele tehnologii şi metode ştiinţifice de cercetare/evaluare a acestora are ecou fundamental în societatea actuală. În acest sens, cercetarea fundamentală a fost şi este promovată cu precădere de către diverşi sponsori/parteneri, firme cu renume şi autoritate în domeniu.

Din cuvântul d-lor Gerhard Heinzman, preşedintele comitetului de organizare şi Peter Schröder-Heister, directorul de Program, susţinut în preambulul întâlnirii, am reţinut şi efortul local, fără de care această manifestare nu ar fi avut loc, începând de la Preşedintele Franţei, domnul Nicolas Sarkozy, sub al cărui patronaj s-a derulat întreaga întrunire, Academia de Ştiinţe din Paris, inclusiv Universităţile Nancy 2 şi Lorraine.

La această manifestare, potrivit protocolului, fiecare ţară a fost reprezentată de câte o delegaţie oficială. Cum e şi firesc, Franţa, în calitate de gazdă, a avut cea mai numeroasă delegaţie (215 persoane, între care şi un român, dl. Florin Stratulat, cadru didactic la Universitatea din Metz). Aproape la fel de numeroasă a fost prezenţa Italiei, Marii Britanii, Statelor Unite ale Americii, Spaniei etc. La polul opus s-au situat ţări cu o prezenţă cel puţin exotică în câmpul filosofiei aplicate, precum Uganda, Nigeria, Peru, Kenya sau Ghana. Delegaţia României a fost constituită în principal din cadre didactice de la facultatea de profil a Universităţii Bucureşti, în frunte cu profesorii Romulus Brâncoveanu (decanul Facultăţii), Constantin Stoenescu şi Sorin Costreie. Cum este şi firesc, am solicitat doamnei prof. univ. dr. Angela Botez să ne prezinte câteva impresii de la această întâlnire de top a filosofiei mondiale:

„Am avut marea plăcere să mă reîntâlnesc la acest congres cu câţiva dintre participanţii la prima reuniune de acest profil, desfăşurată la Bucureşti în urmă cu aproape 40 de ani. Toţi au avut cuvinte de laudă despre contribuţia românească la dezvoltarea acestui domeniu de referinţă care este Filosofia ştiinţei, manifestându-şi interesul şi dorinţa ca una dintre întâlnirile viitoare ale acestui for internaţional să se desfăşoare la Bucureşti. Personal, am prezentat în cadrul Sesiunii inaugurale un succint remember al întâlnirii de la Bucureşti, ce a avut, spre surprinderea mea, ecou în conştiinţa multor participanţi. Am urmărit, de asemenea, cu plăcere atât intervenţiile colegilor mei din ţară, cât şi ale altor participanţi români ce reprezentau universităţi de prestigiu din Europa şi din lume, cum ar fi Lucica Iancu, Gabriel Târziu, Anna Săpunaru, Simona Duca, Alexandru-Viorel Mureşan, Adrian Miroiu, Alexandru Baltag, şi alţii."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ORIZONTURI

MIHAIL KOGĂLNICEANU, istoric şi ilustru om de stat

Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU

"Dacă, ca răsplătire a strădaniilor mele pentru ţara mea, istoria îmi va păstra două linii, eu sunt sigur că ea va fi dreaptă pentru mine." Această încredere în judecata nepărtinitoare a istoriei – pe care Mihail Kogălniceanu o formula într-unul din discursurile sale din 1857[1] – avea să fie pe deplin confirmată. Opera ştiinţifică şi întreaga sa activitate politică au găsit, într-adevăr, în rândul contemporanilor înaintaţi – care au văzut în el "cel mai de frunte om de stat şi cel dintâi istoric critic ce a născut neamul românesc"[2] – şi în conştiinţa posterităţii toată preţuirea pe care o meritau.

Fruntaş între fruntaşii pleiadei de ctitori ai României moderne, Mihail Kogălniceanu şi-a legat numele de toate momentele şi actele memorabile care au adus transformări fundamentale în viaţa societăţii noastre din secolul al XIX-lea.

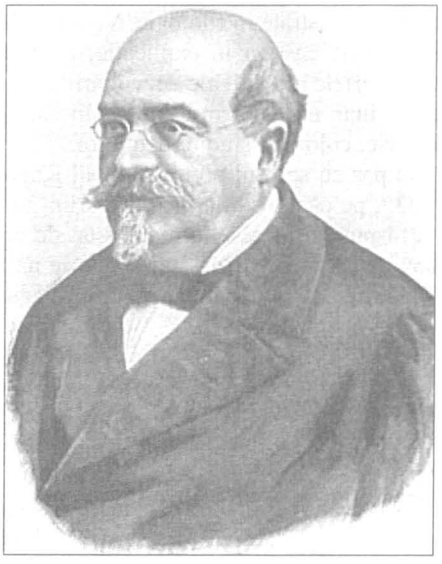

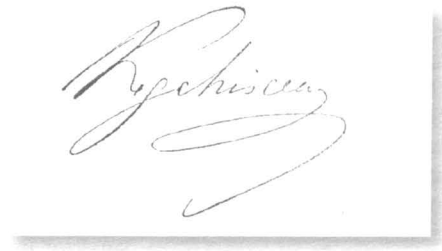

Militant de seamă şi ideolog al revoluţiei de la 1848, luptător şi realizator, alături de alte strălucite figuri de cărturari şi oameni politici, al Unirii Principatelor, făuritor principal – în calitate de prim-sfetnic al lui Alexandru Ioan Cuza – al secularizării averilor mănăstireşti, al reformei rurale şi al noilor instituţii moderne, şef al diplomaţiei româneşti în epoca războiului de independenţă, M. Kogălniceanu a ocupat timp de aproape o jumătate de veac un loc de prim ordin în viaţa politică, socială şi culturală a ţării.

Forţa personalităţii sale, a impresionat profund pe contemporanii şi urmaşii lui.

Caracterizându-i opera, A. D. Xenopol, ilustrul său succesor ca membru al Academiei Române, spunea: "Literator distins, istoric fruntaş, mare orator şi încă mai mare om de stat, Mihail Kogălniceanu a fost una din acele naturi alese ce greu încap câte două alăturea în un veac; pentru care timpul, cât l-a trăit a fost prea scurt şi spaţiul în care i-a fost învoit să se mişte, prea neîncăpător, spre a dezvolta uriaşa putere a concepţiunilor, cugetărilor şi năzuinţelor lui. Puternicei firi a lui Kogălniceanu i-ar fi trebuit, spre a sa deplină desfăşurare, un teatru de lucrare mare şi întins; el ar fi trebuit să se nască în sânul unei mari împărăţii şi să conducă destinele ei. Dacă însă extensiv bogata lui natură cerea o mai largă sferă de lucrare, greutăţile prin care a trecut poporul nostru tocmai în vremea celei mai spornice a sale activităţi, au dat acestei naturi geniale putinţa de a dezvolta intensiv toată plenitudinea însuşirilor sale; şi dacă Kogălniceanu nu s-a putut înălţa atât de sus, precum o merita, în istoria lumii, lucrarea lui în folosul poporului său este atât de însemnată că fără dânsa starea, în care astăzi ne aflăm, nici n-ar putea fi gândită."[3].

Cel pe care, mai târziu, Octavian Goga îl considera "cel dintâi creier românesc organizat în sens modern"[4], M. Kogălniceanu a pus într-adevăr în slujba ţării sale împreună cu o inteligenţă superioară şi cu celelalte daruri bogate cu care îl înzestrase natura – un uriaş bagaj de cunoştinţe, o vastă cultură, care îi permiteau să se mişte cu o excepţională facilitate în cele mai variate domenii. Pe acest fundament solid şi-a clădit opera ideologul şi legiuitorul, oratorul şi diplomatul, istoricul şi literatul, omul de stat şi omul de cultură care a fost Mihail Kogălniceanu.

Opera creată de Mihail Kogălniceanu, determinată de nevoile societăţii româneşti a vremii, a fost influenţată, în unele cazuri, destul de puternic, de atmosfera culturală şi starea de spirit politică europeană.

În privinţa activităţii istoriografice, acad. Andrei Oţetea a demonstrat, acum mai bine de 50 de ani, că ea "nu se poate concepe în afară de atmosfera intelectuală din Apus"[5], căreia îi datora "nu numai impulsul iniţial, ci şi principiile de bază, punctul de vedere din care judecă evenimentele, finalitatea, metoda de cercetare şi de expunere"[6].

Desăvârşindu-şi studiile în mediile intelectuale francez şi german, într-un moment în care în domeniul cercetării istoriei – ajunsă modă în sferele cele mai înalte ale societăţii – locul romantismului de orientare nobiliară era luat de romantismul liberal-democratic, Mihail Kogălniceanu a văzut şi înţeles interesul acordat în epocă istoriei. Aceasta era menită să îndeplinească o importantă funcţie social-politică în viaţa statelor, să contribuie la concilierea între tradiţie şi nevoile prezentului, să fie un mijloc de întărire a conştiinţei naţionale, a ideii unităţii naţional-politice a statului.

În efortul lor de a stabili legătura cu vremurile de glorie de odinioară – evocarea cărora avea rostul să conducă la ridicarea conştiinţei naţionale – istoricii au simţit nevoia să se adreseze izvoarelor de primă mână, în vederea depistării acestora şi a publicării lor în cât mai bune condiţii. S-au iniţiat mari colecţii, s-au înfiinţat instituţii specializate, s-au organizat comisii şi societăţi istorice, au apărut reviste de profil istoric. În Germania a început să se publice colecţia Monumenta Germaniae Historica, de o inestimabilă valoare, nu numai pentru istoria Germaniei, ci şi pentru istoria altor ţări, fiecare volum al colecţiei având deviza semnificativă Sanctus amor patriae dat animum. În Franţa, după organizarea în 1821 a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

celebrei instituții de pregătire a arhiviștilor și paleografilor, Ecole des Chartres, s-a constituit în 1834 un comitet sub președinția lui François Guizot pentru publicarea izvoarelor istoriei Franței.

Din Germania și Franța, preocupările cu privire la dezvoltarea activității istoriografice și organizarea ei pe baze mai largi și solide au trecut și în alte țări, contribuind la înflorirea istoriografiei naționale. Pe o treaptă superioară a fost ridicată tehnica cercetării istorice, critica istorică beneficiind de progresele înregistrate în filologie. Văzut în dezvoltarea lui, procesul istoric câștiga în explicație; erau căutate, cauzele de bază și forțele motrice ale dezvoltării istorice; locul expunerii seci l-a luat, mai ales în cazul școlii istorice franceze, expunerea vie, colorată, studiul detaliilor.

În pas cu spiritul vremii, Mihail Kogălniceanu a început în 1837, pe când se afla încă la Berlin, să publice, cu scopul de a răspunde interesului manifestat de opinia publică europeană pentru Țările Române, o istorie națională: Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens.

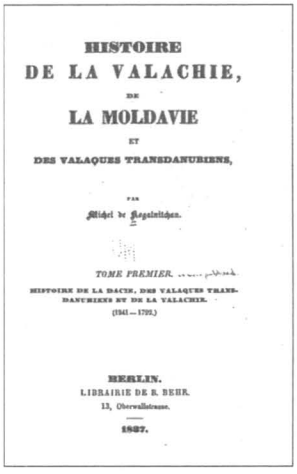
HISTOIRE
DE LA VALACHIE,
DE
LA MOLDAVIE
ET
DES VALAQUES TRANSDANUBIENS,
PAR
Michel de Kogalnitchan.
TOME PREMIER.
HISTOIRE DE LA DACIE, DES VALAQUES TRANSDANUBIENS ET DE LA VALACHIE.
(1241—1792.)
BERLIN.
LIBRAIRIE DE S. BEHR.
13, Oberwallstrasse.
1837.

Deși în cazul primului volum, cu titlul Histoire de la Dacie, des Valaques transdanubiens et de la Valachie (1241-1792)[7] – singurul volum, de altfel, apărut – expunerea se baza în mare măsură pe lucrări de mâna a doua și nu aducea, din punct de vedere al materialului faptic – după cum însuși o recunoștea – "prea multe noutăți"[8], față de Engel, Gebhardi, Fotino sau Fessler, felul în care Mihail Kogălniceanu prezenta faptele și dezvoltarea istorică era în multe privințe superior înaintașilor săi. Preocuparea, în mai mare măsură, de explicarea faptelor istorice în conexiunea lor și în spirit critic, lărgirea investigației istorice – așa cum preconizau Thierry, Guizot, Michelet sau Ranke – cu aspecte ale vieții sociale și culturale, situau efortul lui Mihail Kogălniceanu printre cele mai avansate tendințe din acea vreme în scrierea istoriei.

În același an, 1837, Mihail Kogălniceanu publica la Berlin, pentru informarea străinătății, alte două lucrări: Esquisse sur l'histoire, les moeurs et la langue des Cigains, connus en France sous le nom de Bohemiens[9] și Romänische oder Wallachische Sprache und Literatur[10].

Dificultățile întâmpinate în realizarea acestor lucrări, pricinuite în primul rând de lipsa izvoarelor și de exemplul altor țări, au făcut ca, o dată întors în patrie, Mihail Kogălniceanu să-și concentreze atenția asupra strângerii și dării la lumină a surselor istorice naționale.[11]

În 1841, anul în care la Florența se puneau bazele celei mai importante reviste italiene Archivio storico italiano, Mihail Kogălniceanu scotea Arhiva Românească, cea dintâi revistă de specialitate istorică în limba română. În perioada 1845-1852 au apărut la Iași, sub îngrijirea sa, Letopisețele țării Moldovei (3 volume).

Exemplul dat de Mihail Kogălniceanu, inițiind Arhiva Românească, pentru a scoate la iveală documentele vechi, atât de necesare scrierii unei istorii mai complete a patriei, a fost urmat de N. Bălcescu și Treboniu Laurian cu Magazinul istoric, de Th. Codrescu cu Uricariul, de A. Papiu-Ilarian cu Tezaurul de Monumente istorice, de B.P. Hașdeu cu Arhiva istorică și Columna lui Traian, de V. A. Urechia cu Ateneul și Anuarul instrucțiunii publice și de alții. Rezultatul a fost crearea unei baze mai solide pentru studierea istoriei românilor.

Activității de editare a izvoarelor istorice, Mihail Kogălniceanu i-a adăugat publicarea în Arhiva Românească și în diferite alte reviste, precum și în ziare, almanahuri, calendare, a unor studii istorice, în care, nu o dată, prin felul în care este analizat materialul faptic, se simte stăruința lui de a imprima o înaltă ținută științifică investigației istorice.

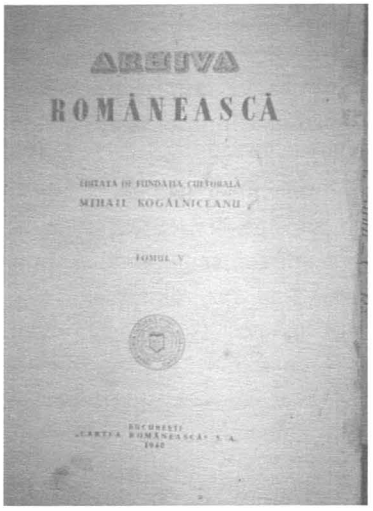
ARHIVA
ROMÂNEASCĂ
EDITATĂ ȘI FUNDATĂ CULTURALĂ
MIHAIL KOGĂLNICEANU
TOMUL V
BUCUREȘTI
CARTEA ROMÂNEASCĂ S. A.
1940

CLASICII ROMÂNI COMENTAȚI
SUB ÎNGRIJIREA D-lui N. CARTOJAN - PROF. UNIVERSITAR
GRIGORE URECHE VORNICUL
ȘI
SIMION DASCĂLUL
LETOPISEȚUL
ȚĂRII MOLDOVEI
EDIȚIE COMENTATĂ DE
CONSTANTIN C. GIURESCU
EDITURA SCRISUL ROMÂNESC CRAIOVA

Pentru poziția adoptată de Mihail Kogălniceanu în scrierea istoriei, idei semnificative sunt exprimate de el în Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie națională în Academia Mihăileană, rostit în 24 noiembrie 1843[12]. "Până acum – spunea el – toți acei ce s-au îndeletnicit cu istoria națională n-au avut în privire decât biografia domnilor, nepomenind nimica de popor, izvorul a tuturor mișcărilor și isprăvilor, și fără care stăpânitorii n-ar fi nimica. Mă voi sili să mă feresc de această greșală de căpetenie; ci, pe lângă istoria politică a țărilor, atât cât voi fi ajutat de documenturile și tradițiile vechi, voiu căuta a vă da și o idee lămurită asupra stării sociale și morale, asupra obiceiurilor, prejudețelor, culturii, negoțului și literaturii vechilor români"[13].

Formulându-și astfel punctul de plecare în cercetarea și prezentarea istoriei, Mihail Kogălniceanu se încadra în spiritul istoriografic înnoitor al vremii. Ideea poporului ca făuritor al istoriei era susținută atunci de mari figuri de istorici, un rol important în răspândirea ei avându-l în special lucrările lui Augustin Thierry sau Jules Michelet, reprezentantul orientării democratice în romantismul francez, care, la rându-i, se inspirase în această privință din opera Principi di Scienza Nuova a lui Gianbattista Vico, socotit de el "părintele filosofiei istorice".

În condițiile în care suflul revoluției în toate domeniile se făcea tot mai simțit în Europa, problema teoretică despre rolul poporului în istorie căpătase un vădit sens politic. Mihail Kogălniceanu a înțeles aceasta și, ca istoric și om politic, a militat, de la catedra universitară, tribuna academică sau cea politică, prin studii științifice și articole de presă, pentru ridicarea țărănimii, pătura de bază a poporului român, pentru emanciparea ei socială și politică. Mihail Kogălniceanu vedea în țărani nu numai elementul cel mai numeros al națiunii române, ci însăși "temelia naționalității noastre"[14].

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O problemă strâns legată de cea a factorului popor în istorie este cea a statului, Mihail Kogălniceanu subliniindu-i rolul în istorie, importanţa acestuia, în cazul ţărilor noastre, în apărarea fiinţei naţionale, a civilizaţiei româneşti şi chiar europene.

Pătruns de ideea unităţii naţionale a poporului român, Mihail Kogălniceanu dezvolta, în Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie naţională, concepţia, exprimată de el în perioada studiilor la Berlin, că vremea scrierii istoriei regionale era depăşită şi că locul ei trebuie să-l ia scrierea istoriei întregului popor român. "Eu privesc – arăta el – ca patria mea, toată aceea întindere de loc unde se vorbeşte româneşte, şi ca istoria naţională, istoria Moldovei întregi, înainte de sfâşierea ei, a Valahiei şi a fraţilor din Transilvania"[15]. El înţelegea să prezinte faptele, nu în sensul tradiţional "după ani şi zile, ci într-un chip colectiv[16], redând istoria în ansamblul ei de viaţă socială, culturală şi politică.

Mihail Kogălniceanu găsea că dezvoltarea istorică a poporului român a cunoscut mai multe etape, factorul determinant în stabilirea acestora constituindu-l, după el, modificările în organizarea de stat, schimbările intervenite în cursul secolelor în statutul politic al Ţărilor Române. Progresele ulterioare înregistrate de ştiinţa istorică aveau să aducă în discuţie şi alţi factori şi să propună nuanţări periodizării făcute de Mihail Kogălniceanu istoriei naţionale. Meritul lui rămâne însă, şi în această direcţie, ca deschizător de drumuri noi.

De la Leopold von Ranke, fostul său profesor la Berlin, Mihail Kogălniceanu a reţinut marea însemnătate pe care o are în formarea unui istoric cunoaşterea istoriei universale, viziunea de ansamblu singură permiţând studierea detaliilor într-o formă satisfăcătoare. Urmând îndemnul lui Ranke, M. Kogălniceanu şi-a însuşit o largă cultură istorică, fapt ce i--a permis să sugereze interesante paralele între evenimentele istoriei naţionale şi cele ale istoriei universale, să raporteze figuri şi fapte ale istoriei naţionale la cele ale istoriei universale, să reliefeze importanţa luptei dusă de poporul român, sub conducerea unor domnitori încercaţi pentru salvgardarea fiinţei statale. "Inima mi se bate – arăta el – când aud rostind numele lui Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare, lui Mihai Viteazul... aceşti bărbaţi, pentru mine, sunt mai mult decât Alexandru cel Mare, decât Anibal, decât Cesar; aceştia sunt eroii lumii, în loc că cei dintâi sânt eroii patriei mele. Pentru mine bătălia de la Războieni are mai mare interes decât lupta de la Termopile, şi izbânzile de la Racova şi de la Călugăreni îmi par mai strălucite decât acelea de la Maraton şi Salamina, pentru că sunt câştigate de către români. Chiar locurile patriei mele îmi par mai plăcute, mai frumoase decât locurile cele mai clasice. Suceava şi Târgovişte sunt pentru mine mai mult decât Sparta şi Atena; Baia, un sat ca toate satele pentru străini, pentru poporul român are mai mult preţ decât Corintul, pentru că în Baia, avanul rigă al Ungariei, Matei Corvinul, viteazul vitejilor, craiul crailor, cum îi zicea Sixt al IV-lea, rănit de sabia moldovenească, fu pus pe fugă, şi uită drumul patriei noastre"[17].

M. Kogălniceanu socotea că, privită în cadrul istoriei universale, comparată cu istoria altor popoare, istoria poporului român prezintă multe aspecte de interes universal. Numai cunoaşterea luptei eroice seculare a poporului român şi a valorii culturii noastre medievale ar fi, după el, „suficiente pentru a stârni mirarea chiar şi a străinilor"[18].

Cunoaşterea profundă a istoriei patriei, a virtuţilor strămoşeşti constituia – în concepţia lui Mihail Kogălniceanu – unul din cele mai importante izvoare ale patriotismului şi optimismului istoric, un mijloc de fundamentare a tendinţelor de înnoire democratică a ţării. El era convins că ştiinţa istorică are un rol însemnat în educarea poporului, în lupta patrioţilor progresişti pentru triumful idealuri lor sociale şi naţionale înaintate. Prin scrierile sale, M. Kogălniceanu urmărea, de altfel, să sporească în rândul compatrioţilor săi "iubirea către patrie", să dezvolte spiritul de "unire mai de aproape între toate ramurile neamului românesc"[19]. Mihail Kogălniceanu nu a înţeles istoria altfel decât în sensul ei educativ, utilitar. "După Biblie – după opera ce semnifică însăşi creaţia[20] – istoria trebuie să fie şi a fost totdeauna cartea de căpetenie a popoarelor şi a fieştecărui om îndeosebi, pentru că fieştecare profesie află în ea reguli de purtare, sfat la îndoirile sale, învăţătură la neştiinţa sa, îndemn la slavă şi la faptă bună"[21]; ea "ne arată ce am fost, de unde am venit, ce suntem, şi, ca în regula de trei, ne descopere şi numărul necunoscut, ce avem să fim."[22]

Subliniind caracterul utilitar al istoriei, Mihail Kogălniceanu nu înţelegea să-i sacrifice acestuia adevărul. "Răul şi minciuna nu vor găsi niciodată în mine un apărător – afirma el –; totdeauna mă voi sili a vă spune adevărul, caracterul principal al istoriei."[23]

Mihail Kogălniceanu arăta prin aceasta că îmbrăţişează recomandarea lui Leopold von Ranke ca în cercetarea istoriei să se procedeze fără prejudecăţi, cu "o obiectivitate senină", analizând atent izvoarele contemporane ale perioadei studiate, adăuga însă istoricul nostru: "Îmi veţi ierta numai o mică plecare pentru naţia mea, fără însă să credeţi că aş denatura faptele sau aş excuza aceea ce merită ocară". Era un corectiv la un principiu esenţial al investigaţiei istorice, care, declarat sau nu, este propriu oricărei cercetări de istorie naţională.

Ca orice istoric adevărat, care – după Lucien Febvre – "are două patrii, trecutul şi prezentul", Mihail Kogălniceanu a acordat atenţie deosebită problemelor vieţii social--economice, politice şi culturale contemporane lui. El s-a servit de istorie, a plecat de la reflecţiile asupra trecutului, pentru a se orienta în problemele prezentului. Competenţa arătată de Mihail Kogălniceanu în soluţionarea problemelor pe care le ridica modernizarea statului român i-au adus aprecierea de "cel mai mare conducător cultural şi politic pe care l-au avut românii în epoca modernă."[24]

Prezent în toate ceasurile hotărâtoare ale istoriei noastre din secolul al XIX-lea, Mihail Kogălniceanu a unit munca practică a luptei cu mari însuşiri de vizionar. Dând viaţă năzuinţelor largi populare, Mihail Kogălniceanu, strălucit fiu al Moldovei, a făcut din ideea Unirii cu fraţii de peste Milcov şi Carpaţi scopul suprem al vieţii sale. Împreună cu toţi luptătorii de frunte ai generaţiei sale, el a considerat actul de la 24 ianuarie 1859 numai o primă etapă în formarea statului naţional unitar român. Ideea dacică, ideea unirii tuturor ţinuturilor româneşti într-un singur stat, exprimată deschis de el în atâtea rânduri – din anii "Daciei Literare" şi până la adânci bătrâneţe – a fost un program şi un crez fierbinte, căruia i-a rămas credincios şi în ceasul sfârşitului.

Lui Mihail Kogălniceanu i-a fost dat să trăiască şi să participe la îndeplinirea unora din dezideratele fundamentale ale generaţiei paşoptiste: Unirea, eliberarea clăcaşilor, independenţa. I-a fost dat să rostească cel dintâi în faţa lumii întregi, în faţa istoriei, cuvintele celebre de la 9 mai 1877: "Suntem independenţi; suntem naţiune de sine stătătoare"[25]. Glasul său a răsunat cu vigoare la Congresul de la Berlin, unde a apărat cu fermitate în faţa reprezentanţilor puterilor europene dreptul la neatârnare şi integritatea teritorială a patriei sale.

"Dezvoltarea şi întărirea naţionalităţii române", desăvârşirea procesului de unitate naţională, "ţelul neadormitelor străduinţi" ale lui Mihail Kogălniceanu, s-au împlinit după ce el a trecut hotarul vieţii. Generaţiile care au dat viaţă acestui ţel, care prin faptele lor de epopee au depăşit cele mai înalte

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

năzuințe ale oamenilor de la 1848, au înțeles, însă, că trebuie să aducă, în ceasuri de restriște, ca în 1917, sau de afirmare a funcțiilor statului de drept, ca în 1991, un pios omagiu operei marelui lor înaintaș, neobositului ziditor din epoca eroică a renașterii noastre.

Reamintirea personalității marelui patriot român, a omului de stat, a academicianului și președintelui Academiei, Mihail Kogălniceanu, constituie o datorie sfântă față de memoria unuia din făuritorii de frunte ai istoriei și culturii naționale românești, preocupat până la obsesie de "europenizarea spiritului public al românismului"[26].

Sunt actuale cuvintele emoționantului omagiu adus de D. Onciul lui Mihail Kogălniceanu și poporului nostru în memorabila sesiune a Academiei Române, ținută la Iași către sfârșitul anului 1918 (14-27 octombrie). "Popoarele – sublinia D. Onciul – care nu știu să prețuiască și să onoreze pe oamenii lor mari nu merită să-i aibă. Poporul românesc a știut și va ști să dea dovadă că i-a meritat și-i merită. Onorând aici (la Iași – n. n. Șt. Șt.) memoria lui Mihail Kogălniceanu, onorăm Academia Română, al cărui membru și prezident a fost, onorăm Iașii care ni l-au dat, onorăm neamul românesc ce ni l-au născut și pentru a cărui înălțare a lucrat și luptat, închinându-i activitatea și viața. Gloria lui este gloria noastră[27].

Note

1. Mihail Kogălniceanu, *Opere, III,* Oratorie, I, Partea 1856-1861. Text stabilit, note și comentarii de Vladimir Diculescu, București, 1983, p. 84.
2. Dimitrie Onciul, Mihail Kogălniceanu. *Memoriu la centenarul nașterii lui,* București, 1918, p. 3.
3. A. D. Xenopol, Mihail Kogălniceanu. *Discurs de recepțiune rostit în ședința solemnă sub președința M.S. Regelui la 17 martie 1895. Cu răspunsul domnului Dimitrie A. Sturdza, București,* 1895, p. 3.
4. Octavian Goga, Mihail Kogălniceanu, precursor au unirei neamului. *Conferință ținută la București în ziua de 6 februarie 1935,* București, 1936, p. 3
5. Mihail Kogălniceanu, *Opere, tomul I. Scrieri istorice. Ediție critică adnotată cu o introducere și note de Andrei Oțetea, București,* 1946, p. 18.
6. *Ibidem,* p. 19.
7. Mihail Kogălniceanu, Opere II. *Scrieri istorice. Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Alexandru Zub,* București, 1976, p. 41-353
8. Mihail Kogălniceanu, *Opere II. Scrieri istorice. Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Alexandru Zub,* București, 1976, p. 44
9. *Ibidem,* p. 354-385
10. Mihail Kogălniceanu, *Opere, tomul I, Scrieri istorice, ediția A. Oțetea,* p. 535-555.
11. Șt. Ștefănescu, *Mihail Kogălniceanu - editor de izvoare istorice, în „Academica",* anul 1,9, 1991, p. 7-9.
12. Mihail Kogălniceanu, *Opere II. Scrieri istorice, ediția Alexandru Zub,* p. 386-399.
13. *Ibidem,* p. 394.
14. Mihail Kogălniceanu, *Opere, III. Oratorie, 1, 1856-1864, partea a II-a,* 1861-1864. p. 162.
15. Mihail Kogălniceanu, *Opere II. Scrieri istorice,* p. 394.
16. *Ibidem.*
17. Mihail Kogălniceanu, *Opere II. Scrieri istorice,* p. 389.
18. *Ibidem,* p. 390.
19. *Ibidem,* p. 397.
20. Alexandru Zub, Mihail Kogălniceanu istoric, Iași, 1974, p. 394.
21. Mihail Kogălniceanu, *Opere II. Scrieri istorice, ediția Alexandru Zub,* p. 386.
22. *Ibidem,* p. 389.
23. *Ibidem,* p.393.
24. N. Iorga, *Oameni care au fost, IV,* București, 1938, p. 11.
25. Mihail Kogălniceanu, *Opere IV. Oratorie 1864-1878. Partea a IV-a 1874-1878. Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Georgeta Penelea,* București, 1978, p. 479.
26. Octavian Goga, *op. cit.,* p. 5
27. D. Onciul, Mihail Kogălniceanu. *Discurs cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu, în "Analele Academiei Române", seria II, t. XXXIX, 1916-1919, Partea administrativă și dezbaterile,* București, 1921, p. 148.

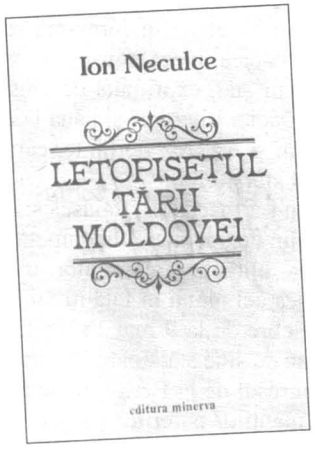

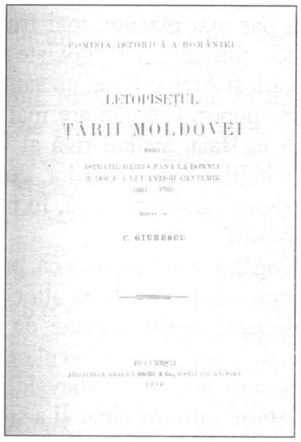

Lucrări apărute prin strădania lui Mihail Kogălniceanu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Eugen Ionescu şi avatarurile unui referat diplomatic

Diplomat Nicolae MAREŞ

La 23 februarie 1944, Eugen Ionescu *(foto)*, în calitate de secretar cultural, acreditat pe lângă Guvernul de la Vichy, a redactat şi expediat instituţiilor centrale din ţară *Referatul de înaintare a trei exemplare din lucrarea D-lui Paul Henry* despre *Napoleon al III-lea et les peuples,* şi în care se vorbeşte şi despre Unirea Ţărilor Româneşti. Autorul francez al lucrării, fost director al Bibliotecii Române la Bucureşti timp de 13 ani, în perioada interbelică. Eugen Ionescu, încă de la începuturile activităţii sale diplomatice la Vichy, i-a făcut un medalion remarcabil *(vezi Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Raport 997 din 1 mai 1943, ff. 91-92).* Ulterior, Paul Henry a devenit un apropiat sincer al diplomatului român. În timpul războiului, Paul Henry a funcţionat ca profesor de istorie la Facultatea de Litere din Clermont-Ferrand, sub auspiciile căreia lucrarea despre care se face referinţă în Referatul lui Eugen Ionescu a văzut lumina tiparului. Potrivit voinţei autorului cărţii, un exemplar din lucrare, cu dedicaţia sa, era destinat Academiei Române, altul profesorul George Brătianu, tot cu dedicaţia autorului, iar al treilea – fără dedicaţie – era destinat fie Bibliotecii Facultăţii de Litere, fie Bibliotecii Fundaţiei Regele Carol I, fie unuia din Institutele de Istorie, fie Direcţiei de Studii şi Documentare din Ministerul Propagandei Naţionale.

Eugen Ionescu, face precizarea că autorul nu poate trimite mai multe exemplare, deoarece din lipsă de hârtie lucrarea a fost tipărită numai în 300 de exemplare.

Scriitorul-diplomat n-a făcut doar oficiul de curier, de intermediar sau de poştă diplomatică, cum deseori s-a întâmplat printre ataşaţii de presă şi culturali în acele timpuri, ci a citit-o, se vede cu mare atenţie. Mai mult, îi face o succintă prezentare, am spune o analiză pertinentă, la obiect, aşa cum nu ştim să se fi făcut până în prezent în publicistica românească sau de către istoricii români.

Eugen Ionescu, aminteşte încă de la început că lucrarea: "Napoleon al III-lea et les peuples" tratează politica externă a celui de-al II-lea Imperiu, "întemeiată, cu excepţia unor şovăeli, pe principiul naţionalităţilor de către Napoleon al III-lea". Relevă, de asemenea, faptul că în lucrarea sa Paul Henry aminteşte de Ţările Româneşti de nenumărate ori, menţionând că problema Unirii Principatelor a constituit una din marile preocupări ale lui împăratului francez. În viziunea lui Paul Henry, "împăratul Franţei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a fost un românofil constant şi «creator al României» – cum îl numeşte autorul".

Unirea Principatelor şi interesele politice franceze

De unde vine explicaţia acestei atitudini favorabile din partea lui Napoleon al III-lea? Se pare că motivul principal a fost acela că la vremea respectivă au existat interese politice franceze, în principal pentru a se opune expansiunii ruseşti, dar şi de a crea în Principatele Dunărene un stat puternic care să ajute la apărarea Turciei (!) "apărându-se astfel şi poziţia Franţei în Mediterana Orientală şi pe de altă parte, printr-o sinceră aderare la principiul naţionalităţilor şi al libertăţii popoarelor – atitudinea filo-românească a lui Napoleon al III-lea fiind sprijinită şi de opinia publică franceză informată şi pregătită de activitatea "de propagandă" a fraţilor Brătianu, C.A. Rosetti, N. Bălcescu care „au ştiut să-şi creeze în Franţa prietenii profunde şi o stare de spirit pro-românească" .

Am adăuga, pe baza cercetărilor noastre mai recente, că un rol important în informarea Parisului l-a jucat Consulatul francez la Bucureşti, unde funcţiona, ca secretar pe lângă oficiul francez, Poujdée, trimisul prinţului polonez, Adam Czartoryski: Ludwik Gradowicz. Este îndeobşte cunoscut că polonezii erau puternic antrenaţi în contracararea politicii ruseşti în Principate, îndeosebi după înfrângerea insurecţiei din noiembrie 1830, de la Varşovia. Rapoartele în manuscris ale agentului Hotelului Lambert, redactate după 1848, păstrate în Arhivele din Cracovia, demonstrează cu aplomb implicarea respectivă.

Eugen Ionescu mai reţine din lucrarea lui Paul Henry faptul că "după războiul Crimeii, în ciuda opoziţiei Austriei şi a Turciei – cât şi împotriva unei oarecari ostilităţi a Prusiei, care nu vede cu ochi buni întărirea Franţei în Mediterana orientală" – "la France se met en devoir de créer la Roumanie" *(p. 43)* şi graţie sprijinului imperial se poate realiza unirea Principatelor în 1859, când Turcia este pusă în faţa faptului îndeplinit *("créer c'est le mot, Moldaves et Valaques n'ayant jamais été réunis sauf quelques mois en 1601". p. 44)*

Diplomatul român semnalează, totodată, şi faptul că: "favorabil unirii Principatelor româneşti, în virtutea principiului naţionalităţilor, Napoleon al III-lea nu a favorizat şi independenţa popoarelor din peninsula balcanică – deoarece, în 1855-56 şi mai târziu, Napoleon al III-lea era aliatul Turcilor, ceea ce a făcut ca Românii "să fie singurii dintre ortodocşi care se rugau pentru victoria puterilor occidentale – în timp ce ceilalţi se rugau pentru victoria armatelor ruseşti".

Amplasarea României în spaţiul spiritual occidental

Eugen Ionescu, apreciază ca interesant modul în care autorul francez a tratat aspectul respectiv, deoarece "a desprins România din complexul statelor dunărene" – pentru a o situa în geografia spirituală a ţărilor occidentale, a avut un mare impact. Istorici români şi străini se vor pronunţa în această direcţie cu argumente credibile mult mai târziu.

Eugen Ionescu mai subliniază că, în viziunea lui Paul Henry, Napoleon al III-lea a rămas şi după 1859 un sprijinitor al Ţărilor Româneşti, împotriva întregii Europe, deoarece împăratul francez a sprijint urcarea pe tronul Principatelor Unite a domnitorului Carol I, "unul din cei mai buni suverani ai Europei secolului al XIX-lea". Aminteşte că urmaşul lui Cuza a rămas în conştiinţa posterităţii drept "fondator al României" declarat fiind *salvator al unităţii româneşti.*

Găsim şi unele paralele făcute de Eugen Ionescu între lucrarea lui Paul Henry şi a celei semnate de prof. G. Brătianu intitulată: *"Napoleon III et les nationalités",* istoricul care ar fi remarcat fidelitatea şi recunoştinţa României faţă de Franţa.

Concluzia îmbrăţişată atât de autor cât şi de recenzent, în contextul dat, este că ***"Franţa nu a avut niciodată motive să regrete că «a creat România», – acest aspect constituind cel mai «strălucit succes» al politicii imperiale"*** (n.a. - franceze.)

O concluzie, am spune la rece, ce face onoare tânărului diplomat Eugen Ionescu.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ION PELIVAN, vector al mişcării naţionale din Basarabia

Dr. Ion CONSTANTIN

Originea. Primii ani de şcoală

Ioan Pelivan s-a născut la 1 aprilie 1876 în satul Răzeni, judeţul Lăpuşna, dintr-o familie veche răzeşească. Bunicul său, Andrei Pelivan, a slujit ca preot împreună cu Anastasie Neaga în biserica de lemn din Răzeni, iar tatăl lui Ioan Pelivan, Gheorghe Pelivan (1845 - 1915), devenise cântăreţ la biserica respectivă, el posedând „30 de fălci de pământ răzăşesc". Mama lui Ioan Pelivan, Eugenia Varuh Titica (decedată în 1910) se trage şi ea din altă familie răzăşească a aceluiaşi sat.

Încă de mic copil, Ioan Pelivan a arătat o pasiune deosebită pentru învăţătură. La vârsta de 12-13 ani, citea cazaniile bisericeşti cu vieţile sfinţilor şi alte cărţi, ca de exemplu „Alexandria". Primele noţiuni sistematice de educaţie le capătă în şcoala primară ministerială din satul său natal. Prima sa învăţătoare a fost Maria Berghiţcaia. A fost trimis apoi la şcoala spirituală de băieţi din Chişinău, care în acele timpuri era condusă de Macarie Epuri, director şi P.Sladcopevţev, inspector. După terminarea şcolii spirituale, a urmat Seminarul Teologic din Chişinău, pe care l-a absolvit în 1898. Aici a stabilit relaţii de prietenie cu o serie de tineri din generaţia sa, care vor juca un rol important în viaţa politică şi culturală a Basarabiei: Gheorghe Grosu, viitorul mitropolit Gurie, Ion Andronic, viitor consilier eparhial, Nicolae Murea, Gheorghe Chicu, Vasile Oatu ş.a.

Perioada studenţiei. „Generaţia Dorpat". Pământenia basarabeană

După absolvirea Seminarului Teologic din Chişinău, Ioan Pelivan obţine bursa zemstvei guberniale şi pleacă la Dorpat (Iuriev, azi Tartu – Estonia), pentru a studia ştiinţele juridice. Aici se afla un vechi centru universitar destul de eterogen, alcătuit din studenţi estonieni, polonezi, germani, ucraineni etc. Tot aici îşi făcuse studiile renumitul basarabean Leon A. Casso, profesor universitar la Moscova şi fost ministru de instrucţie publică al Imperiului ţarist. Îndemnaţi de Ioan Pelivan, vin după dânsul şi vechii lui prieteni: Vasile şi Alexandru Oatul, Gheorghe Chicu, Vasile Manu etc., constituindu-se în oraşul estonian o adevărată „Generaţie Dorpat" a studenţilor basarabeni care vor juca un rol major în rezistenţa antiimperială din perioada următoare.

Împreună cu Alexandru Oatul, Ioan Pelivan a luat iniţiativa înfiinţării, în 1899, la Dorpat a „Pământeniei basarabene" , care reprezenta o societate studenţească cu un program politic naţional şi academic, fiind una dintre cele mai vechi asociaţii de acest gen. Majoritatea membrilor erau foşti absolvenţi ai Seminarului Teologic din Chişinău, din rândul cărora proveneau multe din figurile proeminente ale luptei naţionale a basarabenilor, precum : Pantelimon Halippa, Ion Inculeţ, I. Irimiţa, A. Frăţiman, N. Bivol, N. Ghinculov, N. Gobjilă ş.a. Nucleul „Pământeniei" îl formau 21 de tineri entuziaşti: Gheorghe Chicu de la Facultatea de fizică şi matematică, fraţii Vasile şi Alexandru Oatul, ambii de la Facultatea de istorie şi filologie, Constantin Goian de la aceeaşi facultate, Nicolae Siminel de la drept şi medicină (1901) ş.a. Organizatorul şi animatorul societăţii era studentul în drept Ioan Pelivan, care devine protagonistul unor acţiuni importante în direcţia formării şi consolidării conştiinţei naţionale, precum organizarea bibliotecii româneşti a societăţii, întreţinerea corespondenţei şi stabilirea relaţiilor cu România, organizarea transporturilor cu literatură românească şi revoluţionară etc.

În sânul acestei societăţi se evidenţiază două curente distincte: unul naţional revoluţionar şi altul social revoluţionar. Curentul naţional, care era şi cel mai puternic, prevedea nu numai introducerea limbii române în şcoală, biserică, administraţie şi justiţie, dar şi autonomia administrativă pentru Basarabia, ceea ce pe timpurile acelea constituia pentru stăpânirea rusească o mare crimă, cu toate că despre separatism pe atunci încă nu era vorba. Cel de-al doilea curent urmărea înlăturarea regimului ţarist şi antrenarea socialismului democratic.

În condiţiile în care Imperiul Rus promova în Basarabia şi în celelalte regiuni naţionale de la periferie o politică restrictivă, iar identitatea şi cartea românească erau percepute drept „pericole separatiste", graţie acţiunilor iniţiate de grupul naţional revoluţionar de la Dorpat începe un proces dificil de „deşteptare" şi dezvoltare a identităţii româneşti, a presei şi a mişcării naţionale din Basarabia, de intensificare a relaţiilor naţional-culturale şi umane dintre Basarabia şi Regatul României. Aşa cum relevă corespondenţa dintre Ioan Pelivan şi membrii pământeniei şi reviste româneşti, de a-şi însuşi şi perfecţiona limba literară, de a basarabene, cu diverse personalităţi din Basarabia şi România, sau scrisorile adunate în decursul vremii de Pelivan din diferite arhive personale , exista o dorinţă acută a basarabenilor de a procura şi a citi cărţi, ziare se familiariza cu cultura română.

La Dorpart, Ioan Pelivan a exercitat o intensă activitate instructiv-educativă printre studenţi în spiritul tradiţiilor de luptă ale înaintaşilor. „Pământenia basarabeană" îşi coordonează munca în direcţia educaţiei naţionale şi social-culturale. Scopul ei era dezvoltarea cunoştinţei naţionale, a interesului pentru istoria, cultura şi literatura românească. Membrii societăţii întemeiază în incinta Universităţii o bogată bibliotecă de carte românească. Ioan Pelivan întreţinea legături strânse cu scriitorul basarabean Gheorghe Madan, aflat pe atunci la Bucureşti. Pe adresa „Pământeniei" soseau din Ţară ziare, reviste, cărţi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca dispunea de cunoscutele publicaţii ale vremii: „Albina", „Adevărul", „Universul" ş.a.; de lucrările ştiinţifice ale reputaţilor istorici N. Iorga, A. D. Xenopol, Gr. Tocilescu ş.a.; de operele clasicilor V. Alecsandri, M. Eminescu, I. Creangă, A. Vlahuţă ş.a. Gh. Madan le trimitea tinerilor studenţi bucăţi de muzică românească, culegeri de cântece patriotice şi populare.

Prin cultivarea interesului pentru limba, literatura, istoria şi cultura română, la care Pământeniile basarabene au avut un rol remarcabil, s-a dezvoltat curentul naţional românesc în provincia dintre Prut şi Nistru, care a avut un curent preponderent cultural, preluând ideile şi temele de bază ale naţionalismului cultural constituit în ţările române în secolele XVIII-XIX, naţionalism circumscris, la rândul lui, modelului sud-est european în general. Naţionalismul cultural al „generaţiei Dorpat", spre deosebire de cel al „grupării boiereşti" din a doua jumătate a secolului XIX, a avut un impact social mult mai puternic, fiind marcat pregnant de militantism, consistenţa programului social, vizând îndeosebi expropierea marilor latifundiari şi împroprietărirea ţăranilor. Aceasta a conferit dimensiunea „revoluţionară" a activităţii celor mai mulţi dintre studenţii şi militanţii naţionali, implicaţi de la bun început în lupta antiţaristă a diferitelor curente ideologice şi politice de orientare socialistă din cadrul Imperiului Rus de la sfârşitul secolului XIX-începutul secolului XX. „Naţionalismul revoluţionar" a crescut prin „apropierea de popor", strânsele legături cu profesorii şi preoţii de la sate, organizarea diverselor manifestaţii culturale, îmbinarea temelor naţionale şi sociale în activitatea de propagandă politică. Acest tip de naţionalism se va manifesta plenar în 1905 şi va da roadele cunoscute în anii 1917-1918.

Aşa cum arată istoricul Gheorghe Negru, identitatea românească în Basarabia a fost un act voluntar al moldovenilor din Basarabia, care s-a dezvoltat o dată cu răspândirea în această provincie a ştiinţei de carte şi a creşeterii numărului persoanelor cu studii superioare care, la un moment dat, prin intermediul literaturii româneşti şi a literaturii revoluţionare antiţariste, care tratau în mod critic politica şi teoriile imperiale ruseşti, au ajuns să descopere identitatea originii etnice şi lingvistice a moldovenilor cu cea a românilor din alte zone.

Represiunea ţaristă nu se lasă aşteptată

Activitatea naţională cu un pronunţat caracter politic a tinerilor pământeni basarabeni n-a putut scăpa vigilenţei autorităţilor ruseşti, care monitorizează intens manifestările acestora, iar în final întreprind măsuri severe de reprimare a iniţiatorilor lor. În 1902 au fost arestaţi toţi membrii societăţii, care au fost întemniţaţi mai întâi la Dorpat, apoi la Wenden. Ioan Pelivan a fost ţinut închis până în ianuarie 1903, fiind invinuit de separatism şi instigare la revoltă. Ancheta penală a durat mult timp şi a fost făcută de jandarmerie. S-a căutat să li se aplice articolul 250 din codul penal - delict împotriva statului. Curtea de Apel din Petrograd nu a găsit, însă, suficiente dovezi pentru darea lor în judecată şi dosarele au fost închise. Dar jandarmeria a urmat calea administrativă, astfel încât departamentul poliţiei a condamnat la deportare pe trei studenţi: Vasile Oatul e trimis la Penega, Ioan Pelivan - la Arhanghelsk şi Viatka, iar Alexandru Grişcov - la Onega; ceilalţi studenţi basarabeni au fost lăsaţi sub supravegherea poliţiei.

Reîntors la Chişinău, pentru puţin timp. Arestat şi trimis în Arhanghelsk

După ce este eliberat din închisoare, Ioan Pelivan termină cursurile universitare, obţine diploma în drept şi revine la Chişinău, în iunie 1903. Solicită postul de stagiar la tribunalul local, dar fără succes, din cauza faptului că i se cerea un certificat de bună purtare politică de la Departamentul de poliţie din Peterburg. Dar aici era bine cunoscut pentru activitatea sa revoluţionară de la Dorpat. Prin urmare, nu numai că nu a obţinut certificatul, dar s-a ales cu o nouă arestare. În octombrie 2003, autorităţile ţariste au dispus ca Ioan Pelivan să fie exilat pentru trei ani de zile în cel mai nordic punct al guberniei Arhangelsk, în oraşul Mezeni. În baza unui ordin al ministerului de război al Imperiului Rus a fost, însă, încadrat ca simplu ostaş în batalionul 231 „Kotelnik" din oraşul Viatka. Această măsură a fost aplicată tuturor elementelor considerate periculoase pentru siguranţa politică a Imperiului. Se urmărea trimiterea lor pe frontul ruso-japonez pentru ca administraţia şi poliţia ţaristă să se poată debarasa astfel de prezenţa lor indezirabilă. Ca să susţină licenţa, din ianuarie până în decembrie 1903, Ioan Pelivan a fost lăsat liber, dar sub supravegherea poliţiei. De acelaşi regim s-a bucurat şi Vasile Oatul.

Din exilul în care se afla la Arhanghelsk, Pelivan mărturisea, într-o scrisoare către Gheorghe Madan din Bucureşti, la 31 octombrie 1903, că „singura mângâiere" care putea să-i „uşureze zilele triste" era „literatura română". De aceea, îl ruga pe Madan să-i „expedieze operele scriitorilor români celor mai distinşi : A. Vlahuţă, Coşbuc, Eminescu, Alexandri.... Şi reviste, gazete...". Pelivan era interesat cu precădere de „operele cele mai caracteristice, în cari se oglindeşte mai bine viaţa tuturor claselor (ale) poporului român, şi mai ales a ţăranului". Aceste lucrări îi erau necesare şi pentru a le traduce în limba rusă, în scopul de a-şi procura mijloacele necesare traiului.

După o şedere relativ scurtă la Arhanghelsk, Ioan Pelivan a fost mutat la Viatka. În cele din urmă, din cauza unei boli de ochi, a fost eliberat din armată în 1905, şi transferat ca ajutor de grefier la tribunalul din Kazan.

Din nou în Basarabia pe termen lung

După dezastrul din Manciuria a războiului ruso-japonez (1903-1905), în iulie 1905 izbucneşte revoluţia în marina imperială ţaristă din Marea Baltică şi Marea Neagră, precum şi greva generală, care a cuprins mai întâi diferite centre industriale ale Imperiului Rus şi s-a extins apoi asupra căilor ferate, universităţilor etc. Astfel de mişcări s-au desfăşurat la Odessa, Kronştadt, „Potiomkin" etc. Revoluţia a avut un impact direct asupra mişcărilor naţionale din Ucraina, Polonia, Finlanda etc., dar un început timid al trezirii conştiinţei naţionale s-a produs şi în Basarabia. La Chişinău, după cum arată unii martori oculari, „revoluţia aceasta s-a manifestat prin oprirea şi răsturnarea (a) câtorva vagoane de tramvai de către muncitori şi prin câteva greve la unele fabrici, precum şi la unele şcoli". De asemenea, au avut loc atunci o serie de meetinguri, întruniri publice, discursuri, agitaţii, mai ales printre muncitori, meseriaşi şi elevi. În contextul revoluţiei, intelectualii din Basarabia încep să revendice dreptul folosirii limbii moldoveneşti în şcoală şi în biserică.

La puţin timp de la izbucnirea revoluţiei, în august 1905, Ioan Pelivan îşi ia concediu şi vine la Chişinău, unde se dedică totalmente vieţii politice şi publicistice, îmbinând munca publică şi de presă cu cea juridică, începându-şi stagiul ca ajutor de avocat la cabinetul de avocatură a lui Andrei Hristoforovici Gheorghiu.

În iunie 1907, după mari eforturi, Ioan Pelivan reuşeşte să obţină postul de locţiitor, apoi judecător de ocol la Bălţi, al doilea oraş al Basarabiei, după mărime. Faptul poate fi calificat drept o retragere (temporară sau definitivă!) de pe scena politică sau poate era o măsură de autoconservare, în noile condiţii politice.

Protestul lui Ioan Pelivan de la 1912

În mai 1912, se împlinea un centenar de la aşa-numita de propaganda imperială rusă „eliberare a Basarabiei de sub jugul turcesc şi alipirea ei la Rusia". Cu această ocazie, autorităţile

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

țariste au organizat festivități fastuoase prilejuite de aniversarea acestui eveniment istoric. La 16/28 mai 1912, la Chișinău, a sosit țarul Nicolae al II-lea cu întreaga familie imperială, membrii Consiliului de Stat, șambelani și generali, guvernatori și înalți prelați. Serviciul divin la Catedrala orașului a fost oficiat de arhiepiscopul Serafim, partizanul politicii naționalist-ortodoxe, care a elogiat răpirea Basarabiei, calificând-o ca o fericire pentru băștinași și ca un jubileu al credinței ortodoxe. A doua zi, s-au pus temeliile monumentului țarului Aleksandr I (1801-1825), pe timpul căruia a fost anexată Basarabia, gestul respectiv simbolizând trăinicia stăpânirii rusești.

Serbările organizate de oficialități nu s-au bucurat de susținerea populației băștinașe. În pofida eforturilor depuse, numărul celor prezenți la manifestații era sub așteptări. Atitudinea exprimată de românii basarabeni era rezultatul muncii desfășurate de liderii mișcării naționale din Basarabia.

Obligat să participe la ceremoniile solemne, în calitate de funcționar de stat, Ioan Pelivan nu numai că nu a făcut prezență la solemnități, dar a purtat, în mod demonstrativ, o cocardă tricoloră cernită, (în unele surse – o brățară de doliu), trimisă de sora sa Ecaterina, studentă la Facultatea de Medicină din Iași. Gestul său a indignat puternic toate cercurile rusești, luptătorul național fiind calificat drept „trădător", „separatist", „spion român" etc.

Mult mai târziu, într-o scrisoare din 15 mai 1918, o persoană de bună credință, care, în urma unui ordin venit din Petersburg, a examinat arhiva Jandarmeriei, îi comunica lui Ioan Pelivan că în acea arhivă „se găsesc informațiuni și despre incidentul, care a avut loc cu D-ta la Bălți în 1912. În raportul, adresat Petersburgului, se povestește amănunțit despre aceea, că D-ta ți-ai pus o brățară de doliu în ziua sărbătoririi centenarului alipirii Basarabiei" .

Acest comportament ostentativ al slujbașului a determinat autoritățile să inițieze o anchetă, în cursul căreia anchetatorii au pus mâna pe corespondența sa, între care și o scrisoare către tinerii studenți de la Kiev – Alexei Mateevici, Ștefan Ciobanu, Simion Murafa, Daniel Ciugureanu etc. – pe care-i îndemna ca, după terminarea studiilor, „să nu rămână în slujba dușmanului și pe teritoriul lui" (adică să nu accepte slujbe în Rusia), ci să se întoarcă în Basarabia spre a munci pentru luminarea/deșteptarea moldovenilor. Drept consecință a unei atare modalități deschise de manifestare a conștiinței naționale, Ion Pelivan a fost destituit din funcția de judecător.

După demisie se înscrie în baroul avocaților din Bălți, continuându-și activitatea național-revoluționară cu un avânt și mai mare. Evident că după incidentul respectiv, supravegherea din partea „ohranei" țariste s-a înăsprit, dar, în pofida tuturor restricțiilor, el reușește să facă călătorii în România, să păstreze relațiile cu diferite personalități de peste Prut, din contactul cu care se informa asupra vieții politice și culturale românești. Ba mai mult, e de notat abilitatea cu care Ioan Pelivan l-a corupt pe agentul secret Tânovski, pus special de autorități ca să-l supravegheze, transformându-l în omul său devotat și care-i asigura legătura cu Iașii, de unde-i aducea cărți și informații proaspete.

În zilele când la Chișinău oficialitățile ruse sărbătoreau „eliberarea Basarabiei de sub jugul turcesc", în multe orașe din România au avut loc acțiuni de protest împotriva Imperiului țarist. Cu această ocazie, marele istoric Nicolae Iorga a tipărit, la Vălenii de Munte, o carte despre trecutul Basarabiei. Lui I. Pelivan, marele savant i-a dăruit mai multe zeci de exemplare, pe care acesta, grijuliu, le-a împărțit prietenilor săi. O serie de volume au fost trimise studenților moldoveni de la Petersburg, Odesa, Dorpat și Kiev, unde activau societăți culturale ale acestora, altă parte a distribuit-o „finilor" săi din Basarabia.

Gestul plin de demnitate făcut în zilele aniversare din 1912 l-a plasat pe avocatul Ioan Pelivan în fruntea curentului de redeșteptare națională în provincia subjugată dintre Prut și Nistru. Cunoașterea împrejurărilor în care Ioan Pelivan a făcut acest gest este de mare actualitate, având în vedere că, de curând, la Chișinău, un grup de istorici și intelectuali democrați au constituit Mișcarea civică „Anul 1812".

Candidat la funcția de președinte al Sfatului Țării

După izbucnirea primului război mondial Ioan Pelivan este mobilizat din nou și trimis, întâi, în calitate de intendent la Kiev, iar apoi, în anul 1916, este trimis pe frontul românesc, la Brăila, Galați, Cahul si Bolgrad. În 1917 se afla în garnizoana Bolgrad unde lucrează pe plan național cu Ștefan Ciobanu și de unde, cu ocazia revoluției ruse, va pleca la Chișinău pentru a lua parte la toate mișcările naționale.

Ioan Pelivan a fost membru fondator al Partidului Național Moldovenesc, înființat la 30 aprilie 1917 și care a avut un rol esențial în Unirea Basarabiei cu patria mamă. Cu ocazia constituirii acestei formațiuni a fost redactat un manifest, iar reuniunea inaugurală a fost prezidată de Ioan Pelivan, care a rostit un discurs în care a amintit toate chinurile și suferințele la care au fost supuși moldovenii pe timpul dominației țariste, iar în final s-a pronunțat pentru autonomia Basarabiei.

În iunie 1917, Ioan Pelivan a publicat lucrarea Adunarea întemeietoare, care a fost cartea de căpătâi a luptătorilor basarabeni din acele vremuri.

În perioada 23–27 octombrie 1917, Consiliul Ostășesc a proclamat autonomia Basarabiei și formarea Sfatului Țării ca organ legislativ. Între membrii acestuia, Ioan Pelivan s-a dovedit a fi exponentul curentului național românesc, alături de Pantelimon Halippa, Ioan Buzdugan, Dimitrie Bogos, Gheorghe Năstase ș.a. Luând în considerare faptul că Ioan Pelivan era cel mai vechi luptător pe tărâm național, fiind cunoscut drept „nașul" moldovenilor, persoana care suferise cel mai mult pentru ideile sale naționale, Blocul Moldovenesc a luat inițiativa desemnării sale în funcția de președinte al Sfatului.

La ultima ședință, ținută în seara zilei de 20 noiembrie 1917, începând de la orele 21.15, Biroul de organizare a Sfatului Țării a aprobat ordinea de zi a deschiderii oficiale a acestuia și a confirmat candidatura lui Ioan Pelivan la funcția de președinte al Sfatului. La aflarea știrii despre desemnarea lui Ioan Pelivan drept candidat pentru postul de președinte al legislativului basarabean, reprezentanții minorităților naționale, cunoscând convingerile sale românești, au contestat decizia Biroului de organizare a Sfatului Țării.

Onisifor Ghibu, cronicar fidel al procesului politic din Basarabia din anii 1917-1918 și, totodată, participant activ la evenimentele respective, în memoriile sale făcea următoarea mărturisire: „În preziua stabilită pentru deschidere au avut loc mari dezbateri cu privire la felul cum să se organizeze acest organism, cine să fie președintele. Moldovenii s-au grupat, într-o ședință la care am participat și eu, în jurul lui Ioan Pelivan, un bun moldovan, un om de omenie, cult, licențiat în drept, cam moale de fire, dar de încredere. L-au ales pe el președinte. În ce mă privește, am fost bucuros de această alegere. Această adunare pentru alegeri s-a ținut în cursul nopții de 20 noiembrie. Am plecat de la ședință mulțumit că Sfatul Țării va avea un președinte potrivit. A doua zi, îndată ce am ajuns la Sfatul Țării în vederea deschiderii, m-am dus la Pelivan să-l felicit pentru marea zi care ajunsesem s-o trăim și pentru înalta funcție ce i s-a încredințat. Spre mirarea mea, el îmi spune că lucrurile au luat o altă întorsătură. «Aseară, după ce ai plecat dumneata – îmi spune el – au venit alții la adunare : au venit din partea minoritarilor și din partea țăranilor câțiva inși, și au spus că ei pe Pelivan nu-l vor. Pelivan e un prea pronunțat naționalist. Noi vrem un președinte care să fie neutru, și-l vrem pe Inculeț. Prin felul său de a se comporta de când a venit de la Petrograd, a câștigat

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

susţinerea minoritarilor, care cred că găsesc în el un sprijin în susţinerea intereselor lor. În faţa unei astfel de situaţii, am renunţat la hotărârea luată aseară, pentru ca preşedintele să poată fi ales cu unanimitate»" .

Într-adevăr, noaptea din ajunul deschiderii Sfatului Ţării a fost una memorabilă. Pe la ora 3 dimineaţa, Ioan Pelivan a fost vizitat, în camera pe care o ocupa la etajul 2 din clădirea viitorului Sfat al Ţării, de către „finii" săi (aşa erau numiţi susţinătorii lui Ioan Pelivan, luptători convinşi pentru cauza moldovenească) Vasile Ţanţu, Ion Buzdugan şi Anton Crihan, care l-au informat despre acţiunile întreprinse de liderii minorităţilor naţionale şi a Fracţiunii ţărăneşti imediat ce s-a răspândit vestea despre desemnarea la postul de preşedinte al Sfatului Ţării a fruntaşului partidei naţionale. Deputaţii minoritari – Kenigschatz alias Nadejda Grinfeld, preşedinte al Partidului Social-Democrat Muncitoresc Rus; Samuil Lichtman, reprezentant al organizaţiei naţionale a evreilor; Kristo Misirkov, reprezentant al organizaţiilor naţionale ale bulgarilor etc. – precum şi liderii fracţiunii ţărăneşti – Pantelimon Erhan, preşedinte al Comitetului executiv gubernial al deputaţilor ţărani din Basarabia; Teofil Cotoros, reprezentant al Comitetului executiv gubernial al Sfatului deputaţilor soldaţi şi muncitori; Vasile Rudiev, deputat din partea Comitetului executiv gubernial al deputaţilor ţărani; Vladimir Ţiganco, deputat din partea ţăranilor din judeţul Hotin, etc. – aproape la unison, au declarat că „Pelivan nu e bun. Ştim dinainte că el va căuta să ducă Basarabia la Prut, spre România". La suprema demnitate din Basarabia românească, deputaţii minoritari îl doreau pe un „partizan al revoluţiei şi al Republicii Democrate Ruse". În opinia lor, persoana care exprima mai îndeaproape interesele lor, la acel moment, era Ion Inculeţ.

„Finii", firește, mai puţin iniţiaţi în ale politicii şi mai radicali în acţiuni, au rămas contrariaţi de poziţia „naşului", care-i îndemna să mediteze împreună asupra momentului politic actual. După multe discuţii, fiind convinşi de argumentele „naşului", tinerii au plecat să comunice cele convenite membrilor Blocului Moldovenesc, dar şi lui Ion Inculeţ.

Astfel, pentru a evita o situaţie tensionată în chiar momentul crucial de deschidere a Sfatului Ţării şi a asigura o stabilitate politică relativă, cel puţin, Ioan Pelivan a făcut un pas de supremă admiraţie : în numele cauzei, a renunţat la demnitatea de preşedinte al Sfatului Ţării şi la suprema satisfacţie pe care i-o oferea istoria şi neamul pentru drepturile căruia el a luptat cu multă jertfire. În contextul politic creat în toamna anului 1917, a sprijinit personal candidatura lui Ion Inculeţ şi a îndemnat pe susţinătorii săi să-şi dea votul pentru favoritul etniilor conlocuitoare. Gestul lui Ioan Pelivan i-a surprins pe mulţi din admiratorii săi. Petre V. Haneş, profesor şi istoric literar din Vechiul Regat, care în acele zile se afla la Chişinău, a rămas uimit de faptul că Ioan Pelivan „a primit, cu inima voioasă, să ocupe altul locul ce i se cuvenea". Acţiunea ieşită din comun valida adevărata maturitate politică a luptătorului naţional şi confirma faptul că marelui patriot îi erau străine ambiţiile personale.

Actul de înaltă ţinută morală al lui Ioan Pelivan l-a surprins şi pe Ion Inculeţ. Se cunoşteau din copilărie, ambii fiind de baştină din aceeaşi localitate – satul Răzeni din judeţul Lăpuşna (Ioan Pelivan născut la 1 aprilie 1876, iar Ion Inculeţ – la 5 aprilie 1884). Au copilărit în satul natal şi au învăţat la aceeaşi şcoală primară, probabil au avut aceiaşi/aceleaşi învăţători/învăţătoare. Apoi au studiat la Seminarul Teologic din Chişinău, după care Ioan Pelivan a urmat Facultatea de Drept a Universităţii din Dorpat, iar Ion Inculeţ – Facultatea de Ştiinţe Fizico-Matematice a Universităţii din Sankt Petersburg. După ani de despărţire, revoluţia rusă din 1917 le-a dat întâlnire la Chişinău, oferindu-le şansa să-şi manifeste ataşamentul faţă de poporul din sânul căruia au ieşit şi, la acea oră, erau chemaţi să-l reprezinte cu demnitate.

Evenimentele ulterioare au confirmat justeţa tacticii elaborate şi aplicate de Ioan Pelivan. În şedinţa din 21 noiembrie 1917, Ion Inculeţ a fost ales cu unanimitate de voturi preşedinte al Sfatului Ţării. Această acţiune politică a produs în întreaga Basarabie cea mai bună impresie, demonstrând populaţiei că Sfatul Ţării este la înălţimea misiunii sale. În calitatea sa de preşedinte al Sfatului Ţării şi mai apoi de preşedinte al Republicii Democratice Moldoveneşti, Ion Inculeţ s-a manifestat ca un promotor consecvent al intereselor naţionale, mărturie supremă fiind în acest sens semnătura sa pe declaraţia de Unire a Basarabiei cu România din 27 martie 1918, materializarea visului unei întregi generaţii de luptători naţionali, inclusiv a lui Ioan Pelivan.

În ziua de 21 noiembrie 1917, la deschiderea Sfatului Ţării, într-o atmosferă însufleţitoare, Ioan Pelivan a ţinut o amplă cuvântare, în care se oglindesc suferinţele românilor basarabenilor şi dorinţa acestora de libertate şi unire cu patria mamă.

Director al Afacerilor Externe în primul guvern al Republicii Moldoveneşti

La 2 decembrie 1917, are loc proclamarea Basarabiei drept Republică Moldovenească Federativă, iar la 6 decembrie este dată publicităţii declaraţia guvernului ales. Ioan Pelivan face parte şi el din primul guvern al Republicii Moldoveneşti în calitate de Director al Afacerilor Externe. Fără a urmări vreodată interese sau ambiţii personale, el declara că „Am primit să intru în această formaţie de directori vrând să fiu la curent cu tendinţele lor şi ca să pot lupta pentru singura mea ţintă: Unirea cu România". Într-adevăr, deţinând acest post, el a jucat un rol covârşitor în intervenţia trupelor române în Basarabia.

În împrejurările critice pentru interesele naţionale, când activitatea Sfatului Ţării era ameninţată în mod direct de forţele bolşevice anarhizante, aşa cum va arăta mai târziu un protagonist al evenimentelor, Dr. Petru Mătaş, în acea vreme căpitan în corpul voluntarilor ardeleni aflaţi în Basarabia, „mulţi viteji de astăzi nu erau tocmai la înălţime, unii poate nu le aveau, alţii poate le ascundeau acele virtuţi româneşti ce se cereau, - trebuia mult suflet spre a nu pierde busola în haosul ideologic ce-şi făcea loc în pătura intelectuală de la Chişinău. Onoare falangei naţionaliste, că nu s-a pierdut momentul, - dar meritul cel mare revine incontestabil lui Ioan Pelivan, românului adevărat de pe atunci" . Având calitatea de ministru de Externe al tinerei Republici Moldoveneşti, Ioan Pelivan era, potrivit aceloraşi aprecieri, „tipul reprezentativ daco-roman, cu ochii blânzi albaştri, cu o noblеţe sufletească pilduitoare, păşea hotărât, fără nici o clipă de şovăire, pe calea desenată de destinul neamului". „Nici o jertfă nu e prea mare pentru mine – zicea Pelivan – ori de câte ori întâmpin vreo opoziţie sau altă piedică" .

Situaţia incertă şi pătrunderea ideologiei bolşevice printre militarii din unităţile din Basarabia au făcut ca, la începutul anului 1918, anarhia să devină incontrolabilă în acest teritoriu. Noua conducere a Basarabiei nu se putea baza pe regimentele moldoveneşti infestate şi ele cu virusul bolşevismului. Pe de altă parte, intervenţiei unei armate străine i se opuneau vehement reprezentanţii minorităţilor naţionale, şi mai ales ai evreilor. Unii reprezentanţi ai Republicii Moldoveneşti, printre care Pelivan se afla în prima linie, îşi dădeau, totuşi, seama că, pentru a stopa fărădelegile şi acţiunile banditeşti, a garanta pacea civilă şi recoltele din ţinut, singura forţă militară organizată la care se putea apela nu era decât cea a României. Armata română rămăsese singură pe frontul de est după retragerea ruşilor, fiind şi ea nevoită în cele din urmă să accepte armistiţiul cu germanii la 9 decembrie 1917. La 22 decembrie 1917, prin intermediul Consiliului Directorilor, Sfatul Ţării a cerut guvernului român aflat la Iaşi să trimită armata să restabilească ordinea. Adresa către guvernul român de la Iaşi a fost întocmită de Ioan Pelivan, în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

calitatea sa de ministru de Externe al Republicii Moldovenești, în condițiile în care existau încă rezerve serioase față de o intervenție a armatei române, care să arunce peste Nistru epavele armatei rusești, ce pereclitau existența Republicii, și a pune astfel capăt anarhiei create de forțele bolșevice. În adresa semnată de Ioan Pelivan, Vladimir Cristi și Pantelimon Erhan, adresată generalului Iancovescu, se solicita : „Conform hotărârii Directorilor Generali ai Republicii Moldovenești, vă rugăm să binevoiți a dispune trimiterea în Chișinău a unui regiment ardelenesc cu posibilă urgență. Totodată vă rugăm să ordonați ca acest regiment să stea la dispoziția Directoratului Republicii Moldovenești". Ca urmare a acestui demers, a fost trimis un batalion de ardeleni în frunte cu generalul rus Kantzer, iar alt batalion de ardeleni staționat la Kiev a primit ordin să se pregătească pentru o eventuală intervenție în Basarabia.

În calitate de Director al Afacerilor Externe, Ioan Pelivan s-a deplasat la Iași, unde a avut contacte și discuții cu Nicolae Titulescu și cu primul ministru al României, Ion I.C. Brătianu. La întoarcere, a avut mult de furcă cu bandele de bolșevici și nu de puține ori i-a fost pusă viața în pericol. La 6 ianuarie 1918, Ioan Pelivan este condamnat la moarte de către organizația Front Otdel, fondată de comuniști. A scăpat cu viață doar datorită devotamentului prietenilor săi care l-au ajutat să se deghizeze în ostaș bolșevic și să fugă din Chișinău până la Suruceni. De aici, Pelivan a ajuns cu bine la Iași, de unde s-a reîntors în mod triumfal la Chișinău, împreună cu armata română, pentru a cărei intervenție legitimă luptase din greu.

Trupele române, conduse de generalul Ernest Broșteanu, însoțit de generalul Henri Berthelot, comandantul misiunii franceze, au trecut Prutul în ziua de 10 ianuarie 1918, fiind întâmpinate cu bucurie de populația basarabeană. Înaintarea spre capitala Basarabiei s-a făcut rapid. Înainte de sosirea trupelor române la Chișinău, a avut loc ședința comună a tuturor comitetelor militare moldovenești, prezidată de președintele Sfatului Țării, Ion Inculeț. Pe 12 ianuarie, aceste comitete revoluționare au trimis la Călărași o delegație în frunte cu Ion Inculeț și Ioan Pelivan, pentru a veni în întâmpinarea diviziei a 11-a care se îndrepta spre Chișinău și a discuta cu generalul Broșteanu condițiile intrării în capitala basarabeană. Pe 16 ianuarie 1918 s-a reușit eliberarea Chișinăului de jefuitori. Unitățile bolșevice s-au retras la Tighina, fără a opune rezistență, fiind complet anihilate la 7 februarie.

În legătură cu felul în care Ioan Pelivan a acționat în acele momente dificile pentru situația românilor basarabeni, același Petru Mătaș arăta că „mai tare în caracter neșovăelnic, mai dârz în sentimentele naționale și mai cu mult tact în mânuirea directivelor ce-și propunea în sensul scopului final al unirii -, nici unul nu era dintre moldovenii noștri decât modestul nostru Ioan Pelivan. Căci totdeauna a lucrat mult și fără zgomot, era sensibil pentru orice încetineală sau insucces momentan în cursul evenimentelor. Ardea de dorul de a-și vedea visul cu un ceas mai înainte realizat".

Deputat în Sfatul Țării

Ca deputat în Sfatul Țării pe tot parcursul existenței acestuia, Ioan Pelivan s-a implicat activ, jucând un rol însemnat în cele mai importante evenimente ale activității acestui organism legislativ al Basarabiei, precum: votarea independenței Republicii Moldovenești la 24 ianuarie 1918 și hotărârea istorică luată la 27 martie 1918, când Sfatul Țării a votat Unirea cu patria mamă România, iar Pelivan s-a aflat în rândul majorității de deputați (în număr de 86), care s-au pronunțat „Pentru".

În afară de postul de Director al Afacerilor Externe pe care l-a deținut în timpul celor două guverne ale Republicii Moldovenești, Ioan Pelivan a mai fost de asemenea membru în diverse comisii ale Sfatului Țării, precum : Comisia de Regulamente, Comisia de Declarații și Statute și Comisia Administrativă.

În fruntea delegației Basarabiei la Conferința Păcii de la Paris

Între anii 1919 -1920, Ioan Pelivan detine funcția de ministru al Justiției în Guvernul condus de Al. Vaida-Voievod. În aceea perioadă, au avut loc lucrările Conferinței de Pace de la Paris. Delegația română la Versailles a fost condusă de primul-ministru Ion I. C Brătianu. Sarcina principală care a stat în fața sa a rezidat în recunoașterea internațională a noilor hotare a României conform înțelegerilor din anul 1916 și a actului Unirii Basarabiei cu Țara de la 27 martie 1918. Consiliul Suprem al Antantei însă nu se grăbea să-și onoreze angajamentele luate. Inițial a existat chiar proiectul păstrării monarhiei habsburgice în care națiunile netitulare ar fi obținut un grad mai mare de autonomie. Logica evenimentelor a făcut ca aceste planuri să fie abandonate. Or, încăpățînarea și orgoliul de nemăsurat al nobilimii maghiare, care nu a dorit să cedeze nici o iotă din privilegiile sale, au jucat același rol nefast pentru Austro-Ungaria, precum cele ale șleahtei poloneze pentru fosta Rzeczpospolita.

La Conferința de Pace de la Paris, Ioan Pelivan a fost delegat ca reprezentant al Basarabiei, împreună cu Gheorghe Năstase, Ioan Codreanu și Sergiu Cujbă de către Congresul Țărănesc din Basarabia. Misiunea principală a delegației Basarabiei era să aducă la cunoștința opiniei publice mondiale voința populației din regiune de a se reuni cu Țara.

În cadrul Conferinței se știe că „Cei Patru Mari", Georges Clemenceau, Woodrow Wilson, Lloyd George și Vittorio Orlando s-au purtat foarte arogant atât cu țările învinse, cât și cu foștii lor aliați mai mici, România numărându-se printre cei din urmă și fiind considerată „stat cu interese limitate". Această atitudine este consemnată și de către Pelivan, în una din scrisorile sale: „Aliații ne tratează extraordinar de prost ... Noi suntem tratați în așa mod, încât este posibil ca șeful nostru să nu iscălească preliminariile", iar la 30 mai 1919: „Starea sufletească a delegației române este foarte încordată. Așteptăm din zi în zi să strângem geamantanele și să plecăm".

Corespondența lui Ioan Pelivan, în perioada cât s-a aflat la Paris, cu prietenii și colegii săi, în special cu Dr. Daniel Ciugureanu, Pantelimon Halippa și Ion Inculeț, reflectă în mod grăitor desfășurarea evenimentelor din acea perioadă. Toate greutățile prin care trecea delegația română, provocările la adresa legitimității Sfatului Țării și a actului din 27 martie 1918, situația încordată de la Paris, toate acestea sunt descrise în scrisorile pe care el le adresează celor sus-menționați.

Duplicitatea poziției apusene față de cele ce se întîmplau în această regiune s-a manifestat și prin faptul că la Conferință au fost invitați să-și expună poziția și reprezentanții emigrației ruse în frunte cu fostul ambasador al Rusiei la Paris V. Maklakov, ex-mareșalul nobilimii basarabene, A. Krupenski, ex-ministrul de externe rus, S. Sazonov și fostul speaker al Dumei de Stat, cneazul Gh. E. Lvov, reuniți în așa zisa „Conferință Politică Rusă". Evident, aceștia negau dreptul inalienabil și legitim al României de a reuni toate pământurile românești în componența unei singure țări.

Cele invocate cu un secol în urmă de către Maklakov, Krupenski și isonarii lor din „Evreiskaia Tribuna" nu diferă aproape cu nimic de cele pe care astăzi le înaintează separatiștii smirnoviști și adepții „moldovenismului" sforăitor de la Chișinău. Se vorbea și atunci despre faptul că Basarabia, la momentul anexării ei în anul 1812 de către Imperiul Rus, demult nu mai aparținea Moldovei, că România pe atunci nu exista ca stat, că interfluviul Pruto-Nistrean este un „pământ ancestral al slavilor răsăriteni", că Basarabia a fost un pământ practic nepopulat, că actul

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Unirii din 1918 nu corespunde normelor dreptului internaţional, că deputaţii Sfatului Ţării l-au semnat fiind ameninţaţi de mitralierele româneşti etc., etc.

„Argumentele" emigranţilor ruşi au fost combătute într-un mod strălucit de către emisarul Sfatului Ţării la Conferinţa de Pace de la Paris, Ioan Pelivan. În acest scop, fruntaşul basarabean a colaborat intens cu ziarele „Le Temps", „La Victorie", „La Patrie" ş.a., dar a editat şi gazeta „La Bessarabie". Activitatea publicistică a lui Ioan Pelivan din acea perioadă a jucat un rol foarte însemnat, întâi de toate fiindcă a adus la cunoştinţa opiniei publice internaţionale situaţia reală a Basarabiei în contextul relaţiilor internaţionale, şi apoi nu de puţine ori Pelivan a scris articole-replici la adresa mincniunilor pe care duşmanii intereselor populaţiei basarabene le turna în ziare şi reviste din diferite ţări ale lumii. Meritele lui Ioan Pelivan în activitatea pe plan propagandistic în sprijinul poziţiei României în problema basarabeană au fost apreciate în mod deosebit de marele istoric român Nicolae Iorga. În obişnuita sa manieră, poate puţin exaltată, el scria: „Reunirea Basarabiei la România nu a fost un succes al diplomaţiei româneşti, cum s-a afirmat în permanenţă, ci rezultatul propagandei efectuate de Pelivan la Paris".

Până la urmă însă, pe măsură ce lucrările Conferinţei se desfăşurau, Marile Puteri au fost nevoite să cedeze cerinţelor drepte ale delegaţiei române, mai ales că la putere în Rusia se stabiliseră aproape definitv bolşevicii, care erau duşmani declaraţi ai societăţii occidentale, astfel că pe data de 28 octombrie 1920 se semneaza Protocolul basarabean, care prevedea recunoasterea Basarabiei ca teritoriu al Romaniei, semnat de Romania, Franţa, Marea Britanie, Italia si Japonia. O prevedere a tratatului menţiona că acesta intra în vigoare în momentul ratificării lui de către organele legislative ale statelor semnatare. Anglia l-a ratificat în 1922, Franţa – 1924, Italia – 1927, Japonia – niciodată, ceea ce a constituit un motiv de şantaj din partea puterilor europene împotriva României.

Viaţa şi activitatea lui Ioan Pelivan în perioada dintre cele două războaie mondiale

Întorcându-se în ţară, Ioan Pelivan continuă să activeze cu acelaşi avânt în viaţa obştească a Basarabiei şi a României Mari, fiind o perioadă ministru al Justiţiei în guvernul condus de Alexandru Vaida Voievod.

În anul 1922, Ioan Pelivan a fost trimis de Guvernul român la Conferinţa de pace de la Geneva. În 1923 s-a înscris în Partidul Naţional Tărănesc Român, deţinând apoi mai multe mandate de deputat în Parlamentul României.

Pe tot parcursul activităţii sale politice el a căutat să protejeze drepturile şi interesele basarabenilor de orice abuz, şi să le înlesnească cât mai mult viaţa.

Franc, onest şi corect, de fiecare dată când vorbea, Ioan Pelivan punea atâta suflet în cuvintele sale, încât nimeni nu încerca deschis să-l contrazică. În parlamentul român a pus sistematic în discuţie problemele cu care se confrunta populaţia basarabeană, mai ales proasta administraţie trimisă din regat şi comportamentul abuziv al jandarmilor. Pentru această atitudine corectă şi tranşantă Ioan Pelivan a fost aspru criticat, însă, după cum am mai spus, mai mult pe după spate, căci nu era nimic de reproşat unui om care spunea deschis adevărul.

În 1927-1936 a condus filiala din Basarabia a Asociaţiei de Cultură „Astra". Mai mulţi ani a activat şi ca director al revistei Viaţa Basarabiei.

Ioan Pelivan a fost apreciat, iubit şi respectat întotdeauna mai ales datorită verticalităţii sale de om integru. Acest aspect s-a evidenţiat cu prisosinţă şi cu ocazia jubileului de 60 de ani ai lui Ioan Pelivan, care a fost sărbătorit la l iunie 1936. La iniţiativa „Asociaţiei foştilor deputaţi ai Sfatului Ţării" şi sub preşedinţia Mitropolitului Gurie acest jubileu a fost transformat într-o adevarată sărbătoare naţională. La această aniversare au venit cele mai mari personalităţi ale Basarabiei, mulţi fiind prietenii cei mai buni ai lui Ioan Pelivan, ca de exemplu: Vladimir Cristi, Elena Alistar, Pantelimon Erhan, Gherman Pântea, Ştefan Holban etc. Totodată, nu trebuie să uitam faptul că cel mai bun prieten, prieten de o viaţă a fost propria sa soţie, care pe parcursul anilor a stat mereu alături de dânsul. Maria Pelivan era olteancă, descendentă din cunoscuta familie Gogu. S-a născut în martie 1886 la Craiova. Face studiile la „Belle Arte" la München, Germania. Cunoştea foarte bine franceza şi germana. Căsătorindu-se cu Ioan Pelivan s-a stabilit cu traiul la Chişinău, pe str. Viilor (azi Al. Mateevici), „într-o casă mare, dar veche, un fost conac bisericesc, înconjurat de livadă". Aici se va dedica activităţii de caritate şi asistenţă socială. Astfel ea devine preşedinta „Asistenţei publice pentru copii din oraşul Chişinău", totodată situându-se şi în fruntea „Crucii Roşii din Basarabia". A colaborat la „Revista arheologică bisericească" din Chişinău. A fost profesoara de limba germană şi a tradus lucrări ale autorilor germani. A fost şi preşedinta societăţii umanitare „Principele Mircea" pentru ocrotirea copiilor orfani. Pentru activitatea ei neobosită pe tărâmul social şi umanitar a fost distinsă de Guvernul român cu un şir de decoraţii, printre care amintim aici: „Meritul Sanitar" clasa I-a, „Răsplata Muncii", „Coroana României" în grad de cavaler. De asemenea din mărturiile fiicei adoptive a familiei Pelivan Nadejda Perju Mardare, aflăm că Maria Pelivan colecţiona tablouri şi icoane vechi, iar Ioan Pelivan era „un împătimit colecţionar de documente vechi româneşti având o bibliotecă imensă „într-o cameră de vreo 40 metri pătraţi".

În 1940, la 28 iunie, când Basarabia şi Nordul Bucovinei au fost invadate de trupele sovietice, în urma cunoscutelor note ultimative, Maria Pelivan se afla la Bucureşti, fiica lor adoptivă Nadia(e) şi soţul ei se aflau la Iaşi, iar Ioan Pelivan - la Chişinău. Soţul Nadiei era ofiţer la biroul de informaţii al unei divizii şi primise prin cod cifrat ştiri îngrijorătoare cu privire la faptul că sovieticii îşi concentrează armatele la Nistru, pregătindu-se să invadeze Basarabia. Atunci el i-a dat un telefon urgent lui Ioan Pelivan şi i-a spus să vină imediat la Iasi. „Luând cu el atât, cât a încăput într-o valiză, Ioan Pelivan a plecat cu primul tren spre Iaşi". După 22 iunie 1941, atunci când Maria şi Ioan Pelivan au revenit la Chişinău, nu au mai gasit nimic din colecţiile de cărţi şi documente vechi, întreaga casă fiind jefuită de către sovietici.

Calvarul regimului comunist

În anul 1944 familia Pelivan a fost nevoită să se refugieze din nou la Bucureşti. La 4 mai 1950, la ora trei noaptea, persoane de la securitate îl arestează pe Ion Pelivan. Era deja in etate, avea 74 de ani şi era destul de bolnav. Securiştii au spus familiei că îl iau pe Ioan Pelivan ca să dea o declaraţie şi pe urmă îl eliberează. De atunci, însă, nimeni din familia Pelivan nu l-a mai văzut.

După o lună de zile de la arestarea lui Ioan Pelivan au venit iarăşi câţiva securişti cu un camion la Maria Pelivan, spunându-i: „Sunteţi Maria Pelivan? Aveti dispoziţia să vă mutaţi de aici. Aveţi voie să luaţi patul şi lucrurile de îmbrăcat. Atât. Vă mutăm în altă parte".

Demolată sufleteşte după arestarea soţului, Maria Pelivan a fost dusă într-o cameră de pe strada Olari, care semăna mai mult cu o magazie. Din cauza pivniţei de dedesubt, încăperea era rece şi umedă. La început era supravegheată să nu plece din această locuinţă, apoi treptat supravegherea a slăbit.

Peste câteva luni a fost arestat şi soţul Nadiei, care era pe atunci maior în rezervă. Din mărturisirile Nadiei aflăm că: „Profesorul facultăţii de teologie din Chişinău C.Tomescu, unul din-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

tre puţinii supravieţuitori ai închisorii din Sighet, a venit în 1962 la Maria Pelivan şi i-a spus că la Sighet a stat într-o cameră cu Ioan Pelivan, i-a povestit despre martirajul acestuia. Din cauza frigului şi a umezelii din închisoare Ioan Pelivan avea dureri reumatice feroce. Temnicerii-bestii îl jigneau, îl scuipau, îi trăgeau palme, ceea ce îi provoca o suferinţă morală mai mare decât cea fizică. Din cauza alimentaţiei proaste suferea de subnutriţie. S-a stins încetişor (la 25 ianuarie 1954). A fost scos noaptea si înmormântat la cimitirul închisorii".

Cu mare greutate, şi la rugăminţile şi la intervenţia rudelor şi apropiaţilor săi, s-a permis ca acest erou al poporului român să fie reînhumat în cimitirul de la Cernica, pe „aleea basarabenilor". La 4 aprilie 1976 osemintele lui au fost reînhumate la mănăstirea Cernica, alături de mormintele altor luptatori basarabeni. Atunci a fost oficiată o slujbă de pomenire în prezenţa unei mari mulţimi, majoritatea fiind basarabeni. În legătură cu acest eveniment, organele de securitate au întreprins măsuri pentru a cunoaşte din timp conţinutul alocuţiunilor şi a-i determina pe vorbitori să se limiteze în cuvântul lor la activitatea profesională a lui Pelivan, "fără a se referi la pretenţii teritoriale şi alte aspecte politice tendenţioase" . În cadrul ceremoniei de reînhumare, a fost oficiată o slujbă de pomenire în prezenţa unei mari mulţimi, majoritatea fiind basarabeni. După cuvântările preoţilor Vasile Ţepordei şi Dumitru Balaur, prof. Constantin Tomescu, Elefterie Sinicliu, Tudor Grossu ş.a., a fost citită o scrisoare din partea lui Pantelimon Halippa, care a evocat în acest fel valenţele multiple ale personalităţii lui Ion Pelivan. Potrivit unei note a securităţii, din 14 aprilie 1976, una dintre coroanele puse atunci la mormânt, având inscripţia "Din partea prietenilor transnistreni", ar fi dat naştere la un protest al unei "ambasade, care s-a sesizat de conţinutul inscripţiei". Discutând acest aspect cu un apropiat al său, Halippa a spus că un protest ar fi putut fi îndreptăţit dacă în inscripţia de pe panglică se spunea "românii transnistreni" în loc de "prietenii transnistreni"; aşa, vorbindu-se de "prietenii transnistreni", se face referire numai la relaţii personale ale lui Pelivan, fără nici o posibilitate de generalizare. Ca şi ceremoniile funerare ale altor fruntaşi ai mişcării naţionale, reînhumarea lui Pelivan a constituit o ocazie potrivită pentru a se reaminti de visul basarabean.

Posteritatea lui Ioan Pelivan

Probabil cel mai de seamă membru al Sfatului Ţării, Ioan Pelivan a fost totodată şi cel mai cinstit politician basarabean, deosebindu-se de restul politicienilor din epocă prin comportamentul său corect fără pic de „politicianism" într-însul. Însă în pofida francheţii şi a corectitudinii sale, el s-a sfârşit, după cum am arătat, în chinuri inimaginabile. Totuşi, „naşul moldovenilor", după cum era supranumit de către prieteni, a lăsat în urma sa, în afară de uriaşul edificiu la clădirea căruia a muncit şi care este unirea, numeroase lucrări şi studii istorice ce ne sunt astăzi de mare folos şi care se păstrează în formă de manuscris în Arhivele Naţionale ale României în bogatul fond documentar „Ioan Pelivan". Pelivan a fost un îndrăgostit de istorie. A fost pasionat mai ales de trecutul zbuciumat al Basarabiei. A scris el însuşi o serie de studii istorice despre această provincie românească. Dar mai ales a ştiut să aprecieze cu admiraţie şi cu dreptate studiile altora cu privire la trecutul ţinutului său. În repetate rânduri s-a referit la interesul lui Nicolae Iorga faţă de Basarabia.

Ioan Pelivan lasă posterităţii o impresionantă moştenire publicistică şi literară, nevalorificată pe deplin, semnându-şi lucrările cu Ioan Pelivan, dar şi cu Jean Bieletzki, Ion Rezeneanul şi M.Inorodet. Numele lui îl poartă astăzi o stradă din sectorul Buiucani al Capitalei, precum şi un sat din judeţul Orhei.

Oraşul Chişinău, la început de secol XX.
Ilustraţiile ce însoţesc acest text aparţin autorului

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

O seară românească la Jewish Film Festival

Avându-l ca director pe criticul de film Paul Ghițiu, secundat în *boardul onorific* de senatorul Radu F. Alexandru și criticul de artă Irina Cajal, subsecretar de stat la Ministerul Culturii, alături de E.S. dl. Dan Ben Eliezer, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Israelului la București, Jewish Film Festival și-a propus mai mult decât o simplă cunoaștere a fenomenului cultural reprezentat prin filmul produs în Israel sau de regizori, actori ori producători cu ascendențe evreiești din lumea întreagă, inclusiv din România, cât mai ales valorificarea unei anume *identități etnice,* reprezentată prin totalitatea manifestărilor creatoare, fie ele tehnice, artistice, medicale, economice și de orice altă natură. În esență, după cum sublinia Paul Ghițiu în preambulul Festivalului, *orice act de cunoaștere este un act cultural.* În acest sens, Festivalul Filmului Evreiesc a reprezentat, în opinia organizatorilor, cărora li s-au adăugat Primăria Municipiului București, Centrul de Proiecte Culturale - Arcub, alături de comunitatea Evreilor din București și grupul editorial Noi - Media Print și Centrul Național Cinematografic, pentru a-i semnala pe cei mai activi, "un vehicul" pentru promovarea moștenirii culturale și educarea tinerilor în sensul toleranței interetnice și interculturale.

Mai mult decât atât, Festivalul a însemnat și prezența la București a peste 40 de filme, cele mai multe în *premieră,* însumând 79 de premii internaționale, 13 premii de prestigiu (Cannes, Cesar etc.) și reîntâlnirea, la București, cu o serie de personalități internaționale, unele cu ascendențe în țara noastră.

Între întâlnirile *de suflet,* cu larg ecou în inimile multor iubitori ai filmului și scenei, semnalăm vizionarea, urmată de o discuție liberă cu protagoniștii, a filmelor *Oare cât trăiesc cocorii* (regia Dan Paul Ionescu) și *Destinul unei actrițe - Rozina Cambos* (regia Irina Farmache). Manifestarea a precedat ultima zi a Festivalului, fiind găzduită de cinematograful Scala, sâmbătă 25 iunie.

Reîntâlnirea cu câțiva dintre marii noștri artiști, este o dovadă că, fără a uita lecțiile trecutului, evreii din România știu să întindă o mână celor care îi înțeleg și îi cunosc. *(CRONICAR)*

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Angela BOTEZ, *Philosopher*
Ion CONSTANTIN, *Historian*
Viorel COSMA, *Musicologiste*
Teodor DIMA, *Romanian Academy*
Silviu N. Dragomir, *Historian*
Emil LUNGEANU, *Writer*
Nicolae MAREȘ, *Diplomat*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Ion C. ROGOJANU, *Bibliophile*
Constantin ROTARU, *Priest*
Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Gabriela TOMA, *Librarian*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite următoarele surse, cum urmează: http://ala.org/ala/aboutala/offices/oitp/publications/policybriefs/index.cfm; www.zf.ro; http://www.electroblogro.com; http://www.opiniateleormanului.ro; http://www.lucrurigratis.ro; http://astra-blajeana.blogspot.com; http://deleau-marius.blogspot.com/2011; http://www.intelepciune.ro; http://openlibrary.org; http://tribuna.md; http://www.okazii.ro; http://books.google.com; www.antena3.ro; http://madkiwibird.wordpress.com; http://calatorii.myfreeforum.ro; http://plaiuriromanesti.blogspot.com; http://www.unibuc.ro; http://commons.orthodoxwiki.org; http://www.bestmusic.ro;

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulțumim pe această cale colaboratorilor și prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziție, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cărţi noi, primite la redacţie

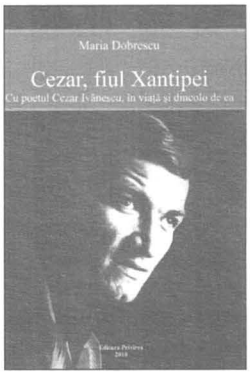

Maria DOBRESCU, *Cezar, fiul Xantipei. Cu poetul Cezar Ivănescu în viaţă şi dincolo de ea,* Bucureşti, Editura Privirea, 2010, 208 p.

Eu sunt convins că existenţa noastră de aici, de pe Pământ, este negativul alteia, plină de lumină. Moartea este doar un ritual de trecere spre adevărata noastră esenţă şi fiinţă. Nu trebuie să credem că această experienţă a călătoriei noastre pe Pământ este o experienţă în totalitate negativă [...]

Şi totuşi, în infern, învăţăm să iubim, să ne sacrificăm, să ne dăruim, să fim generoşi. Este un infern feeric. Anamneza angelică pe care ne-o facem, din când în când, ne indică spre ce ne îndreptăm. Spre Dumnezeu. **(Cezar Ivănescu)**

Maria DOBRESCU, *Cinci decenii de diplomaţie. Despre relaţiile româno-albaneze, într-un dialog cu ambasadorul Gheorghe Micu,* Bucureşti, Editura Privirea, 2011, 256 p.

Volumul de faţă este mai mult decât unul de memorii. Este o reflectare a unei epoci istorice importante din viaţa internaţională, şi anume a comunismului particular din Albania şi România, dar şi a lansării celor două ţări pe drumul fără întoarcere al regimului democratic [...] Adevărul este spus aici conjunctural, dar şi nefardat, autocenzura interlocutorilor este compensată de mărturisiri crude, iar interogatoriile construiesc secvenţe de film realist. Nu se ştie cine a căzut în plasa celuilalt: jurnalistul în capcanele dibace ale diplomatului, sau oficialul în cursa abilă a ziaristului.

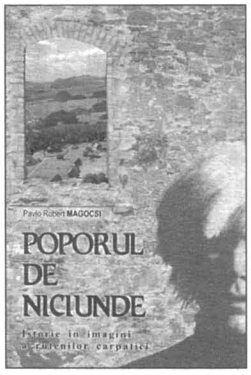

Pablo Robert MAGOCSI, *Poporul de niciunde. Istorie în imagini a rutenilor carpatici. Comentarii de subiect la imagini, Valerii Padeac, traducere în limba română de Elena Chilaru,* Ujgorod, Editura lui V. Padeac, 2007, 120 p. cu ilustraţii

În prezent, guvernele Slovaciei, Poloniei, Ungariei, României, Serbiei şi Croaţiei recunosc rutenii carpatici drept minoritate naţională. Rutenii din România au organizaţia lor proprie, „Asociaţia culturală a rutenilor din România", îşi au propriul deputat ce reprezintă interesele lor culturale şi cetăţeneşti în Parlamentul de la Bucureşti. În rezultatul recunoaşterii oficiale a rutenilor drept popor aparte, ei beneficiază de asistenţă financiară de la guvernele acelor ţări unde locuiesc.

Constantin DOBRESCU, Ion C. PETRESCU, *Căderea Constantinopolului, ultima citadelă a creştinismului din sud-estul Europei,* Ploieşti, Editura Premier, 2009, 200 p.

Cel mai sângeros sultan al istoriei otomane a trăit, a domnit, a torturat şi ucis sute de mii de oameni într-un secol pe care l-am caracteriza a fi fost secolul celor mai numeroase şi mai nimicitoare războaie din tot evul mediu, căci acest secol marchează începutul crizei aristocraţiei. Tot secolul al XV-lea este în acelaşi timp şi secolul înfloririi în Italia şi în alte ţări a artelor Renaşterii, precum şi secolul afirmării mai puternice a Umanismului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

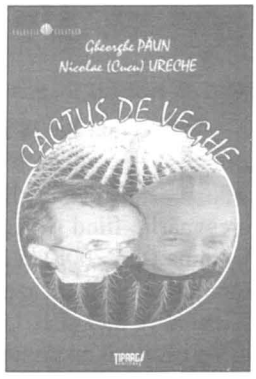

Gheorghe PĂUN, Nicolae (Cucu) URECHE, *Cactus de veghe,* Pitești, Editura Tiparg, 2011, 216 p. cu ilustrații

Cartea se vrea o întâlnire cu umorul, nimic mai mult, nimic mai puțin, de aceea nici nu am organizat epigramele în vreun fel, pe „teme", de aceea am făcut ca și epigramele să se întâlnească, la puține pagini distanță, cu vreo caricatură cu care să „rimeze" prea mult. Ce-a ieșit vom vedea, vom auzi și vom citi... **(Gheorghe Păun)**

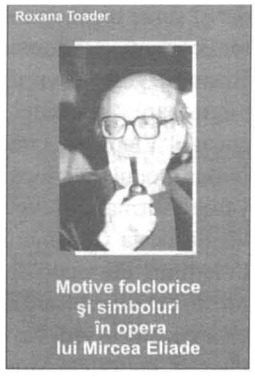

Roxana TOADER, *Motive folclorice și simboluri în opera lui Mircea Eliade,* Pitești, Editura Zodia Fecioarei, 2011, 142 p.

În totalitatea ei, creația epică și concepția despre mit a lui Mircea Eliade, filosofia sa de viață și de existență constituie o replică, dintre cele mai optimiste, la escatologia acestui abia consumat final de mileniu. Privită în ansamblu, opera lui Mircea Eliade impresionează prin complexitate, profunzime și unitate. Alături de Iorga, Eliade este cel mai prodigios cărturar al nostru, indiscutabil românul cel mai cunoscut în lume.

Carmen DUCA, *Investigația privată,* București, Editura Detectiv, 2010

Firește, activitatea detectivului este prin excelență silențioasă, pentru a fi și constructivă, dar se face în continuare prea puțin pentru afirmarea ei. Tocmai din acest punct de vedere, subliniez oportunitatea acestei cărți. Mă bucur sincer de apariția ei, mai ales că nu este scrisă de un specialist care se ascunde, enigmatic, în spatele profesiei, ci iese la înaintare cu întreaga-i experiență și pricepere. Prin doamna Carmen Daniela Duca detectivistica a început „să vorbească" serios și cu glas tare, semn că are multe de spus în România. **(General (r) dr. Pavel Abraham)**

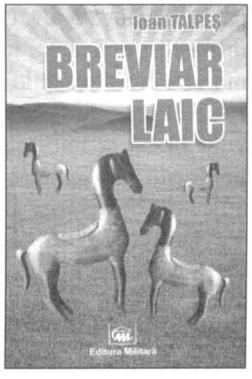

Ioan TALPEȘ, *Breviar laic,* București, Editura Militară, 2010, 225 p.

Spre deosebire de breviarul eclesiastic, cel al lui Ioan Talpeș nu însumează noțiuni sau date privind particularitățile unui anume demers inițiatic. Breviarul lui Talpeș tratează în metafizica universului aristotelian, viziune în care analiza întreprinsă de autor scoate la iveală o imensă plajă de investigații filosofice. Revelații pe a căror substanță se eșafodează o viziune globală a fenomenelor asupra cărora avem oarecare influență și care, fără îndoială, au la rândul lor o influență certă asupra noastră. În acest sens, paralelismul cu Inconvenientul lui Cioran nu este întâmplător. **([George] Astaloș)**

Rubrică realizată cu sprijinul colaboratorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Un mileniu de la creştinarea slavilor răsăriteni

Dr. Marian NENCESCU

Data de 28 iulie este considerată în spațiul slav, şi cu deosebire în zonele locuite de slavii răsăriteni (ruşi, bieloruşi şi ucraineni) drept data oficială creştinării, fiind sărbătorită ca atare, la nivel național, în Ucraina (din 2008) şi în Rusia (din 2010). Este marcat astfel momentul când cneazul Vladimir (ce a domnit pe tronul de la Kiew între 890 şi 1015) a primit, în anul 988, botezul creştin şi s-a căsătorit cu prințesa Ana, sora împăratului bizantin Vasile al II-lea Macedoneanul. Decizia cneazului Vladimir, ce a avut drept consecință creştinarea Rusiei kievene, a fost precedată, după cum confirmă mărturiile din *Cronica vremurilor trecute,* dar şi surse bizantine ale epocii, de o intensificare a raporturilor economice şi comerciale între cnezatul kievean şi Imperiul Bizantin. Într-o vreme când atacurile ultimelor populații migratoare – pecenegi, uzi şi cumani – erau tot mai insistente, cneazul Vladimir a întărit fortificațiile din jurul Kievului şi a impus populației locale, dar şi negustorilor şi mercenarilor varegi (urmaşi ai vechilor *vikingi*) noua credință creştină, venită de la Constantinopol. În acest fel, dinastia *rurikizilor* (Vladimir era nepotul, pe linie directă, al legendarului rege *Rurik*, cel despre care *Cronica Rusă,* a lui Nestor, consemnează că a cucerit oraşul Novgorod, în 862, din care s-au constituit, ulterior, cnezatele Moscovei şi cel al Kievului) şi-a consolidat puterea, domnind efectiv în spațiul slav până în 1598.

O dată cu actul simbolic al creştinării cneazul Vladimir se pun şi bazele unei conduceri *ereditare* a statului. Transformarea funcției eligibile de *jupan,* în cea de *cneaz* a contribuit substanțial la destrămarea vechii societăți de tip gentilic şi constituirea unuia dintre cele mai puternice state ale Evului mediu timpuriu în estul Europei – Cnezatul de Kiev.

După exemplul lui Vladimir, populația slavă s-a convertit radical şi în masă la noua religie, abandonând cvasi-definitiv vechiul panteon paleo-slav, avându-l ca exponent pe zeul Perun. Odată cu importul, de la Constantinopol, al noului cult, au fost aduse, la Kiev, numeroase icoane, precum şi moaşte ale sfinților martini creştini şi s-au ridicat, la Kiev şi în împrejurimi, primele biserici şi mânăstiri, cea mai cunoscută fiind actuala *Lavra Pecerska* (Mânăstirea Peşterilor). Cu acest prilej, s-au organizat botezuri în masă, de-a lungul râurilor, iar efigia lui Perun a fost distrusă şi aruncată, simbolic, într-o prăpastie de lângă Kiev. Rezultatul direct al convertirii lui Vladimir a fost aplicarea, la nivel de stat, a principiilor stricte ale moralei creştine: mila şi milostenia. Astfel, la ceremoniile de curte organizate la Kiev, cneazul împărțea săracilor şi bolnavilor hrană şi îmbrăcăminte, punând astfel bazele celui mai important serviciu de asistență socială din zorii civilizației moderne, obicei păstrat până azi în tradițiile bisericii răsăritene.

Despre vechea credință „păgână" a slavilor găsim informații esențiale în lucrarea lui Bonnie Marshall intitulată *The Snow Maiden and other Russian Tales* (Greenwood Publishing Group, 2004), dar şi la Christian Lübke, *Christiannity and Paganism as Elements of Identities to the East of the Elbe and Saale River* (Brepols and Tournhout Group, 2008). Trebuie făcută astfel deosebirea între „păgânism" (termen abandonat azi, şi care aparține mai degrabă zonei de propagandă creştină) şi cel de „politeism". În esență, religia slavilor era una de tip indo-european având caracter *urano-solar.* După opinia istoricilor citați, slavii practicau un soi de tradiționalism religios, bazat pe ideea de unitate între om şi natură, în jurul cărora gravitează elementele înconjurătoare. Evident, tradiționalismul nu este neapărat o religie, ci mai degrabă un mod de gândire, universal uman, ce leagă elementele magice de cele cosmice. Este un răspuns, dacă vrem, la întrebarea cărui/căror zei să ne rugăm. Privit astfel, sistemul de credințe de tip indo-european priveşte ființa umană ca pe un urmaş direct al zeilor, iar nu un sclav al acestora. În cazul slavilor, dacă luăm drept reale relatările din *Povestea campaniei lui Igor* (epopee tradițională a slavilor), aceştia sunt „nepoții zeului Dažboj". Aşadar, vechii slavi venerau cu preponderență natura, populată de

Sfântul Vladimir, cel asemeni cu Apostolii

spirite şi demoni, unde viitorul era prezis în funcție de interpretarea unor fenomene naturale. Trecerea la modelul de credință reprezentat prin creştinismul de tip bizantin a reprezentat, afirmă cercetătorii avizați, inclusiv Christian Lübke, o formă de „activare a dialogului cultural", într-o Europă creştină în formare.

Astăzi istoricii vorbesc şi de fenomenul de „dublă credință" (dvoeverie) ce desemnează întrepătrunderea creştinismului cu elemente păgâne. Numele rămase doar în cronici precum *Perun* (Marele zeu, suprem, identificat inclusiv cu denumirea de Bogzeul, Dumnezeu), *Dažboj* (zeul solar ce reprezintă fertilitatea), *Striboj* (vântul) sau *Svaroj* (zeul Focului), fac doar obiectul cercetărilor de tip antropologic sau de istorie a religiilor. Vechile altare, unde se practicau sacrificii a animale – vite, câini sau oi – decorate cu idoli, se mai găsesc doar în zonele extreme, în Siberia, peninsula Kola sau în nordul scandinav. Noua biserică, atotcuprinzătoare, a închis definitiv templele şi sanctuarele vremelnice, construite adesea în păduri sau amenajate direct în aer liber. Locul lor a fost luat de bisericile creştine paleoruse, sau au dăinuit în popor, prin arhitectura țărănească.

Un lucru rămâne cert: creştinarea slavilor răsăriteni, sub influența bizantină, reprezintă doar începutul crucial al istoriei moderne a umanității.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

august 2011

- *2 august 1891.* 120 ani de la naşterea lui **Mihail Jora,** compozitor, dirijor (2 aug. 1891 – 10 mai 1971)
- *2 august 1951.* 60 de ani de la naşterea actorului **Marcel Iureş**
- *2 august 1976.* 35 de ani de la moartea lui **Fritz Lang,** cineast austriac (5 dec. 1890 – 2 aug. 1976)
- *3 august 1961.* 50 de ani de la moartea lui **George Breazul,** etnomuzicolog, folclorist (14 nov. 1887 – 3 aug. 1961)
- *4 august 1931.* 80 de ani de la naşterea lui **Nicolae Ciobanu,** critic şi istoric literar (4 aug. 1931 – 27 nov. 1987)
- *5 august 1906.* 105 de ani de la naşterea lui **John Huston,** actor, regizor, scenarist american (5 aug. 1906 – 28 aug. 1987)
- *5 august 1961.* 50 de ani de la moartea lui **Mircea Gesticone,** prozator, poet (3 mai 1902 – 5 aug. 1961)
- *6 august.* **Ziua Hiroşimei**
- *6 august 1881.* 130 de ani de la naşterea lui **Alexander Fleming**, medic englez, laureat al Premiului Nobel, 1945 (6 aug. 1881 – 11 mart. 1955)
- *6 august 1921.* 90 de ani de la naşterea lui **Ovid S. Crohmălniceanu,** critic şi istoric literar (6 aug. 1921 – 25 feb. 2000)
- *6 august 1941.* 70 de ani de la naşterea lui **Cezar Ivănescu,** poet (6 aug. 1941 – 24 aprilie 2008)
- *7 august 1906.* 105 de ani de la naşterea lui **Nelson Goodman,** filosof american (7 aug. 1906 – 25 nov. 1998)
- *9 august 1896.* 115 ani de la naşterea lui **Jean Piaget,** psiholog elveţian (9 aug. 1896 – 17 sept. 1980)
- *9 august 1991.* 20 ani de la moartea pianistei şi scriitoarei **Cella Delavrancea** (15 dec. 1887 – 9 aug. 1991)
- *10 august 1806.* 205 de ani de la moartea lui **Michael Haydn,** muzician, compozitor austriac (1737 – 10 aug. 1806)
- *11 august 1456.* 555 de ani de la moartea lui **Iancu de Hunedoara** (1387 – 11 aug. 1456)
- *11 august 1836.* 175 de ani de la naşterea lui **Cato Maximilian Guldberg,** chimist norvegian (11 aug. 1836 – 14 iun. 1902)
- *11 august 1926.* 85 de ani de la naşterea lui **Cornel Trăilescu,** compozitor
- *11 august 1961.* 50 de ani de la moartea lui **Ion Barbu,** matematician, poet (19 mart. 1895 – 11 aug. 1961)
- *12 august 1816.* 195 de ani de la naşterea lui **Ion Ghica,** om politic, prozator, economist (12 aug. 1816 – 22 apr. 1897)
- *12 august 1866.* 145 de ani de la naşterea lui **Jacinto Benavente,** dramaturg spaniol, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1922 (12 aug. 1866 – 14 iul. 1954)
- *12 august 1881.* 130 de ani de la naşterea lui **Cecil Blount De Mille,** cineast american (12 aug. 1881 – 21 ian. 1959)
- *13 august 1826.* 185 de ani de la moartea lui **René Laënnec,** medic francez (17 feb. 1781 – 13 aug. 1826)
- *13 august 1881.* 130 de ani de la moartea lui **Edward John Trelawny,** prozator englez (13 nov. 1792 – 13 aug. 1881)
- *14 august 1956.* 55 de ani de la moartea lui **Bertolt Brecht,** dramaturg, poet german (10 feb. 1898 – 14 aug. 1956)
- *15 august 1936.* 75 de ani de la moartea **Graziei Deledda,** scriitoare italiană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură, 1926 (27 sept. 1871 – 15 aug. 1936)
- *16 august 1931.* 80 de ani de la naşterea criticului şi istoricului de teatru **Ileana Berlogea** (16 aug. 1931 – 16 oct. 2002)
- *18 august 1916.* 95 de ani de la naşterea istoricului **Neagu Djuvara**
- *18 august 1931.* 80 de ani de la naşterea scriitorului **Paul Anghel** (18 aug. 1931 – oct. 1995)
- *18 august 1936.* 75 de ani de la moartea lui **Federico García Lorca,** poet şi dramaturg spaniol (5 iun. 1898 – 18 aug. 1936)
- *19 august 1881.* 130 de ani de la naşterea lui **George Enescu** (19 aug. 1881 – 5 mai 1955)
- *21 august 1806.* 205 de ani de la naşterea lui **Constantin Vârnav,** medic, om politic (21 aug. 1806 – 21 aug. 1877)
- *21 august 1856.* 155 de ani de la naşterea lui **Constantin C. Bacalbaşa,** scriitor, publicist, editor (21 aug. 1856 – 5 feb. 1935)
- *21 august 1896.* 115 ani de la naşterea lui **Alexandru I. Pantazi,** matematician (21 aug. 1896 – 1948)
- *21 august 1991.* 20 ani de la moartea poetului şi traducătorului **Eugen Jebeleanu** (24 apr. 1911 – 21 aug. 1991)
- *22 august 1806.* 205 de ani de la moartea lui **Jean-Honoré Fragonard,** pictor francez (5 apr. 1732 – 22 aug. 1806)
- *23 august 1806.* 205 de ani de la moartea lui **Charles Augustin de Coulomb,** fizician francez (14 iun. 1736 – 23 aug. 1806)
- *23 august 1986.* 25 de ani de la moartea lui **Ion Clopoţel,** publicist (10 nov. 1892 – 23 aug. 1986)
- *25 august 1776.* 235 de ani de la moartea lui **David Hume,** filosof, istoric englez (7 mai 1711 – 25 aug. 1776)
- *25 august 1936.* 75 de ani de la naşterea actorului **Sebastian Papaiani**
- *25 august 1976.* 35 de ani de la moartea lui **Eyvind Johnson,** scriitor suedez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1974 (29 iul. 1900 –25 aug.1976)
- *27 august 1576.* 435 de ani de la moartea lui Tiţian **[Tiziano Vecellio],** pictor italian (1488 – 27 aug. 1576)
- *27 august 1876.* 135 de ani de la moartea lui **Eugène Fromentin,** pictor, scriitor francez (24 oct. 1820 – 27 aug. 1876)
- *29 august 1876.* 135 de ani de la moartea lui **Félicien David,** compozitor francez (13 apr. 1810 – 29 aug. 1876)
- *29 august 1881.* 130 de ani de la naşterea lui **Nicolae Dunăreanu,** prozator (29 aug. 1881 – 17 oct. 1973)
- *30 august 1891.* 120 ani de la moartea lui **Emanoil Bacaloglu,** fizician, chimist, matematician (11 apr. 1830 – 30 aug. 1891)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Națională de Arte din Bucureşti / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE
Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*
01354, Bucureşti, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză și franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

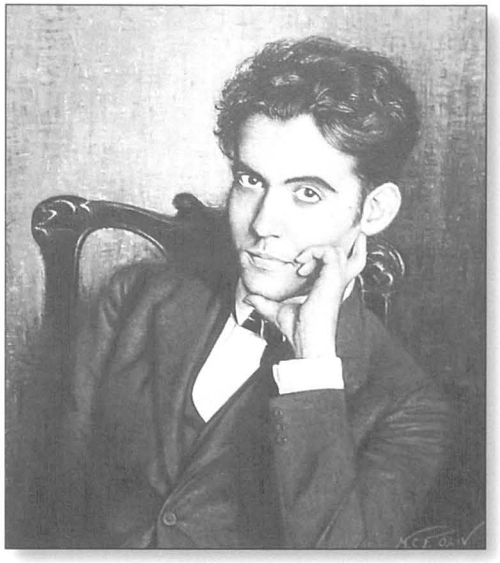

FREDERICO GARCIA LORCA

1898 – 1936

75 de ani de la moarte

Verde, cât de drag mi-eşti, verde, */ Verde que te quiero verde.*
Verde vânt. Şi ramuri verzi */ Verde viento. Verdes ramas.*
Barca peste marea verde, */ El barco sobre la mar*
calul, cand în munți se pierde. */ y el caballo en la montana.*
Ea cu umbra-n cingătoare */ Con la sombra en la cintura*
în balcon stă şi visează, */ ella suena en su baranda,*
părul verde, verde fața, */ verde carne, pelo verde,*
ochii de argint, ca gheața. */ con ojos de fria plata.*

Romanță somnambulă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

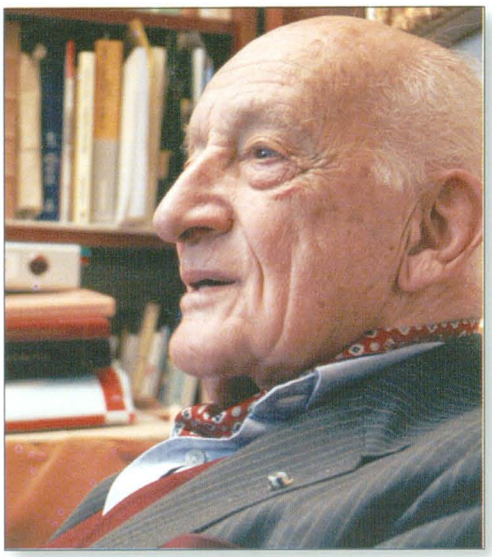

NEAGU DJUVARA

1916 –

95 de ani de la naştere

La sfârşitul veacului al XIX-lea, când un călător venea de la Istanbul la Bucureşti, trecând prin alte oraşe balcanic, putea exclama că Bucureştii sunt „micul Paris". Azi, după ce am vizitat aproape toate oraşele din Peninsula Balcanică, am dramatica impresie că Bucureştiul a ajuns cel mai balcanic dintre oraşe […] Să nu credeți că urăsc acum capitala. M-am născut în Bucureşti, am copilărit la Bucureşti. Dar văzând halul în care a ajuns această metropolă, mă apuc să visez: Ce bine ar fi fost să aibă îndrăzneala unioniştii noştri din 1859 să zidească o capitală nouă la Focşani! Sau ce frumos ar fi fost dacă ne-am fi întors la Curtea de Argeş!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro